EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 18.11.2020.
COM(2020) 745 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

Brīdināšanas mehānisma ziņojums par 2021. gadu

(sagatavots saskaņā ar 3. un 4. pantu Regulā (ES) Nr. 1176/2011 par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību)

{SWD(2020) 275 final}

Ar šo brīdināšanas mehānisma ziņojumu (BMZ) tiek aizsākta makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) desmitā ikgadējā kārta. Procedūras mērķis ir identificēt, novērst un koriģēt nelīdzsvarotību, kas kavē dalībvalstu tautsaimniecību, ekonomiskās un monetārās savienības vai visas Savienības pienācīgu darbību, un stimulēt atbilstošus politikas risinājumus. MNNP īstenošana ir iekļauta Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā, lai nodrošinātu saskaņotību ar analīzi un ieteikumiem, kas tiek sniegti citu ekonomikas pārraudzības instrumentu ietvaros (Regulas (ES) Nr. 1176/2011 1. un 2. pants). [1]

Šā gada Eiropas pusgada uzraudzības cikls, tostarp MNNP īstenošana, tiek pielāgota, ņemot vērā Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) izveidi. Gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā (GIIS), ko pieņēma 2020. gada septembra vidū, tika izvērtēta ekonomiskā un sociālā situācija Eiropā,

[1] Apvienotā Karaliste izstājās no Eiropas Savienības 2020. gada 31. janvārī, pamatojoties uz Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas ("Izstāšanās līgums", OV C 384 I, 12.11.2019., 1. lpp.). Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā pārejas periodā, kas beidzas 2020. gada 31. decembrī, turpina piemērot Savienības tiesības.

noteiktas plašas ES politikas prioritātes, kā arī sniegtas stratēģiskas norādes ANM īstenošanai.

BMZ analīze tiek balstīta uz noteiktu rādītāju kopsavilkuma ekonomisku interpretāciju, kuru papildina plašāks palīgrādītāju kopums, analītiskie rīki, novērtējuma satvari un cita nozīmīga informācija, tostarp nesen publicētie dati un prognozes. Šā gada BMZ ietver pastiprinātu perspektīvo novērtējumu par riskiem makroekonomikas stabilitātei un makroekonomikas nelīdzsvarotības attīstības riskiem. BMZ ir analizēta arī dalībvalstu makroekonomikas nelīdzsvarotības ietekme uz visu eurozonu.

Šajā BMZ ir apzinātas dalībvalstis, par kurām būtu jāveic padziļināts pārskats (PP), lai izvērtētu, vai tajās ir nelīdzsvarotība, kuras novēršanai nepieciešama politikas rīcība (Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pants). Pēc tam, kad par BMZ būs notikušas diskusijas ar Eiropas Parlamentu un diskusijas Padomē un Eurogrupā, Komisija sagatavos PP par attiecīgajām dalībvalstīm. PP tiks publicēti 2021. gada pavasarī, un tie būs pamats Komisijas novērtējumam par makroekonomikas nelīdzsvarotības esamību un tās smaguma pakāpi, kā arī politikas nepilnību noteikšanai.

1. KOPSAVILKUMS

Šis brīdināšanas mehānisma ziņojums (BMZ) ir sagatavots Covid-19 krīzes situācijā. Ņemot vērā straujās un ievērojamās ekonomikas apstākļu izmaiņas, ko izraisīja Covid-19 krīze, šā ziņojuma ekonomiskā interpretācija ietver pastiprinātu perspektīvo novērtējumu par riskiem makroekonomikas stabilitātei un makroekonomikas nelīdzsvarotības attīstības riskiem. Šajā nolūkā ir jāraugās plašāk par BMZ rādītāju kopsavilkuma galīgajiem gada datiem, kas šā gada BMZ aptver laikposmu līdz 2019. gadam. Tādējādi salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem šā gada ziņojumā ir vairāk izmantotas prognozes un bieži iesniedzamie dati, lai novērtētu Covid-19 krīzes iespējamo ietekmi[2].

Pašreizējais Eiropas pusgada uzraudzības cikls tiek uz laiku pielāgots, lai nodrošinātu Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) konsekventu un efektīvu īstenošanu, un tas ietekmēs arī makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) īstenošanu. Ar 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģiju (GIIS), ko pieņēma septembra vidū, tika uzsākts šā gada Eiropas pusgada cikls un noteiktas stratēģiskās vadlīnijas ANM īstenošanai[3]. ANM paredz, ka dalībvalstis pieņems atveseļošanas un noturības plānus, kuros izklāstītas reformas un ieguldījumi, ar ko risina galvenās ekonomikas problēmas un kas ir saskaņoti ar ES prioritātēm, un kas ietver pēdējos gados un jo īpaši 2019. un 2020. gada pusgada ciklos dalībvalstīm adresētos ieteikumus. Tāpēc ANM ir iespēja dalībvalstīm īstenot reformas un ieguldījumus saskaņā ar ieteikumiem, kas saistīti ar MNNP un kas risina pašreizējās makroekonomiskās nelīdzsvarotības pamatā esošos un ilgstošos strukturālos cēloņus. Īpaša pārraudzība attiecībā uz politikas pasākumiem saistībā ar esošo makroekonomikas nelīdzsvarotību 2020. gada rudenī nenotiek, bet tā vietā pārraudzība tiks veikta saistībā ar atveseļošanas

[2] Regulā (ES) 1176/2011 ir skaidri norādīts, ka AMR analīzē var tikt izmantota cita būtiska informācija (3. panta 2. punkts). Rādītāju kopsavilkuma dati ir iekļauti 1. un 2. tabulā šā ziņojuma beigās. Šim ziņojumam ir pievienots statistikas pielikums.

[3] COM(2020) 575 final, 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija, pieejama: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_20_1658

un noturības plānu novērtējumu[4]. Nākamie padziļinātie pārskati (PP) tiks publicēti 2021. gada pavasarī kopā ar stabilitātes un konverģences programmu novērtējumu, un tajos tiks rūpīgi izvērtēts jau konstatētās nelīdzsvarotības smagums un attīstība un pētīti jaunas nelīdzsvarotības rašanās riski[5].

Līdz Covid-19 krīzes sākumam lielākā daļa no esošajām makroekonomikas nelīdzsvarotībām tika koriģēta labvēlīgos makroekonomikas apstākļos. *Plūsmu nelīdzsvarotība*, piemēram, pārmērīgi liels tekošā konta deficīts vai straujš kredītu pieaugums, tika novērsta pēc 2008. gada finanšu krīzes sakarā ar plašo privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu. Ekonomikas pieaugums, kas sākās 2013. gadā, veicināja *krājumu nelīdzsvarotības* korekciju, kas sākās vēlāk un progresēja lēnāk, izraisot privātā, publiskā un ārējā parāda attiecības pret IKP samazināšanos un uzlabojot banku bilances. Tajā pašā laikā pēdējos gados ekonomikas pieaugums ir radījis zināmus pārkaršanas riskus galvenokārt mājokļu cenu dinamikas un izmaksu konkurētspējas līmenī, sevišķi valstīs, kur ekonomikas izaugsme bija straujāka.

Covid-19 krīze saasina vairākas esošās makroekonomikas nelīdzsvarotības, un var rasties jauni riski. Jo īpaši pieaug valsts un privātā sektora parāda attiecība pret IKP. Raugoties nākotnē, privātā sektora parāda atmaksu varētu apdraudēt zems ekonomiskās aktivitātes līmenis, bankroti un vājš darba tirgus. Šādas parādu atmaksas grūtības ietekmētu banku bilances un vēl vairāk samazinātu to rentabilitāti. Tajā pašā laikā paredzams, ka samazināsies pārmērīgi lielās darbaspēka izmaksas un mājokļu cenu dinamika, kas bija vērojama nesenā pagātnē, taču var rasties bažas, ja šāda pielāgošanās pārvērtīsies par pārmērīgu lejupvērstu korekciju, jo īpaši attiecībā uz mājokļu cenām dalībvalstīs, kurās jau tā ir liels mājsaimniecību parāds.

BMZ sniegtie horizontālās analīzes rezultāti liek izdarīt vairākus secinājumus.

- **Norises saistībā ar tekošajiem kontiem pēc Covid-19 krīzes lielākajā daļā ES dalībvalstu, visticamāk, nebūs nozīmīgas.** Lielākajā daļā valstu tekošā konta deficīts joprojām ir mērens. Saglabājas liels tekošā konta pārpalikums, lai gan pēdējos gados tas samazinās. Tiek prognozēts, ka saistībā ar Covid-19 krīzi izmaiņas tekošajos kontos būs samērā nelielas. Tas ir skaidrā pretstatā norisēm pasaules finanšu krīzes laikā, kad deficīts ES valstīs bija ievērojams un krīze izraisīja tā novēršanu. Tomēr tekošā konta rādītāju stabilitāte slēpj lielas izmaiņas dažādu nozaru ieguldījumā kopējā ārējā pozīcijā, jo privātā sektora neto aizdevumu pozīcijas ievērojamu pieaugumu kompensē valsts sektora neto aizdevumu pozīcijas ievērojama pasliktināšanās, ko izraisa centieni mazināt krīzes ietekmi.
- **Sagaidāms, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas (*NIIP*) uzlabošanās, kas pēdējo gadu laikā bija vērojama lielākajā daļā dalībvalstu, apstāsies.** Lai gan vairākās dalībvalstīs joprojām pastāv ievērojama ārējā nelīdzsvarotība, 2019. gadā lielākajā daļā ES valstu *NIIP* turpināja uzlaboties, ko veicināja tādi tekošā konta rādītāji, kuri pārsniedz *NIIP* stabilizējošo līmeni, nominālā IKP pieaugums un dažos gadījumos arī liels pozitīvs pārvērtēšanas efekts. Raugoties nākotnē, ir sagaidāms, ka *NIIP* attiecības pret IKP uzlabošanās apstāsies sakarā ar lielo IKP sarukumu 2020. gadā un samērā stabiliem tekošā konta rādītājiem.

[4] Dalībvalstīm, kurās ir konstatēta nelīdzsvarotība, īpašā pārraudzība ir mērķtiecīga uzraudzība attiecībā uz politikas progresu nelīdzsvarotības novēršanā papildus uzraudzībai, ko veic Eiropas pusgada ciklā. Iepriekšējos gados to veica rudenī.

[5] Attiecībā uz dalībvalstīm, kurās šā gada februārī konstatēta nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība, šā gada BMZ konkrētām valstīm adresētajos komentāros (5. iedaļa) ir apkopoti arī jaunākie ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi un pasākumi, ko šīs valstis veikušas, lai tos īstenotu.

- **Covid-19 krīzes sākumā dažās dalībvalstīs, kas nav eurozonas dalībnieces, radās zināma ārējā finansējuma spriedze.** Ņemot vērā pieaugošo nevēlēšanos uzņemties risku, dažu dalībvalstu, kas nav eurozonas dalībnieces, kapitāla plūsmas un valūtas kursus īsā laikposmā marta beigās un aprīlī ietekmēja tirgus spiediens. Finanšu tirgus situācijas uzlabošanās rezultātā šāds spiediens kopš tā laika ir mazinājies.

- **Covid-19 krīzes ietekme uz darba tirgu līdz šim ir bijusi samērā neliela salīdzinājumā ar recesijas mērogu, pateicoties arī tādiem politikas pasākumiem kā saīsināta darba laika shēmas, bet ir sagaidāms, ka bezdarbs palielināsies.** Krīzes rezultātā beidzās gadiem ilgusī darba tirgus situācijas uzlabošanās visā ES. Līdz šim tas galvenokārt ir izraisījis vidējo darba stundu skaita samazināšanos uz vienu darbinieku, savukārt bezdarbnieku skaits ir palielinājies tikai nedaudz. Šis darbaspēka uzkrāšanas fenomens, t. i., uzņēmumu turēšanās pie saviem darbiniekiem, kas 2020. gadā bija raksturīga daudzām ES ekonomikām, galvenokārt ir saistīts ar valsts subsidētām iniciatīvām darbvietu saglabāšanai, sevišķi saīsināta darba laika shēmām. Tomēr paredzams, ka bezdarba līmenis ar nelielu laika nobīdi palielināsies, kā tas parasti notiek pēc recesijām. Jo īpaši pastāv risks, ka pandēmijas smagi skartajās nozarēs tiks zaudētas daudzas darbvietas, un tas ir atkarīgs gan no tā, cik ilgstoša būs šī ietekme, gan no tā, cik spēcīgi būs politikas atbildes pasākumi.

- **Ņemot vērā algu pieaugumu un vājo produktivitātes pieaugumu, vienības darbaspēka izmaksas (VDI) vairākās ES valstīs pēdējos gados ir palielinājušās, taču paredzams, ka pēc lielā pieauguma 2020. gadā turpmāk pieauguma temps būs mērens.** Pēdējos gados vairākās Centrāleiropas un Austrumeiropas un Baltijas valstīs bija vērojama strauja VDI dinamika stabilas ekonomikas izaugsmes kontekstā. Tiek prognozēts, ka darbaspēka produktivitātes krišanās, ko izraisa ražošanas apjoma samazināšanās un darbvietu saglabāšana, 2020. gadā paātrinās VDI pieaugumu, neraugoties uz ievērojamu algu pieauguma palēninājumu. Sagaidāms, ka prognozētā pakāpeniskā ekonomiskās aktivitātes atgūšanās 2021. gadā nozīmēs nominālās produktivitātes atjaunošanos, kas daļēji kompensēs VDI pieaugumu 2020. gadā.

- **Paredzams, ka uzņēmumu parāds 2020. gadā ievērojami palielināsies visās jomās, jo īpaši likviditātes vajadzību dēļ.** Pēc Covid-19 uzliesmojuma lielākajā daļā valstu ir palielinājušies aizņēmumi apgrozāmā kapitāla finansēšanai un kredīti nefinanšu sabiedrībām. Kredītgarantijas ir palīdzējušas uzņēmumiem dabūt aizdevumus savas darbības atbalstam, kā arī stiprināt to likviditātes stāvokli. Parāda pieaugumu veicināja arī parāda atmaksas moratorijs. Paredzams, ka pieaugošais parāda līmenis kopā ar ievērojamo IKP samazinājumu 2020. gadā strauji palielinās parāda attiecību pret IKP, jo īpaši īstermiņā. Raugoties nākotnē, parāda attiecības pret IKP dinamika līdz ar ekonomikas atveseļošanos, visticamāk, uzlabosies, bet parāda apkalpošana varētu būt problemātiska, jo īpaši nozarēs, kurās pandēmija radījusi vispaliekošākās sekas. Tas ietekmētu arī aizdevēju bilances.

- **Mājsaimniecību parāda dinamika, šķiet, ir samērā ierobežota.** Pirms Covid-19 krīzes vairākās valstīs mājsaimniecību kredīti pēc gadiem ilgas aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas un vājas dinamikas sāka pieaugt straujā tempā. Šķiet, ka mājsaimniecību parāda līmeņa attīstība 2020. gadā nedaudz palēninās. Tas notiek, neraugoties uz parādu moratorija ietekmi, kas ir samazinājis likviditātes problēmas mājsaimniecībām ar parādsaistībām un palēninājis atmaksas tempu. Mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP 2020. gadā mehāniski pieaug, ņemot vērā IKP samazinājumu. Tajā pašā laikā mājsaimniecību uzkrājumi ir palielinājušies, jo ir strauji samazinājies patēriņš. Darba tirgus situācijas pasliktināšanās dēļ valda nenoteiktība attiecībā uz parāda atmaksas perspektīvām mājsaimniecībām.

- **Mājokļu cenu pieaugums 2020. gadā saglabājās stabils, un dažās valstīs tas paātrinājās, bet, iespējams, pieauguma temps palēninās un būs vērojamas lejupvērstas korekcijas.** 2019. gadā mājokļu cenas turpināja strauji pieaugt, tostarp arī vairākās valstīs, kurās bija vērojams pārvērtējuma risks. Krīzes ietekme uz nodarbinātības perspektīvām un mājsaimniecību ienākumiem atspoguļosies mājokļu cenu dinamikas mērenībā. Jaunākie ceturkšņa dati jau norāda uz pieprasījuma kritumu mājokļu tirgū vairāk nekā pusē ES valstu. Mājokļu cenu pieauguma prognozes liecina par lejupvērstām korekcijām lielākajā daļā dalībvalstu laikposmā no 2020. līdz 2021. gadam.

- **Pēc tam, kad lielāka nominālā IKP pieauguma rezultātā pēdējos gados bija vērojama lejupejoša tendence, valsts sektora parāds pašlaik strauji pieaug visās dalībvalstīs, jo īpaši tajās, kuras Covid-19 krīze ir ietekmējusi vissmagāk.** Pēdējos gados valsts sektora parāds vairākumā dalībvalstu turpināja samazināties, taču dažās valstīs ar lielu parādu tas samazinājās ierobežotā apjomā vai nemaz. Krīzes laikā valdības visā ES ir ļāvušas darboties automātiskiem stabilizatoriem un sniegušas tiešu fiskālo un likviditātes atbalstu, lai mazinātu veselības krīzi un privātā sektora izdevumu samazinājumu. Valsts parāda attiecība palielinās vēl vairāk tajās valstīs, kurās pirmskrīzes parāda līmenis jau bija visaugstākais, un tas atspoguļo arī to, ka recesija šajās valstīs ir bijusi dziļāka. Ārkārtēja monetāro nosacījumu atvieglošana un dažādas ES un eurozonas līmeņa iniciatīvas ir saglabājušas finansēšanas izmaksas vēsturiski zemā līmenī un veicinājušas uzticēšanos. Lai gan dažas valstis ir izmantojušas priekšrocības, ko sniedz ieguldītāju augstā likviditāte un pieprasījums, lai pagarinātu savu valsts parāda termiņu struktūru, valsts sektora parāda struktūra var radīt riskus citiem, jo īpaši īsa termiņa struktūru un ārvalstu valūtā denominēta parāda lielā īpatsvara dēļ.

- **Pēdējos gados situācija banku nozarē ir uzlabojusies, bet Covid-19 izraisītais satricinājums varētu pakļaut pārbaudījumam ES banku nozares noturību.** Kopš globālās finanšu krīzes apstākļi banku nozarē ir ievērojami uzlabojušies, un kapitāla rādītāji un likviditātes rezerves ir lielākas nekā pirms desmit gadiem. Tomēr zemu procentu likmju un — dažās valstīs — joprojām samērā augstā ieņēmumus nenesošu aizdevumu īpatsvara dēļ šajā nozarē joprojām ir zems rentabilitātes līmenis. Centrālo banku nodrošinātā pietiekamā likviditāte palīdzēja izvairīties no kredītresursu trūkuma pēc Covid-19 uzliesmojuma, un dividenžu maksājumu apturēšana un daži pagaidu regulatīvie atvieglojumi arī sniedz bankām papildu atelpas iespējas. Sagaidāms, ka krīze kaitēs aktīvu kvalitātei un rentabilitātes izredzēm. Pieaugošās uzņēmumu un mājsaimniecību parāda atmaksas grūtības nozīmētu ieņēmumus nenesošu aizdevumu (INA) rašanos turpmāk, jo īpaši pēc parādu moratorija beigām. Mājokļu cenu lejupvērstās korekcijas var ietekmēt nodrošinājuma vērtējumus un līdz ar to arī banku bilances.

Covid-19 satricinājums saasina nelīdzsvarotību eurozonā, kas liecina par nepieciešamību pēc iespējas labāk izmantot ES atbalsta pasākumus. Saskaņā ar Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozi dalībvalstīm, kuru ekonomikas visvairāk skārusi Covid-19 krīze pandēmijas smaguma pakāpes dēļ vai sakarā ar atkarību no nozarēm, kuras tai ir īpaši pakļautas, ir raksturīgi samērā lieli valsts sektora un ārējā parāda uzkrājumi. Tādējādi Covid-19 krīze, šķiet, akcentē esošās tendences eurozonā attiecībā uz iekšzemes un ārējām parādsaistībām. Vairākās valstīs, ko būtiski skārusi Covid-19 krīze, nesenā pagātnē bija vērojams vājš izaugsmes potenciāls. Tādējādi pandēmija varētu arī palielināt ekonomiskās atšķirības. Tajā pašā laikā, neraugoties uz lielo pieprasījuma kritumu pasaulē, pašlaik tiek prognozēts, ka eurozonā kopumā saglabāsies tirdzniecības bilances pārpalikums, un tas nozīmē, ka iekšzemes pieprasījumu eurozonas kopējā līmenī varētu vēl vairāk palielināt, lai veicinātu atveseļošanos, vienlaikus atbalstot ECB centienus sasniegt inflācijas mērķi. Ņemot vērā, ka visās dalībvalstīs pieaug parādsaistības, ANM un citi finansiālā atbalsta instrumenti, kas ieviesti eurozonas un

ES līmenī, tostarp *SURE* un *REACT-EU*, un lielāka elastība atlikušo ES līdzekļu izmantošanā var palīdzēt dalībvalstīm radīt apstākļus noturīgai atlabšanai un stiprināt noturību. Raugoties nākotnē, ir svarīgi, lai atbalsta politikas pasākumi, reformas un ieguldījumi, kas ieviesti visā eurozonā, tiktu apvienoti tā, lai efektīvi novērstu makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši gadījumos, kad tā ir pārmērīga.

Kopumā šķiet, ka līdz ar Covid-19 krīzi pieaug riski valstīs, kurās jau ir konstatēta (pārmērīga) nelīdzsvarotība. Zināmā mērā Covid-19 krīze kavē pakāpenisku nelīdzsvarotības samazināšanu daudzās dalībvalstīs, ko galvenokārt izraisīja ekonomikas pieaugums kopš 2013. gada. Tajā pašā laikā iepriekš pastāvošie pārkaršanas riski, kas saistīti ar lielu mājokļu cenu un vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu, vidējā termiņā, šķiet, samazināsies un, iespējams, būs vērojamas pat lejupvērstas korekcijas. Lai gan ietekme uz kapitāla plūsmām un valūtas kursiem 2020. gadā līdz šim ir izrādījusies īslaicīga, noskaņojums tirgū varētu saglabāties nepastāvīgs. Tādēļ uzraudzībai jābūt vērstai uz valstīm, kurās pieaug riski, un galvenokārt tās ir valstis, kurās jau ir konstatēta nelīdzsvarotība. Turklāt ir cieši jāuzrauga norises citās dalībvalstīs, tostarp dažās valstīs ārpus eurozonas, kurās ārējās ilgtspējas problēmas pavasarī ir izpaudušās kā tirgus spiediens, kā arī dalībvalstīs ar ļoti augstu parāda līmeni.

Privātā un valsts sektora parāda attiecības pret IKP pieaugums 2020. gadā prasa rūpīgu uzraudzību, bet šajā posmā nav vajadzīgi jauni PP. Makroekonomikas nelīdzsvarotības riski, jo īpaši tie, kas saistīti ar parāda attiecības pret IKP pieaugumu, palielinās, jo īpaši valstīs, kurās jau ir konstatēta nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība. Ievērojamais parāda attiecības pret IKP pieaugums 2020. gadā lielā mērā ir saistīts ar īslaicīgu, bet lielu ekonomikas recesiju mehānisko ietekmi, kas samazina šīs attiecības saucēju. Šis valsts sektora parāda un uzņēmumu parāda pieaugums ir saistīts arī ar pielāgošanos lielajam vienreizējam Covid-19 satricinājumam un tīšiem un pagaidu politikas centieniem (kas saistīti arī ar tādiem pasākumiem kā banku garantijas un maksājumu moratoriji) nolūkā mazināt krīzes ietekmi un novērst vēl lielāku pandēmijas ietekmi uz ekonomisko aktivitāti, ienākumiem un makroekonomikas stabilitāti nākotnē. Lai novērstu to, ka recesija kļūst dziļāka un iesakņojas, ir jārīkojas nolūkā uzlabot parāda izredzes nākotnē pat tad, ja tas nozīmē īslaicīgu parāda pieaugumu.

PP tiks sagatavoti attiecībā uz tām dalībvalstīm, kurās nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība jau bija konstatēta. Saskaņā ar iedibināto piesardzības praksi PP tiks veikti, lai izvērtētu, vai konstatētā nelīdzsvarotība samazinās, saglabājas vai palielinās, un lai sniegtu pārskatu par īstenoto korektīvo politiku. Tādējādi PP ir paredzēts sagatavot par 12 dalībvalstīm, kurās nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība bija konstatēta 2020. gada februāra PP konstatējumos[6]. Pašlaik nelīdzsvarotība ir konstatēta deviņās dalībvalstīs (**Francijā, Horvātijā, Īrijā, Nīderlandē, Portugālē, Rumānijā, Spānijā, Vācijā** un **Zviedrijā**), savukārt pārmērīga nelīdzsvarotība ir konstatēta **Grieķijā, Itālijā** un **Kiprā**.

Šajā BMZ uzsvērtas potenciāli riskantas norises vairākās dalībvalstīs, par kurām PP netiks veikti. Dažās valstīs, kas nav eurozonas dalībnieces, pēc Covid-19 uzliesmojuma ir radušies riski, kas saistīti ar ārējo finansējumu. Ungārija, šķiet, ir gadījums, kad ir jāuzrauga mijiedarbība starp valdības

[6]Skatīt "2020. gada Eiropas pusgads — novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176(2011) veikto padziļināto pārskatu rezultāti" (COM(2020) 150 final, 26.2.2020.). Šā gada februārī PP tika sagatavots arī par Bulgāriju, taču tika konstatēts, ka tajā vairs nav nelīdzsvarotības.

aizņēmumiem un ārējo finansējumu[7]. Valsts sektora parādu daļēji finansē ārvalstu valūtā, kas atspoguļo ekonomikas atvērto raksturu un to, ka daļa no publiskā sektora un privātā sektora ieņēmumiem ir ārvalstu valūtā. Tomēr valsts sektora parādam ir ļoti īss termiņš un attiecīgi iekšzemes banku sektora turējumi, savukārt oficiālās rezerves 2020. gada sākumā bija tuvu piesardzības minimuma līmenim. Lai gan tirgus spiediens kopš pavasara ir mazinājies un pašlaik nav pārliecinošu norāžu, ka pastāv nelīdzsvarotības risks, šādi riski nākotnē var atkārtoties, un tādēļ tie ir rūpīgi jāuzrauga. Ietekme, ko rada pieaugoša parāda attiecība pret IKP, ir jāuzrauga arī vairākās dalībvalstīs, uz kurām pašlaik neattiecas MNNP uzraudzība. Paredzams, ka Beļģijā gan privātā sektora, gan valsts sektora parāds turpmāk pieaugs virs MNNP robežvērtībām. Dalībvalstis, kurās tiek prognozēts, ka privātā sektora parāds pieaugs un pārsniegs robežvērtību, ir Dānija, Luksemburga un Somija. Paredzams, ka valsts sektora parāds Austrijā un Slovēnijā turpinās pieaugt virs 60 % no IKP. Tas, cik lielā mērā šīs norises rada papildu riskus makroekonomikas stabilitātei, ir saistīts ar lielu nenoteiktību, jo īpaši ņemot vērā nepieciešamību izvērtēt vidēja termiņa un ilgtermiņa izaugsmes perspektīvas un to, kā tās ietekmē Covid-19 krīze. Lai gan prognozētais parāda attiecības pieaugums ir rūpīgi jāuzrauga, šajā posmā nav nepieciešams veikt PP par papildu dalībvalstīm.

2. MAINĪGAS EKONOMIKAS PERSPEKTĪVAS — IETEKME UZ MAKROEKONOMIKAS NELĪDZSVAROTĪBU EUROZONĀ

Covid-19 pandēmija radīja nepieredzētu ekonomikas satricinājumu. Pēc pandēmijas uzliesmojuma, sākot ar 2020. gada martu, tika ieviesti inficēšanās izplatīšanos ierobežojoši pasākumi, kas lielākajā daļā dalībvalstu no maija sākuma tika pakāpeniski vājināti. Ieviestie pasākumi kopumā bija samērīgi ar veselības ārkārtas situācijas nopietnību, bet dažādās valstīs tie bija atšķirīgi[8]. Covid-19 pandēmijas rezultātā milzīgo pieprasījuma satricinājumu, kas ietekmēja patēriņu, pastiprināja piedāvājuma samazinājums ierobežojumu laikā. Patēriņa dinamika joprojām ir vāja salīdzinājumā ar tendencēm pirms Covid-19 krīzes, jo īpaši pakalpojumu darbību jomā, kur ir grūtāk izvairīties no cilvēku saskares. Ieguldījumus joprojām kavē būtiska nenoteiktība. Samazināts ienākumu un nodarbinātības pieaugums, kā arī vāja eksporta tirgus dinamika laika gaitā turpinās kavēt pieprasījumu. Dažu vērtības ķēžu traucējumi un distancēšanās pasākumi darba vietās joprojām ietekmē piedāvājumu, samazinot produktivitāti[9]. ES un citās pasaules teritorijās pašlaik vērojams jauns pandēmijas uzliesmojums, par kura smagumu un ilgumu valda liela neskaidrība. Kopumā Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozē paredzēts, ka 2020. gadā IKP samazināsies par 7,8 % eurozonā un par 7,4 % ES. Neraugoties uz 2021. gadā gaidāmo atlabšanu, tiek prognozēts, ka IKP līmenis būs zemāks par 2019. gada pirmskrīzes līmeni (1. grafiks)[10]. [11]

Ārkārtas politikas risinājumi palīdzēja mazināt Covid-19 krīzes ekonomiskās sekas. Visā ES un lielākajā daļā pasaules tika veikti vērienīgi politikas pasākumi, lai pēc ierobežojošiem pasākumiem novērstu ienākumu sabrukumu un samazinātu daudzu darbvietu zaudēšanas un uzņēmumu

[7] Publisko finanšu un ārējā sektora mijiedarbība ir jāanalizē arī iecerētajā PP attiecībā uz Rumāniju.

[8] Skatīthttps://ec.europa.eu/info/files/policy-measures-against-spread-coronavirus_en. Skatīt arī Starptautiskā Valūtas fonda dokumentu "*Fiscal Monitor*", 2020. gada oktobris.

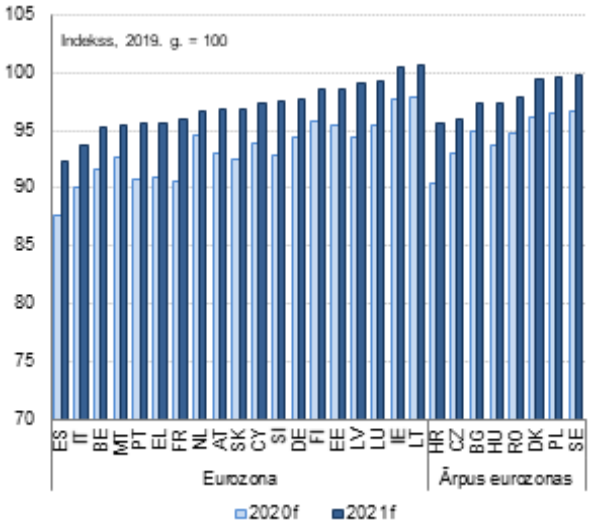
[9] Skatīt Starptautiskā Valūtas fonda dokumenta "*World Economic Outlook*" 2. nodaļu, 2020. gada oktobris.

[10] Eiropas Komisijas dokuments "*European Economic Forecast, Autumn 2020, Institutional paper* 136", 2020. gada novembris.

[11] Grafikos turpmākajās iedaļās nav iekļauti dati par Apvienoto Karalisti, jo tie attiecas uz MNNP īstenošanu 2021. gadā, kas notiks pēc pārejas perioda beigām.

bankrotēšanas risku. Valdības sniedza fiskālo atbalstu, izmantojot saīsināta darba laika shēmas un stiprinot ienākumu atbalstu bezdarbniekiem. Nodokļu maksājumiem un hipotekāro kredītu atmaksai tika ieviesti moratoriji. Lai novērstu kredītresursu pieejamības ierobežotību, tika sniegtas garantijas banku aizdevumiem. ECB veica plašu atbalsta pasākumu klāstu, lai saglabātu finanšu stabilitāti un finanšu tirgu netraucētu darbību, tostarp nodrošināja papildu likviditāti bankām, atviegloja nodrošinājuma prasības, kā arī papildus iegādājās ievērojamus publiskā un privātā sektora aktīvus saskaņā ar aktīvu iegādes programmu (*APP*) un pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmu (*PEPP*). Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) pretcikliski atviegloja regulatīvās prasības bankām. Eiropas Stabilitātes mehānisms (ESM) visām eurozonas dalībvalstīm darīja pieejamu pandēmijas krīzes atbalstu, pamatojoties uz tā kredītlīniju ar pastiprinātiem nosacījumiem (*ECCL*). ES un tās dalībvalstis ir izveidojušas trīs drošības tīklus darba ņēmējiem, uzņēmumiem un valdībām — Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*), Eiropas Investīciju bankas Viseiropas garantiju fondu un ESM pandēmijas krīzes atbalstu. Komisija nāca klajā ar priekšlikumiem par jauniem instrumentiem, kuru mērķis ir veicināt atveseļošanos (*Next Generation EU*), par kuriem Eiropadome vienojās jūlijā, jo īpaši par vērienīgu Atveseļošanas un noturības mehānismu. Šis mehānisms nodrošina dotācijas un aizdevumus, lai veicinātu reformas un ieguldījumus izaugsmes potenciāla uzlabošanai, ekonomikas un sociālās noturības stiprināšanai un zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai saskaņā ar Savienības mērķiem šajā jomā. Tika veikti vairāki citi politikas pasākumi, tostarp paātrināta un padarīta elastīgāka atlikušo ES līdzekļu izmantošana, ieviesta pagaidu valsts atbalsta sistēma un iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu.

1. grafiks. IKP salīdzināmās cenās salīdzinājumā ar pirmskrīzes līmeni

Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze

2. grafiks. Ekonomikas sentiments un akciju tirgus indekss, 2013.–2020. gads

Avots: Eiropas Komisija un ECB, nodrošināja *DataStream*

Covid-19 uzliesmojumam sekoja spēcīga sākotnējā reakcija finanšu tirgos. Drīz pēc Covid-19 krīzes sākuma finanšu tirgos tika sagaidīta ievērojama lejupslīde. Saistībā ar pārskatītajām prognozēm par uzņēmumu peļņu situācija akciju tirgū strauji pasliktinājās. Obligāciju tirgus vērtējumi atspoguļoja līdzekļu pārvirzīšanas dinamiku, pieauga riska prēmijas par valsts obligācijām, kuras ieguldītāji uztvēra kā riskantākas, un uzņēmumu obligāciju ienesīguma starpības pieauga jo īpaši zema reitinga segmentos. Valūtas kursa dinamika atspoguļoja spiedienu uz jaunietekmes tirgiem, ņemot vērā kapitāla aizplūdi un būtiskas naftas un preču cenu lejupējas korekcijas. Neliels lejupējs spiediens bija jūtams arī uz dažu to dalībvalstu valūtām, kas nav eurozonas dalībnieces. Spriedze tika īpaši novērota arī attiecībā uz dažām valūtām un obligāciju ienesīgumu dalībvalstīs, kas nav eurozonas dalībnieces un kas pieņēma elastīgus valūtas maiņas kursu režīmus, ņemot vērā kapitāla plūsmu pieaugošo svārstīgumu. [12]

Finanšu tirgus apstākļi ir ievērojami uzlabojušies pēc valsts iestāžu atbalsta pasākumiem, kas tos atsaistīja no reālās ekonomikas izredzēm. Samazinoties riska prēmijām, akciju un obligāciju tirgi atguvās. Stabilizējās valūtas maiņas tirgi, kā arī preču tirgi. Pēc Covid-19 uzliesmojuma uzkrātie zaudējumi ir ievērojami samazinājušies, un tirgus nestabilitāte ir ierobežota. Ņemot vērā valsts iestāžu apjomīgu, savlaicīgu un ticamu iejaukšanos, šķiet, ka finanšu tirgi ir atsaistīti no reālās ekonomikas izredzēm, ko joprojām skar būtiski negatīvi riski (2. grafiks)[13].

Pastāv ļoti liela nenoteiktība attiecībā uz ekonomikas prognozēm saistībā ar pandēmijas attīstību, kā arī politikas pasākumiem un ekonomikas dalībnieku uzvedības izmaiņām. 2020. gada pavasara

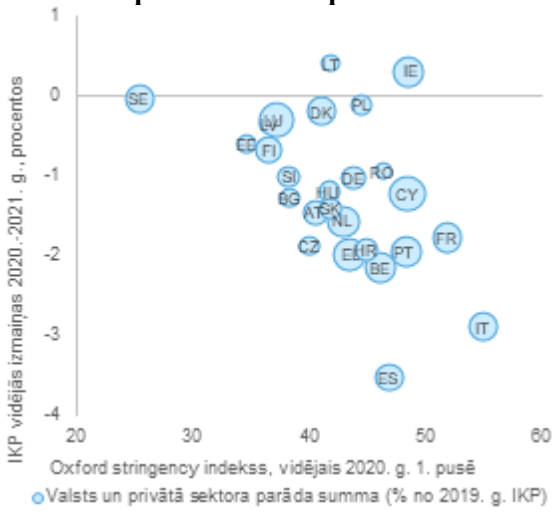
[12] Skatīt arī ECB dokumentu "*Financial Stability Review*", 2020. gada maijs, Starptautisko norēķinu bankas dokumentu "*Annual Economic Report*", 2020. gada jūnijs, un Starptautiskā Valūtas fonda dokumentu "*Global Financial Stability Report*", 2020. gada aprīlis, atjaunināts 2020. gada jūnijā un 2020. gada oktobrī.

[13] Komisijas ekonomikas sentimenta rādītājs, neraugoties uz atlabšanu, joprojām ir zemāks par vidējo rādītāju kopš 2013. gada atgūšanās, savukārt galvenais eurozonas akciju cenu indekss ir atgriezies pie vērtībām, kas kopumā atbilst vidējam rādītājam tajā pašā periodā pēc 2013. gada. Skatīt arī Starptautiskā Valūtas fonda dokumentu "*Global Financial Stability*", atjaunināts 2020. gada jūnijā un 2020. gada oktobrī.

recesijas sekas vēl nav pilnībā izpaudušās saistībā ar tās ietekmi uz nodarbinātību, bankrotiem un banku bilancēm. Pašlaik notiekošais otrais pandēmijas uzliesmojums ietekmē izaugsmes perspektīvas apstākļos, kad tiek ieviesti jauni apturēšanas pasākumi. Sagaidāms, ka tie īstermiņā negatīvi ietekmēs ekonomisko aktivitāti un sentimentu, bet tas savukārt negatīvi ietekmēs patēriņu un ieguldījumus, lai gan mazākā mērā nekā pavasarī, jo līdz šim pieeja ir bijusi mērķtiecīgāka. Attiecīgi pēc spēcīgas atgūšanās trešajā ceturksnī ES IKP pieaugums 2020. gada ceturtajā ceturksnī, šķiet, apstāsies. Turklāt atkal var rasties saspīlējums tirdzniecības attiecībās un ģeopolitiskais saspīlējums. Finanšu tirgi līdz šim fiskālo un monetāro iestāžu atbalstošo nostāju ir uzskatījuši par uzticamu, un politikas pasākumu priekšlaicīga atcelšana radītu risku. Nevar izslēgt risku atkārtotu izvērtēšanu un iespējamas jaunas finansiālās spriedzes epizodes, jo īpaši valstīs, kurās ir lielas parādsaistības apvienojumā ar vājām ārējām pozīcijām un lielām vajadzībām pēc finansējuma, ko nevar pilnībā apmierināt iekšzemē. Savukārt straujāks progress pandēmijas kontrolē un vērienīgu un koordinētu politikas pasākumu īstenošana ES varētu veicināt ātrāku atlabšanu.

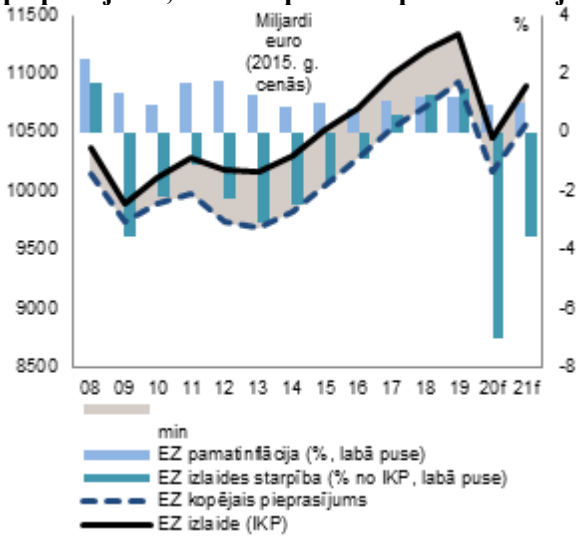
Pašreizējās ekonomikas norises ietekmē makroekonomikas nelīdzsvarotību. Lielākajā daļā dalībvalstu palielinās valsts un privātā sektora parāda attiecība pret IKP. Tas ir saistīts gan ar ekonomikas lejupslīdes mehānisku iznākumu, kas samazina parāda attiecības pret IKP saucēju, gan ar lielāku valsts un uzņēmumu sektora aizņemšanos nolūkā mazināt Covid-19 krīzes ietekmi. Galu galā valsts un privātā sektora parāda perspektīvu pasliktināšanās ir risks, kas varētu ietekmēt finanšu sektora bilances, ko rentabilitātes samazināšanās ziņā arī tiešā veidā ietekmētu Covid-19 satricinājums. Tajā pašā laikā tendences, kas tika novērotas vairākās dalībvalstīs attiecībā uz izmaksu un cenu konkurētspējas pazemināšanos un mājokļu cenu spēcīgu pieaugumu, tagad, visticamāk, apstāsies. Tomēr tas rada jautājumus par sekām, ko radīs šo tendenču pavēršanās pretējā virzienā. Jo īpaši vājas vai negatīvas darbaspēka ienākumu izmaiņas mājsaimniecībām var nozīmēt samazinātas atmaksas spējas, savukārt mājokļu cenu lejupvērstās korekcijas, jo īpaši, ja tās notiks valstīs ar augstu mājsaimniecību parāda līmeni un attīstīsies haotiski, var ietekmēt banku bilances, izraisot zemākas nodrošinājuma vērtības.

3. grafiks. Recesijas, Oksfordas stingrības indekss un parāda līmenis pirms Covid-19

Avots: Eurostat, Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze un Oksfordas Covid-19 valdības rīcības indekss.

4. grafiks. Eurozonas izlaide, iekšzemes pieprasījums, neto eksports un pamatinflācija

Avots: AMECO un Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze.

Piezīme. Pēc definīcijas IKP un iekšzemes pieprasījuma starpībai vajadzētu būt vienādai ar tirdzniecības saldo, taču šajos datos tas nav pilnībā novērojams eurozonā pastāvošo uzskaites atšķirību dēļ.

Covid-19 satricinājums, šķiet, saasina eurozonā pastāvošo nelīdzsvarotību.[14] Lai gan parāda līmenis, liekas, nav bijis faktors, kas būtiski saasināja recesiju pēc Covid-19, lielākajai daļai valstu, kuras Covid-19 pandēmija skāra vissmagāk un kurām bija jāievieš apturēšanas pasākumi, bija raksturīgs salīdzinoši liels valsts vai privātā sektora parāda uzkrājums (3. grafiks). [15] Tas nozīmē, ka samērā spēcīgas recesijas dēļ parāda attiecība pret IKP pieaug, jo īpaši valstīs, kurās parāda līmenis jau bija samērā liels. [16] Dažām neto debitorvalstīm, kuras smagi skāra pandēmija (piemēram, Grieķijai, Kiprai, Portugālei, Spānijai), ir raksturīgs arī samērā liels tūrisma ieņēmumu īpatsvars, kas ir īpaši pakļauts Covid-19 krīzei, un tas ietekmē arī šo valstu ārējo bilanci. Proti, Covid-19 krīze, šķiet, pastiprina esošās tendences eurozonā attiecībā uz ekonomiskajām atšķirībām, iekšzemes un ārējām parādsaistībām.

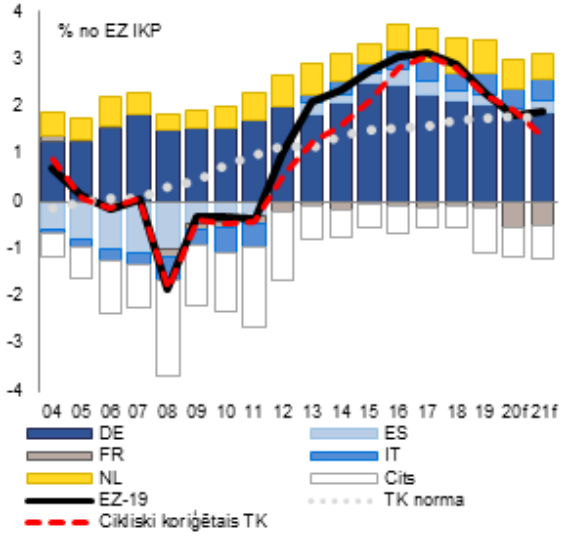
Ņemot vērā kopējā pieprasījuma ievērojamo kritumu, tiek prognozēts, ka eurozonas tirdzniecības bilances pārpalikuma pakāpeniskais samazinājums beigsies. Eurozonas tirdzniecības bilances pārpalikums kopš 2017. gada samazinās, un tiek prognozēts, ka 2020. un 2021. gadā tas kopumā saglabāsies stabils. Paredzams, ka IKP kritums 2020. gadā un tā atgūšanās 2021. gadā kopumā atbildīs iekšzemes pieprasījuma attīstībai. Tāpat tiek prognozēts, ka eurozonas importa attīstības dinamika būs cieši saistīta ar eksporta dinamiku. Tādēļ nav sagaidāms, ka tirdzniecības bilances pārpalikums eurozonas līmenī turpinās samazināties, ņemot vērā izlaides starpības pasliktināšanos 2020. gadā, kas saskaņā ar prognozēm būs lielāka nekā 2009. gadā pēc finanšu krīzes. Vienlaikus sagaidāms, ka pamatinflācija saglabāsies zema (4. grafiks).

[14] Lielāku uzmanību nelīdzsvarotības eurozonas dimensijai tika ierosināts pievērst Žana Kloda Junkera, Donalda Tuska, Jerūna Deiselblūma, Mario Dragi un Martina Šulca 2015. gada 22. jūnija ziņojumā "Eiropas Ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana". Savstarpējās atkarības nozīme un nelīdzsvarotības sistēmiskā ietekme ir atzīta Regulā (ES) Nr. 1176/2011, kurā nelīdzsvarotība ir definēta kā "jebkura tendence, kura rada makroekonomikas norises, kas nelabvēlīgi ietekmē vai var nelabvēlīgi ietekmēt dalībvalsts ekonomikas vai Ekonomikas [ekonomiskās] un monetārās savienības, vai visas Savienības stabilu darbību". Analīze, kas sniegta šajā ziņojumā, papildina novērtējumu, kurš ietverts Eiropas Komisijas dienestu darba dokumentā "*Analysis of the Euro Area economy*", kas pievienots Komisijas ieteikumam "Padomes ieteikums par eurozonas ekonomikas politiku".

[15] Oksfordas stingrības indeksā, kas norādīts 3. grafikā, apkopo astoņus apturēšanas pasākumus un vienu veselības komponentu. Skatīt *T. Hale* u. c. (2020), "*Variation in government responses to COVID-19*". *BSG, Working Paper 32* (*Version* 8.0), *Blavatnik School of Government, University of Oxford,* oktobris.

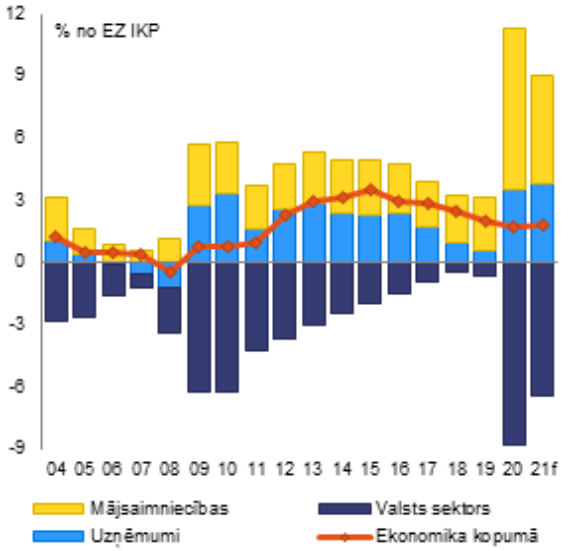
[16] Ņemot vērā "lokdauna" smaguma pakāpi, iestāžu kvalitāti un atkarību no tūrisma, valsts sektora parāds nešķiet ievērojams vairāku faktoru kopumā, kas nosaka recesijas apmērus pēc Covid-19. Šis konstatējums apstiprina viedokli, ka monetāro iestāžu iejaukšanās obligāciju tirgu atbalstam bija efektīva un palīdzēja izvairīties no tā, ka obligāciju tirgus spriedze saasināja recesiju. Skatīt *A. Sapir*, "*Why has COVID-19 hit different European Union economies so differently?*", *Policy Contribution Issue no. 18,* 2020. gada septembris.

5. grafiks. Eurozonas tekošā konta dinamika dalījumā pa valstīm

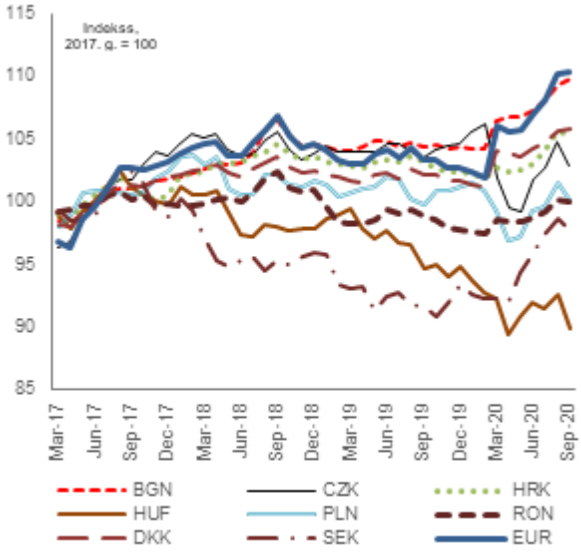
Avots: Eurostat maksājumu bilances statistika un Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes.
Piezīme. 19 eurozonas valstu cikliski koriģētais rādītājs par 2020. un 2021. gadu atbilst Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognozē koriģētajam rādītājam, kurā ņemtas vērā eurozonā pastāvošās dažādu valsts statistikas iestāžu uzskaites atšķirības (sk. 17. zemsvītras piezīmi).

6. grafiks. Eurozonas neto aizdevumi/aizņēmumi

Avots: AMECO, Eurostat un Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze.
Piezīme. 19 eurozonas valstu kopējie ekonomikas rādītāji par 2020. un 2021. gadu atbilst Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognozē koriģētajiem rādītājiem. Par iepriekšējiem gadiem 19 eurozonas valstu kopējie ekonomikas rādītāji atbilst neto aizdevumiem/aizņēmumiem *Eurostat* maksājumu bilances datos. Mājsaimniecību un uzņēmumu sektora datus par 2020. un 2021. gadu aprēķina kā 19 eurozonas valstu rādītāju summu, izņemot Maltu, par kuru dati nav pieejami.

7. grafiks. Nominālais efektīvais valūtas kurss (*NEER*)

Avots: ECB.

Eurozonas tekošā konta pārpalikums kā daļa no IKP kopš 2017. gada samazinās, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas samazināsies vēl vairāk. Līdz ar plašo aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu eurozonas tekošā konta bilance līdz 2017. gadam palielinājās, un kopš tā laika tā ir samazinājusies. Tiek lēsts, ka eurozonas tekošā konta bilance 2019. gadā bija 2,3 % apmērā no IKP (5. grafiks).[17] Lai gan no 2017. līdz 2018. gadam tekošā konta pārpalikuma samazinājums galvenokārt bija saistīts ar preču tirdzniecības bilances izmaiņām, jo īpaši saistībā ar tirdzniecības politikas spriedzi un dārgāku enerģiju, 2019. gadā šis kritums lielā mērā bija saistīts ar pakalpojumu tirdzniecības bilanci. Tomēr 2019. gada eurozonas tekošā konta pārpalikums nominālā izteiksmē joprojām bija lielākais pasaulē. Tā vērtība, arī cikliski koriģēta, nedaudz pārsniedza tekošā konta normu, kas saskaņā ar ekonomikas pamatfaktoriem tiek lēsta 2 % apmērā no eurozonas IKP[18]. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognozi sagaidāms, ka nemainīgas politikas apstākļos eurozonas tekošā konta pārpalikums 2020. gadā turpinās samazināties līdz 1,8 % no IKP un 2021. gadā pieaugs līdz 1,9 % no IKP, tādējādi tas būs zem tekošā konta normas pašreizējās aplēses. Prognozētais eurozonas tekošā konta pārpalikuma samazinājums daļēji ir saistīts ar mazākiem enerģijas rēķiniem; būtiskais euro kursa kāpums, kas sākās 2020. gada sākumā (7. grafiks), nozīmētu arī tekošā konta pārpalikuma turpmāku samazinājumu.

Eurozonas tekošā konta pārpalikuma ģeogrāfiskais sadalījums joprojām ir stabils, bet notiek būtiskas izmaiņas attiecībā uz dažādu ekonomikas nozaru ieguldījumu. Eurozonas pārpalikums galvenokārt izriet no lielajiem, bet pastāvīgi sarūkošajiem, pārpalikumiem Vācijā un Nīderlandē, kuru kopējā ārējā bilance 2019. gadā veidoja 2,7 % no eurozonas IKP[19]. Paredzams, ka arī 2020. un 2021. gadā eurozonas tekošā konta bilancē būs zināma stabilitāte visās valstīs (5. grafiks). Tomēr tekošā konta rādītāju stabilitāte slēpj ievērojamas izmaiņas neto aizdevumu pozīcijās visās ekonomikas nozarēs, jo privātā sektora neto aizdevumu pozīcijas ievērojamo pieaugumu gandrīz pilnībā kompensē valsts sektora neto aizdevumu pozīcijas pasliktināšanās (6. grafiks). Šī tendence, kas novērota eurozonā kopumā, pastāv arī valstīs. Mājsaimniecību sektora uzkrājumu lielais pieaugums 2020. gadā lielā mērā ir saistīts ar "lokdauna" pasākumiem un tādu pakalpojumu patēriņa vājo dinamiku, kuros gandrīz nav iespējama fiziska distancēšanās, kā arī piesardzības uzkrājumiem lielās nenoteiktības apstākļos. Uzņēmumu neto aizdevumu pozīcijas augšupvērstais lēciens ir daļēji saistīts ar ieguldījumu samazināšanos un daļēji ar piesardzības uzkrājumu pieaugumu. Valsts ieņēmumu samazināšanās un fiskālie pasākumi, kas ieviesti, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ietekmi uz ienākumiem, rada valsts sektora neto aizdevumu pozīcijas būtisku pasliktināšanos. Līdzīgas tendences, lai gan mazāk izteiktas, tiek prognozētas arī 2021. gadam.

Turpmāk, lai novērstu pieaugošos makroekonomikas riskus, ir efektīvi jāīsteno ES atbalsta pasākumi.

- Pašreizējā krīze būtiski atšķiras no 2008. gada finanšu krīzes. Finanšu krīzi lielā mērā izraisīja neilgtspējīgas nelīdzsvarotības (finanšu sektora pārmērīgs aizņemto līdzekļu īpatsvars, mājokļu

[17] Šeit minētie un izmantotie eurozonas tekošā konta rādītāji ir eurozonas "koriģētā" tekošā konta bilance attiecībā pret pārējo pasauli (no eurozonas maksājumu bilances statistikas), kas atbilst tekošā konta bilancēm, ko dalībvalstis ziņo partneriem ārpus eurozonas (atbilstoši tā dēvētajam "*community concept*"). Šis rādītājs var atšķirties no dalībvalstu nominālo tekošā konta bilanču summas sakarā ar dažādo valsts statistikas iestāžu paziņoto eurozonas bilanču asimetriju.

[18] Saskaņā ar SVF (*External Sector Report 2020*) eurozonas tekošā konta normai vajadzētu būt aptuveni 1,4 % no IKP.

[19] Vācijā un Nīderlandē reģistrēto pārpalikumu summa ir lielāka nekā pārpalikums eurozonā, jo dažās dalībvalstīs 2019. gadā bija vērojams deficīts. Skatīt arī 17. piezīmi.

tirgus burbuļi, liels un pieaugošs ārējais deficīts un valsts sektora parāds, kas uzplaukuma laikā pieauga) mazināšana, savukārt Covid-19 krīze ir radusies ekonomikas satricinājumu rezultātā, ko izraisīja valsts ierobežojumi un ar bažām par veselību saistītas uzvedības izmaiņas. Šie satricinājumi notiek apstākļos, kad neseno labvēlīgo ekonomikas apstākļu rezultātā lielākā daļa ārējo pozīciju ir mainījušās uz līdzsvaru vai pārpalikumu, finanšu sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana pēdējos gados ir radījusi stabilas kapitāla rezerves banku sektorā, privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas rezultātā privātā sektora parāda pret IKP attiecība ir krietni mazāka par maksimumu, kāds tika novērots pirms 2008. gada finanšu krīzes, un valsts sektora parāda attiecībai pret IKP lielākajā daļā eurozonas dalībvalstu ir tendence samazināties.

- Raugoties nākotnē, parāda atmaksas perspektīvas ir ļoti atkarīgas no ekonomikas atlabšanas nodrošināšanas un ekonomikas pamatfaktoru stiprināšanas, kam nepieciešama atbalstoša politikas nostāja visa 2021. gada garumā. Ilgtspējīga atlabšana ir būtiska gan valsts sektoram valsts ieņēmumu dinamikas ziņā, gan finanšu un nefinanšu uzņēmumu sektoram, kurā atmaksas spējas ir atkarīgas no rentabilitātes, gan mājsaimniecībām, kurās hipotekāro kredītu atmaksājamība ir atkarīga no nodarbinātības un ienākumu dinamikas.

- Eurozonas un ES līmenī ieviesto pieejamo instrumentu efektīva izmantošana, efektīvi īstenojot vajadzīgās reformas un veicot ieguldījumus, palīdzētu veicināt stabilu atveseļošanos un stiprināt noturību. Būs ļoti svarīgi, lai ES finansējums tiktu pilnībā apgūts un novirzīts visproduktīvākajiem izlietojumiem. Tas gan stiprinātu līdzekļu ekonomisko ietekmi, gan novērstu risku, ka šāds izdevumu pieaugums īstermiņā veicina netirgojamu preču un pakalpojumu pārmērīgu pieaugumu un ārējo nelīdzsvarotību valstīs, kurās ienākošās finanšu plūsmas veido lielu daļu no IKP.

- Raugoties nākotnē, ir svarīgi, lai atbalsta politikas pasākumi, reformas un ieguldījumi, kas ieviesti visā eurozonā, tiktu apvienoti tā, lai efektīvi novērstu makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši gadījumos, kad tā ir pārmērīga.

3. NELĪDZSVAROTĪBA, RISKI UN KOREKCIJAS: GALVENĀS TENDENCES DALĪBVALSTĪS

BMZ balstās uz MNNP rādītāju kopsavilkuma ekonomisko interpretāciju, kas kalpo par filtrēšanas rīku, ar ko atklāt iespējamo risku un neaizsargātības faktoru pirmās pazīmes. Rādītāju kopsavilkumu veido 14 rādītāji (kuriem ir konkrētas indikatīvās robežvērtības) šādās jomās: ārējās pozīcijas, konkurētspēja, privātā un valsts sektora parāds, mājokļu tirgus, banku sektors un nodarbinātība. Lai nodrošinātu datu stabilitāti un konsekvenci starp valstīm, tas balstās uz labas statistiskās kvalitātes faktiskajiem datiem. Saskaņā ar MNNP regulu (Regula (ES) Nr. 1176/2011) BMZ novērtējumā rādītāju kopsavilkuma vērtības netiek interpretētas mehāniski, bet tiek analizētas ekonomiski, kā rezultātā tiek gūta dziļāka izpratne par vispārējo ekonomisko kontekstu un ņemti vērā konkrētām valstīm specifiskie apsvērumi[20]. Rādītāju kopsavilkuma interpretāciju papildina 28 palīgrādītāju kopums.

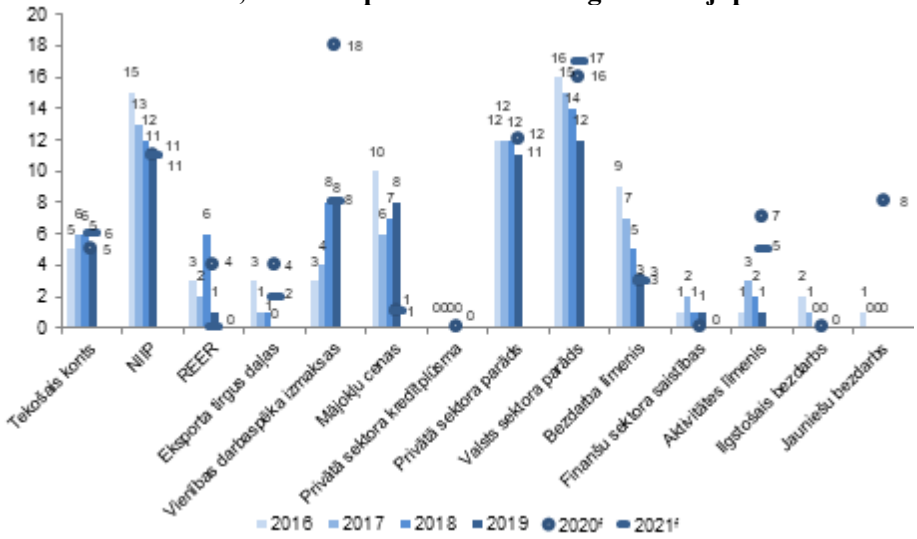
[20] BMZ rādītāju kopsavilkuma izveides un interpretēšanas principus skatīt Eiropas Komisijas dokumentā "*The Macroeconomic Imbalance Procedure. Rationale, Process, Application: A Compendium*", *European Economy, Institutional Paper* 039, 2016. gada novembris.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem BMZ šajā ziņojumā ir vairāk izmantotas prognozes un bieži iesniedzamie dati, lai novērtētu Covid-19 krīzes ietekmi lielas nenoteiktības apstākļos. Šo ietekmi nevar ietvert oficiālajā BMZ rādītāju kopsavilkumā, jo tas atspoguļo tikai datus par laikposmu līdz 2019. gadam. Tāpēc rādītāju kopsavilkuma mainīgo lielumu vērtības un citu attiecīgo mainīgo lielumu vērtības MNNP analīzē par 2020. un 2021. gadu ir aplēstas, izmantojot Komisijas prognožu datus un aktualitātes un īstermiņa prognozes, kas balstās uz biežāk nekā reizi gadā apkopotiem datiem (sīkāku informāciju par katru rādītāju kopsavilkuma mainīgo lielumu skatīt 1. izcēlumā). Lai gan tas, šķiet, ir nepieciešams, lai novērtētu pašreizējās norises, ir arī jāatgādina par ievērojamo nenoteiktību, kas ir minēto prognožu pamatā. BMZ novērtējumā, tāpat kā iepriekšējos gados, ir ņemtas vērā arī novērtējuma satvaru atziņas un esošo PP un attiecīgo analīžu konstatējumi. Komisijas analīzē joprojām tiek ievēroti analīzes un izmantoto datu pārredzamības principi, kā arī piesardzība attiecībā uz secinājumiem, ņemot vērā atrunas par datu kvalitāti.

Rādītāju kopsavilkuma dati liecina, ka nesenā krājumu nelīdzsvarotības korekcija apstāsies, savukārt pēdējos gados novērotie pārkaršanas riski krīzes rezultātā neīstenosies. To vērtību uzskaite, kas gadu gaitā pārsniedz BMZ rādītāju kopsavilkumā noteiktās robežvērtības, atklāj vairākas turpmāk minētās tendences (8. grafiks).

- Ekonomikas pieaugums, kas sākās 2013. gadā, palīdzēja samazināt privātā un valsts sektora parāda attiecību pret IKP, pateicoties pozitīvajai saucēja ietekmei. Tas atspoguļojas to valstu skaita samazinājumā, kurās parāda attiecība pārsniedz robežvērtības līdz 2019. gadam. Šķiet, ka Covid-19 krīze ir izbeigusi šo tendenci.
- Pēc tam, kad 2000. gados tika koriģēts lielais tekošā konta deficīts, pēdējo desmitgadi iezīmēja lielu tekošā konta pārpalikumu uzkrāšanās dažās valstīs, kuri pēdējos gados tika samazināti. Nav sagaidāms, ka Covid-19 krīze būtiski mainīs ārējo korekciju, jo paredzams, ka tās ietekme uz ārējiem kontiem būs ierobežota, un tās valstis, kurās ir pārsniegtas tekošā konta bilances un *NIIP* robežvērtības, tiks ietekmētas tikai nedaudz.
- Strauji augošo vienības darbaspēka izmaksu un mājokļu cenu rezultātā vairāki rādītāji pēdējos gados pārsniedz attiecīgās robežvērtības. Paredzams, ka šis pārkaršanas spiediens, kas izpaudās valstīs ar strauju attīstības tempu, pakāpeniski izbeigsies līdz ar Covid-19 krīzi. Tas visspilgtāk redzams mājokļu cenu līmenī, kuru pieaugums, paredzams, palēninās ies, līdz ar to mazāk rādītāju riskē pārsniegt robežvērtību. VDI pieaugums arī var palēnināties, bet tikai pēc īslaicīga, bet strauja pieauguma 2020. gadā, un vairāk nekā pusē dalībvalstu ir risks, ka robežvērtība tiks pārsniegta. Tas atspoguļo acīmredzami zemākas produktivitātes mehānisko ietekmi, ko rada straujš aktivitātes samazinājums un mazāk ietekmētā nodarbinātība. Tiek prognozēts, ka *REER* pārsniegs robežvērtības, galvenokārt ņemot vērā nominālā valūtas kursa attīstību.

8. grafiks. To dalībvalstu skaits, kurās kopsavilkuma mainīgie rādītāji pārsniedz robežvērtības

Avots: Eurostat un Komisijas dienestu aprēķini (skatīt arī 1. izcēlumu).
Piezīme. To valstu skaits, kurās kopsavilkuma mainīgie rādītāji pārsniedz robežvērtības, atspoguļo situāciju datumā, kad tiek publicēts attiecīgā gada BMZ iekļautais rādītāju kopsavilkums. Robežvērtības pārsniedzošo vērtību skaits, kas aprēķināts, izmantojot jaunākos pieejamos skaitļus par kopsavilkuma mainīgajiem lielumiem, var atšķirties no grafikā norādītā skaita datu iespējamas *ex post* pārskatīšanas rezultātā. Pieejas, kas izmantotas rādītāju kopsavilkuma prognozēm 2020. un 2021. gadā, skatīt 1. izcēlumā. Prognozes tiek veiktas tikai par 2020. gadu attiecībā uz šādiem rādītājiem: privātā sektora kredītplūsma, privātā sektora parāds, finanšu sektora saistības, ilgstošais bezdarbs un jauniešu bezdarbs.

1. izcēlums. Rezultātu kopsavilkuma pamatrādītāju aktualitātes un īstermiņa prognozes

Lai uzlabotu uz nākotni vērstos elementus rādītāju kopsavilkumā, BMZ analīze pēc iespējas balstās arī uz prognozēm un aprēķiniem attiecībā uz 2020. un 2021. gadu un aktualitātēm un īstermiņa prognozēm kārtējā gadā. Šādu datu pamatā, kur vien iespējams, ir Komisijas 2020. gada rudens prognoze. Pretējā gadījumā dati atspoguļo aktualitātes un īstermiņa prognozes, kuru pamatā ir aizstājējvērtības, ko Komisijas dienesti sagatavojuši tieši šā BMZ vajadzībām.

Turpmākajā tabulā ir apkopoti pieņēmumi, kas izmantoti prognozēm un aktualitātēm un īstermiņa prognozēm kopsavilkuma pamatrādītājos. Jāņem vērā, ka IKP rādītāji, kas izmantoti kā saucēji dažās attiecībās, ir ņemti no Komisijas rudens prognozes.

Daudzgadu izmaiņu rādītāju gadījumā (piemēram, eksporta tirgus daļu piecu gadu izmaiņas) tikai 2020. un 2021. gada komponents ir balstīts uz prognozēm, savukārt komponentos, kas attiecas uz 2019. vai iepriekšējiem gadiem, izmanto *Eurostat* datus, kas ir MNNP rādītāju kopsavilkuma pamatā.

Tabula. Prognožu un aktualitāšu un īstermiņa prognožu pieejas, ko izmanto MNNP rādītāju kopsavilkuma pamatrādītājiem

Rādītājs	Pieeja	Datu avoti
Tekošā konta bilance, % no IKP (3 gadu vidējais rādītājs)	Komisijas rudens prognozē ietvertās tekošā konta bilances vērtības (maksājumu bilances koncepcija).	*AMECO*
Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (% no IKP)	Komisijas rudens prognozē par kopējās ekonomikas neto aizdevumiem/aizņēmumiem norādītas *NIIP* izmaiņas, kas atspoguļo darījumus; citi faktori (piemēram, novērtējuma izmaiņas) tiek ņemti vērā līdz 2020. gada 2. ceturksnim, un tiek pieņemts, ka pēc tam tie nepastāv.	*AMECO, Eurostat*

Reālais efektīvais valūtas kurss — 42 tirdzniecības partneri, SPCI deflators (procentuālas izmaiņas 3 gadu garumā)	Vērtības no Komisijas rudens prognozes.	*AMECO*
Eksporta tirgus daļa — % no pasaules eksporta (procentuālas izmaiņas 5 gadu garumā)	Skaitļi ir balstīti uz Komisijas prognozi par i) nominālo preču un pakalpojumu eksportu uz ES dalībvalstīm (nacionālo kontu koncepcija) un ii) Komisijas prognozi par (preču un pakalpojumu) eksporta apjomu uz pārējo pasauli, ko nominālā līmenī izsaka Komisijas prognozes par ASV importa deflatoru un EUR/USD valūtas kursu.	*AMECO*
Nominālo vienības darbaspēka izmaksu indekss, 2010. gads = 100 (procentuālās izmaiņas 3 gadu garumā)	Vērtības no Komisijas rudens prognozes.	*AMECO*
Deflētais mājokļu cenu indekss, 2015. gads = 100 (procentuālās izmaiņas 1 gada garumā)	Modelētas prognozes, kas aprēķinātas, pamatojoties uz mājokļu novērtēšanas modeli, ar ko dalībvalstis iepazīstināja *EPC LIME* darba grupas ietvaros. Prognozes atspoguļo reālās mājokļu cenas procentuālās izmaiņas, kas sagaidāmas, pamatojoties uz ekonomikas pamatfaktoriem (iedzīvotāju skaits, izmantojamā ienākuma prognoze, dzīvojamais fonds, ilgtermiņa procentu likme un privātā galapatēriņa izdevumu cenu deflators), kā arī kļūdu korekcijas koeficientu, kas ietver cenu korekciju, ņemot vērā to ilgtermiņa saistību ar pamatdatiem.	*Eurostat*, Komisijas dienesti
Privātā sektora kredītplūsma, konsolidēta (% no IKP)	Rādītājs par 2020. gadu atspoguļo kredītplūsmu aizstājējvērtību 2020. gada 1.–3. ceturksnī, kurā izmantoti ECB konsolidētie sektoru ceturkšņa dati par 2020. gada 1. un 2. ceturksni, kā arī dažu kredītplūsmu komponentu aizstājējvērtības 2020. gada 3. ceturksnī. Pēdējās minētajās aizstājējvērtībās izmanto ECB monetāro finanšu iestāžu bilanču posteņu (*BSI MFI*) kredītplūsmas uz privāto sektoru, lai projicētu banku aizdevumu komponentus 2020. gada 3. ceturksnī, un ECB vērtspapīru emisiju statistikas (*SEC*) datus par nominālā parāda vērtspapīru emisiju, lai projicētu obligāciju emisiju 2020. gada 3. ceturksnī.	ECB (*QSA*, *BSI*, *SEC*)
Privātā sektora parāds, konsolidēts (% no IKP)	2020. gada aizstājējvērtība ir privātā sektora parāds 2020. gada 3. ceturkšņa beigās. Tajā izmanto ECB konsolidētos sektoru ceturkšņa datus par 2020. gada 2. ceturksni. Šis rādītājs tiek projicēts uz 2020. gada 3. ceturksni, izmantojot banku aizdevumu rādītājus (pamatojoties uz ECB *BSI*) un obligāciju saistību datus (pamatojoties uz ECB *SEC*).	ECB (*QSA*, *BSI*, *SEC*)
Valsts sektora bruto parāds (% no IKP)	Vērtības no Komisijas rudens prognozes.	*AMECO*
Bezdarba līmenis (3 gadu vidējais rādītājs)	Vērtības no Komisijas rudens prognozes.	*AMECO*
Kopējās finanšu sektora saistības, nekonsolidētas (procentuālās izmaiņas 1 gada garumā)	2020. gada rādītājs ir ECB *MFI* saistību pieaugums līdz 2020. gada septembrim.	ECB (*BSI*)
Ekonomiski aktīvā darbaspēka līmenis — % no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15 līdz 64 gadiem (izmaiņas procentpunktos par 3 gadu garumā)	2020. un 2021. gada izmaiņu rādītāja pamatā ir Komisijas rudens prognozē ietvertais rādītājs par visa darbaspēka (visu vecumu) izmaiņām, no kura atņemts Komisijas rudens prognozē ietvertais rādītājs par iedzīvotāju skaita izmaiņām (vecumā no 15 līdz 64 gadiem).	*AMECO*
Ilgstošā bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 74 gadiem (izmaiņas procentpunktos 3 gadu	2020. gada aktualitātes un īstermiņa prognozes ir balstītas uz jaunākajiem datiem (par 2020. gada 1. un 2. ceturksni, un tiek pieņemts, ka līdz gada beigām bezdarba līmenis paliks nemainīgs).	*Eurostat* (darbaspēka apsekojums jeb *LFS*)

garumā)		
Jauniešu bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 24 gadiem (izmaiņas procentpunktos 3 gadu garumā)	2020. gada aktualitātes un īstermiņa prognozes ir balstītas uz jaunākajiem datiem (par laikposmu no 2020. gada janvāra līdz septembrim, un tiek pieņemts, ka līdz gada beigām bezdarba līmenis paliks nemainīgs).	*Eurostat* (darbaspēka apsekojums jeb *LFS*)

3.1. Ārējais sektors un konkurētspēja

Tekošā konta bilance 2019. gadā kopumā bija diezgan stabila. Pēc tam, kad 2018. gadā tekošā konta pozīcijām bija vispārēja tendence vājināties saistībā ar pasaules eksporta pieprasījuma vājināšanos un naftas cenu kāpumu, tekošā konta izmaiņās laikposmā no 2018. līdz 2019. gadam nebija vērojamas skaidras tendences, un tās bija samērā ierobežotas (10. grafiks). 2019. gadā ievērojami uzlabojumi bija vērojami Bulgārijā, Dānijā un Lietuvā, savukārt Kipras tekošā konta pozīcija kļuva vēl negatīvāka. Daži lieli pārpalikumi nedaudz samazinājās, t. sk. Nīderlandē un Vācijā.

- **Divās dalībvalstīs 2019. gadā bija tekošā konta deficīts, kas ir zem MNNP rādītāju kopsavilkuma apakšējās robežvērtības.** Lielais Kipras tekošā konta deficīts 2019. gadā turpināja palielināties, un tādējādi 3 gadu vidējais rādītājs saglabājās zem MNNP robežvērtības, zem attiecīgās tekošā konta normas un zem līmeņa, kas nepieciešams, lai panāktu, ka nākamo 10 gadu laikā *NIIP* būtu piesardzīgā līmenī[21]. Rumānijas tekošā konta pozīcija turpināja nedaudz pasliktināties, un tās 3 gadu vidējais rādītājs 2019. gadā sasniedza MNNP robežvērtību, un šāds rādītājs ir arī ievērojami sliktāks par attiecīgo normu.
- **2019. gadā vairākumā dalībvalstu tekošā konta deficīts bija virs attiecīgās valsts kritērija, bet bija arī daži ievērojami izņēmumi (**9. grafiks).[22] Cikliski koriģētie tekošie konti lielākoties bija tuvu nominālajām bilancēm vai pārsniedza tās, un tas atspoguļo ekonomikas cikla lejupslīdes fāzes negatīvo ietekmi.[23] Kipras un Rumānijas tekošā konta bilances ir zemākas par tekošā konta normu, kas atbilstu pamatfaktoriem. Grieķijas, Kipras un Portugāles budžeta deficīts ir zem līmeņa, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu *NIIP* konverģenci piesardzīgā līmenī[24].

[21] Metodiku katras valsts *NIIP* prudenciālo robežvērtību noteikšanai skatīt 25. zemsvītras piezīmē.

[22] Pamatfaktoriem atbilstošās tekošā konta pozīcijas ("tekošā konta normas") tiek iegūtas no reducētas formas regresijām, kas aptver uzkrājumu un ieguldījumu bilances galvenos noteicošos faktorus, ieskaitot pamatfaktorus, politikas faktorus un globālos finanšu apstākļus. Metodiku, kas šajā BMZ izmantota pamatfaktoriem atbilstošo tekošā konta pozīciju aprēķinos, skatīt *L. Coutinho* u. c. (2018.), "*Methodologies for the assessment of current account benchmarks*", *European Economy, Discussion Paper* 86/2018. Metodika ir līdzīga tai, kas aprakstīta šeit: *S. Phillips* u. c. (2013.), "*The External Balance Assessment (EBA) Methodology*", *IMF Working Paper*, 13/272.

[23] Cikliski koriģētajās tekošā konta bilancēs konjunktūras ietekme tiek ņemta vērā ar korekcijām saistībā ar iekšzemes un attiecīgi tirdzniecības partneru izlaides starpībām; skatīt *M. Salto* un *A. Turrini* (2010.), "*Comparing alternative methodologies for real exchange rate assessment*", *European Economy, Discussion Paper* 427/2010.

[24] Lielais deficīts, kas 2019. gadā bija vērojams Īrijā, radās vienreizējas ietekmes rezultātā, kas saistīta ar starptautisku uzņēmumu darbību. Starpība starp faktisko tekošā konta pozīciju un pozīciju, kas ir nepieciešama *NIIP* stabilizēšanai, ir sevišķi atkarīga no konkrētā perioda. Piemēram, tekošā konta pozīcija, kas nepieciešama Grieķijas *NIIP* stabilizēšanai virs *NIIP* prudenciālās robežvērtības 20 gadu laikā, būtu pārpalikums 1,7 % apmērā no IKP pretstatā 7,7 % no IKP, ja to rēķinātu 10 gadu periodam.

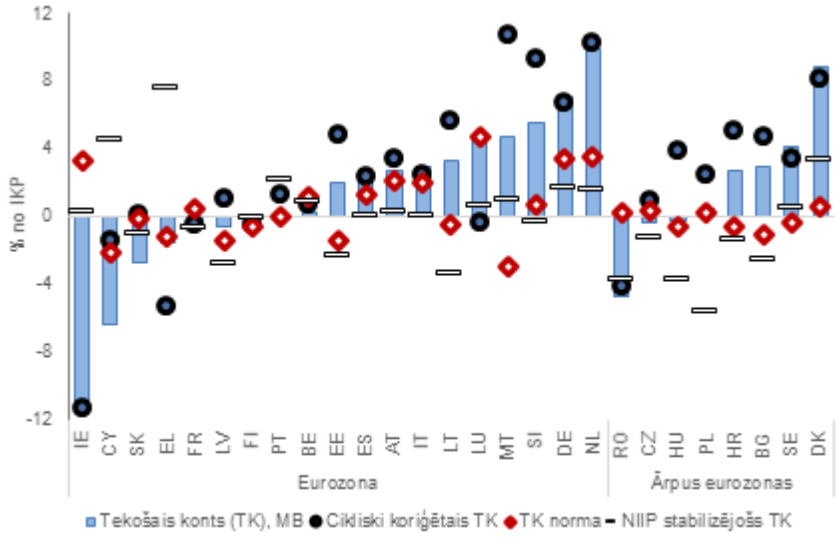
- **Trīs ES valstīs joprojām ir tekošā konta pārpalikums, kas ir virs MNNP rādītāju kopsavilkuma augšējās robežvērtības un attiecīgās valsts kritērija.** Tā tas gandrīz desmit gadus ir bijis Dānijā, Nīderlandē un Vācijā. Dānija 2019. gadā palielināja savu pārpalikumu, savukārt Vācijas un Nīderlandes bilance turpināja pakāpeniski samazināties. Nīderlandē tekošā konta bilanci arī nosaka starptautisku uzņēmumu darbība, kas ietekmē gan tirdzniecības, gan ienākumu bilanci.

Prognozes norāda uz tekošā konta rādītāju zināmu stabilitāti arī 2020. un 2021. gadā, bet ar būtiskām izmaiņām attiecībā uz dažādu ekonomikas nozaru ieguldījumu ārējā pozīcijā. Covid-19 krīze izraisa ievērojamu eksporta un importa kritumu aptuveni līdzīgās proporcijās. Lai gan ES valstu kopējā neto aizdevumu pozīcija būtiski nemainās, notiek ievērojamas izmaiņas dažādu ekonomikas nozaru neto aizdevumu pozīcijās. 2020. gadā valsts sektora pozīcijas ievērojami samazinājās atbalsta pasākumu rezultātā, kas tika veikti, lai mazinātu straujo recesiju, bet to kompensēja lielāki mājsaimniecību un uzņēmumu uzkrājumi (11. grafiks).

- **Paredzams, ka tekošā konta rādītāji pasliktināsies dažās neto debitorvalstīs, kuru ekonomika lielā mērā ir balstīta uz tūrisma pakalpojumu eksportu.** Tas jo īpaši attiecas uz Grieķiju, Horvātiju, Kipru un Maltu.

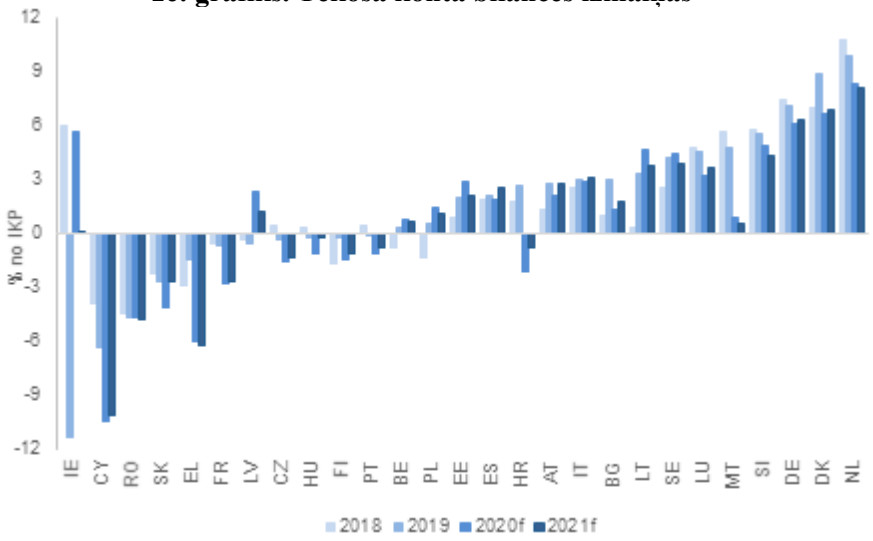
- **Lielie pārpalikumi 2020. gadā saruks**, un 2020. un 2021. gadā kopā tie ievērojami samazināsies Nīderlandē un Vācijā.

9. grafiks. Tekošā konta bilance un kritēriji 2019. gadā

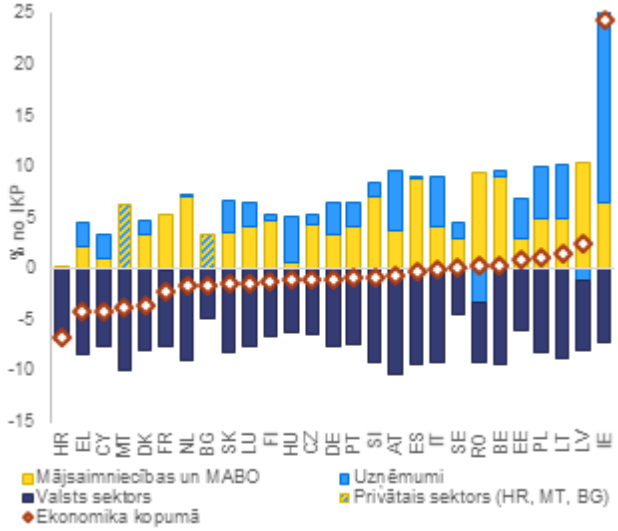
Avots: Eurostat un Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīme. Valstis ir sarindotas pēc tekošā konta bilances 2019. gadā. Cikliski koriģēta tekošā konta bilance: skatīt 23. zemsvītras piezīmi. Tekošā konta normas: skatīt 22. zemsvītras piezīmi. *NIIP* stabilizējošs tekošā konta kritērijs ir definēts kā tekošā konta bilance, kas nepieciešama, lai nākamo 10 gadu laikā nostabilizētu *NIIP* pašreizējā līmenī, vai, ja *NIIP* ir zemāka par konkrētās valsts prudenciālo robežvērtību, — tekošā konta bilance, kas nepieciešama, lai nākamo 10 gadu laikā sasniegtu minēto *NIIP* prudenciālo robežvērtību.

10. grafiks. Tekošā konta bilances izmaiņas

Avots: Eurostat, Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze un Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīme. Valstis ir norādītas augošā secībā pēc tekošā konta bilances 2019. gadā.

11. grafiks. Neto aizdevumu/aizņēmumu izmaiņas dalījumā pa sektoriem no 2019. līdz 2020. gadam

Avots: AMECO un Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze.
Piezīme. Daļa no izmaiņām uzņēmumu sektora neto aizdevumos Īrijā ir ārpus skalas.

Vairākumā dalībvalstu *NIIP* ir turpinājušas uzlaboties, bet joprojām ir vērojami lieli ārējo saistību uzkrājumi, un krīzes dēļ daži no šiem slogiem varētu kļūt smagāki. 2019. gadā lielākajā daļā ES valstu *NIIP* turpināja uzlaboties, ko veicināja tādi tekošā konta rādītāji, kuri pārsniedz *NIIP* stabilizējošo robežvērtību, nominālā IKP pieaugums un dažos gadījumos arī liels pozitīvs pārvērtēšanas efekts. Tomēr vairākās ES valstīs *NIIP* aizvien ir izteikti negatīva. 2019. gadā 11 dalībvalstīs (par vienu mazāk nekā 2018. gadā) *NIIP* pārsniedza rādītāju kopsavilkuma robežvērtību (-35 % no IKP). Šajās valstīs vērtības ir zemākas par tām vērtībām, kas atbilstu pamatfaktoriem (*NIIP* normām), un vairumā

gadījumu arī zemākas par attiecīgajām prudenciālajām robežvērtībām (12. grafiks).[25] Krīze aptur negatīvās *NIIP* attiecības pret IKP uzlabošanos.

- Dažās eurozonas valstīs, piemēram, Grieķijā, Īrijā, Kiprā un Portugālē, joprojām ir **izteikti negatīva *NIIP***, proti, mazāka par -100 % no IKP. Šajās četrās valstīs *NIIP* ir krietni zem *NIIP* normas un prudenciālās robežvērtības. Īrijā un arī Kiprā *NIIP* līmeņi lielā mērā atspoguļo starptautisku uzņēmumu pārrobežu finansiālās attiecības un īpašam nolūkam dibinātu sabiedrību lielo nozīmi. Minētajās četrās valstīs un Spānijā *NIIP* spēcīgi ietekmē parādsaistības, par ko liecina izteikti negatīvā *NIIP*, no kuras izslēgti instrumenti bez saistību neizpildes riska (*NENDI*)[26]. Grieķijā lielāko daļu *NIIP* veido lielais ārējais valsts parāds, kuram lielā mērā piemērojami ļoti izdevīgi noteikumi[27]. Gaidāmajam spēcīgajam IKP samazinājumam 2020. gadā vajadzētu būt zināmai negatīvai ietekmei uz *NIIP* attiecību pret IKP, un tiek prognozēts, ka daudzos gadījumos tā pasliktināsies.

- Valstīs, kurās ***NIIP* ir mērenāk negatīva**, bet pārsniedz rādītāju kopsavilkuma robežvērtību, *NIIP* ir zemākas par līmeni, ko varētu sagaidīt, balstoties uz konkrētās valsts pamatfaktoriem, bet dažkārt ir tuvu prudenciālajām robežvērtībām vai pārsniedz tās. Šīs valstis, proti, Horvātija, Latvija, Polija, Rumānija, Slovākija un Ungārija, kā arī citas Centrāleiropas, Austrumeiropas un Baltijas valstis, parasti ir lieli ĀTI neto saņēmēji, tāpēc *NENDI* skaitļi ir labvēlīgāki. Šajās valstīs 2020. gadā paredzamās izmaiņas lielākoties ir nelielas līdz mērenas.

- Lielākā daļa **lielo pozitīvo *NIIP*** turpināja palielināties arī 2019. gadā. Dānijā, Nīderlandē un Vācijā ir pozitīvas *NIIP*, kas pārsniedz 70 % no IKP, un to pieaugumu 2019. gadā veicināja arī būtiski pozitīva novērtējuma ietekme. Beļģijas, Luksemburgas un Maltas *NIIP* pārsniedz 50 % no IKP. Visos minētajos gadījumos *NIIP* ir ievērojami virs attiecīgajām normām, t. i., virs līmeņa, kas atbilstu vai ko varētu sagaidīt, balstoties uz konkrētās valsts pamatfaktoriem.

Covid-19 krīzes uzliesmojumam sekoja ārējo aizņēmumu spriedze dažās valstīs, kas nav eurozonas dalībnieces. Lielākajā daļā jaunietekmes ekonomiku ar mainīgiem valūtas kursiem Covid-19 krīzes sākumā notika kapitāla aizplūšana un vērtības samazināšanās. Tirgos tika prognozēti iespējami monetāro iestāžu kompromisi starp ekonomikas atbalstīšanu un valūtas stabilizēšanu. Daži saspīlējumi bija vērojami arī dažās to dalībvalstu valūtās, kas nav eurozonas dalībnieces un kas pieņēma elastīgus valūtas kursu režīmus. Valūtas vērtības samazināšanās notika jo īpaši martā un aprīlī, it sevišķi Ungārijā, maijā spiediens samazinājās un valūtas stabilizējās, bet dažos gadījumos turpmākajos mēnešos tas atkal pieauga. Lai gan finanšu tirgus spriedze un līdz ar to ārējā finansējuma riski, šķiet, pēc tam samazinājās, dažas dalībvalstis, kas nav eurozonas dalībnieces, joprojām var būt neaizsargātas

---

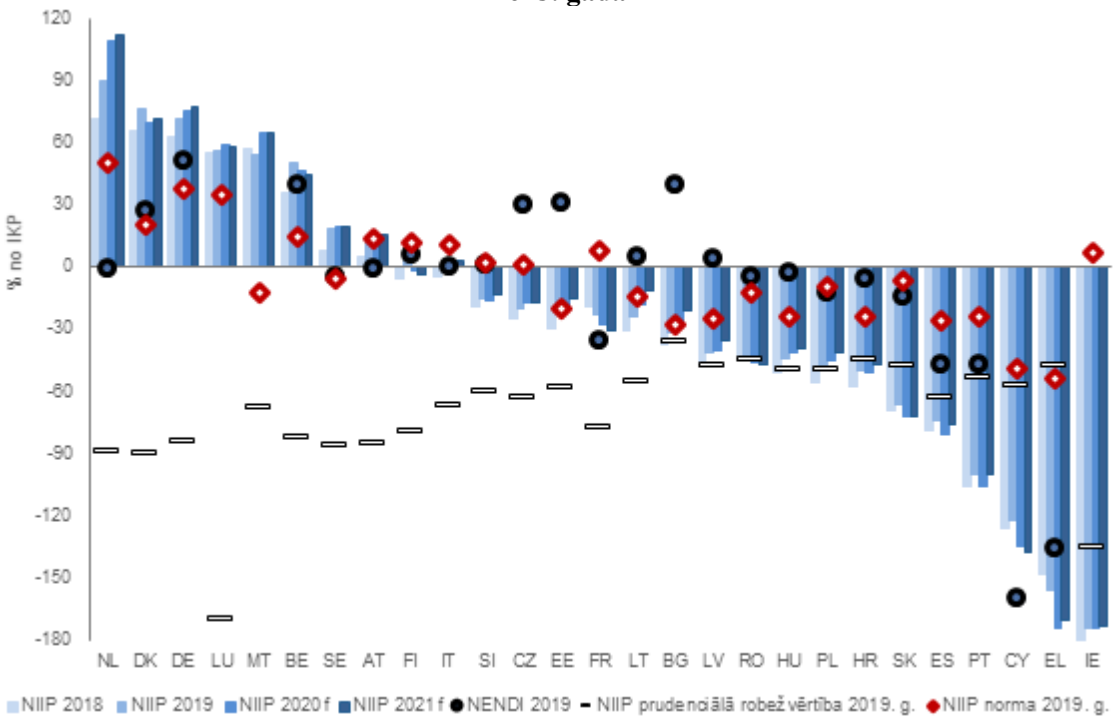
[25] Pamatfaktoriem atbilstošās *NIIP* (*NIIP* normas) tiek iegūtas, laikā kumulējot tekošā konta normas (skatīt arī 22. zemsvītras piezīmi). *NIIP* prudenciālās robežvērtības nosaka, maksimizējot signalizēšanas potenciālu, proti, spēju prognozēt maksājumu bilances krīzi, ņemot vērā konkrētās valsts informāciju, kas apkopota atbilstoši ienākumam uz vienu iedzīvotāju. Metodiku pamatfaktoriem atbilstošo *NIIP* atlikumu aprēķināšanai skatīt šeit: *Turrini* un *S. Zeugner*, (2019.) "*Benchmarks for Net International Investment Positions*", *European Economy, Discussion Paper* 097/2019.

[26] *NENDI* ir *NIIP* apakškopa, no kuras izslēgti tīrie ar kapitālu saistītie komponenti, t. i., ārvalstu tiešie ieguldījumi (ĀTI) pašu kapitāla un kapitāla daļu veidā, un uzņēmumu iekšējais pārrobežu ĀTI parāds, tādējādi tā atbilst *NIIP*, no kuras izslēgti instrumenti bez saistību neizpildes riska. Skatīt arī Eiropas Komisijas tehnisko informatīvo paziņojumu "*Envisaged revision of selected auxiliary indicators of the MIP scoreboard*": https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/macroeconomic-imbalance-procedure/scoreboard_en.

[27] *NIIP* pasliktināšanās Grieķijā 2019. gadā lielā mērā ir saistīta ar negatīva novērtējuma sekām.

gadījumā, ja pasaules finanšu tirgos atkal pieaugs nevēlēšanās uzņemties risku vai kapitāla plūsmas atkal kļūs svārstīgas. Šajā ziņā nozīme var būt vairākiem nosacījumiem, tostarp izredzēm attiecībā uz ārvalstu finansējuma vajadzībām, t. sk. valdības vajadzībām, un ārvalstu valūtas rezervju pieejamībai.

12. grafiks. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas (*NIIP*) 2018.–2021. gadā un kritēriji 2019. gadā

Avots: Eurostat un Komisijas dienestu aprēķini (skatīt arī 1. izcēlumu).
Piezīme. Valstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc *NIIP* attiecības pret IKP 2019. gadā. *NENDI* ir *NIIP* mīnus instrumenti bez saistību neizpildes riska. Jēdzienu "*NIIP* norma" un "*NIIP* prudenciālā robežvērtība" skaidrojumu skatīt 25. zemsvītras piezīmē. IE, LU un MT *NENDI* ir ārpus skalas.

Vienības darbaspēka izmaksas (VDI) 2019. gadā vairākās ES valstīs turpināja strauji pieaugt, bet līdz ar Covid-19 krīzi šīs tendences sarūk. Rādītāju kopsavilkumā redzams, ka VDI pieauguma rādītājs 2019. gadā pārsniedz robežvērtību astoņās valstīs (tāds pats skaits kā iepriekšējā gadā), un šīs valstis ir Bulgārija, Čehija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Rumānija un Slovākija. Visās šajās valstīs, izņemot Luksemburgu, robežvērtība bija pārsniegta jau 2018. gadā. Kopš 2013. gada VDI pieaugums paātrinājās Baltijas valstīs un vairākās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, un tas notika lielās ekonomikas izaugsmes, saspringtā darba tirgus un prasmju nepietiekamības dēļ.

Paredzams, ka pēc Covid-19 uzliesmojuma būs vērojams vienreizējs VDI pieaugums 2020. gadā, bet pēc tam dinamika būs mērenāka. Tiek prognozēts, ka 2020. gadā līdz ar Covid-19 krīzi VDI pieaugums visā ES ievērojami palielināsies, jo gandrīz visur samazinās produktivitāte. Tomēr ir sagaidāms, ka 2021. gadā situācija daļēji mainīsies, jo līdz ar prognozēto ekonomikas atlabšanu produktivitāte atgūsies un radīs ievērojamu VDI kritumu vai stagnāciju saistībā ar algu kāpuma palēninājanos (13. grafiks, augšējais panelis).

- **Algu pieaugums daudzās valstīs 2019. gadā joprojām bija spēcīgākais VDI kāpuma dzinējspēks, bet krīzes rezultātā algu pieaugums ir izteikti ierobežots.** Krīze pieliek punktu pārkaršanas spiedienam, kas tika novērots līdz 2019. gadam. Tiek prognozēts, ka algu un

atlīdzību pieaugums lielākajā daļā ES valstu 2020. un 2021. gadā būs mērenāks. 2020. gadā tas galvenokārt notiks samazināta stundu skaita rezultātā, galvenokārt saistībā ar pagaidu saīsināta darba laika shēmām[28]. Saskaņā ar šādām shēmām darba ņēmēji saglabā darbvietu, bet strādā saīsinātu darba laiku un saņem zemāku atalgojumu[29].

- **Darba ražīguma pieaugums 2019. gadā joprojām bija neliels, un krīzes rezultātā tas turpina samazināties arī 2020. gadā.** Tiek prognozēts, ka 2020. gadā ražīgums strauji samazināsies gandrīz visās ES valstīs, ja raugās uz produkcijas izlaidi uz vienu nodarbināto. Līdz ar 2020. gada lejupslīdi samazinājās darbaspēka izlietojums. Taču tas galvenokārt bija saistīts ar samazinātu darba stundu skaitu, savukārt nodarbināto skaits samazinājās tikai nedaudz[30]. Tādējādi, ja ražīgumu mēra kā izlaidi uz vienu nostrādāto stundu, samazinājums šķiet mērenāks (13. grafiks, ceturtais panelis). Ievērojamo un plaši izplatīto darbaspēka uzkrāšanu, kas novērota visā ES, lielā mērā ir veicinājusi valsts subsidēto īstermiņa darba laika shēmu plašā izmantošana[31]. Sagaidāms, ka 2021. gadā, kad sāksies atlabšana, ražīguma rādītāji strauji pieaugs. Tomēr tiek prognozēts, ka ražīgums vairumā gadījumu saglabāsies aptuveni pirmskrīzes līmenī vai zem tā.

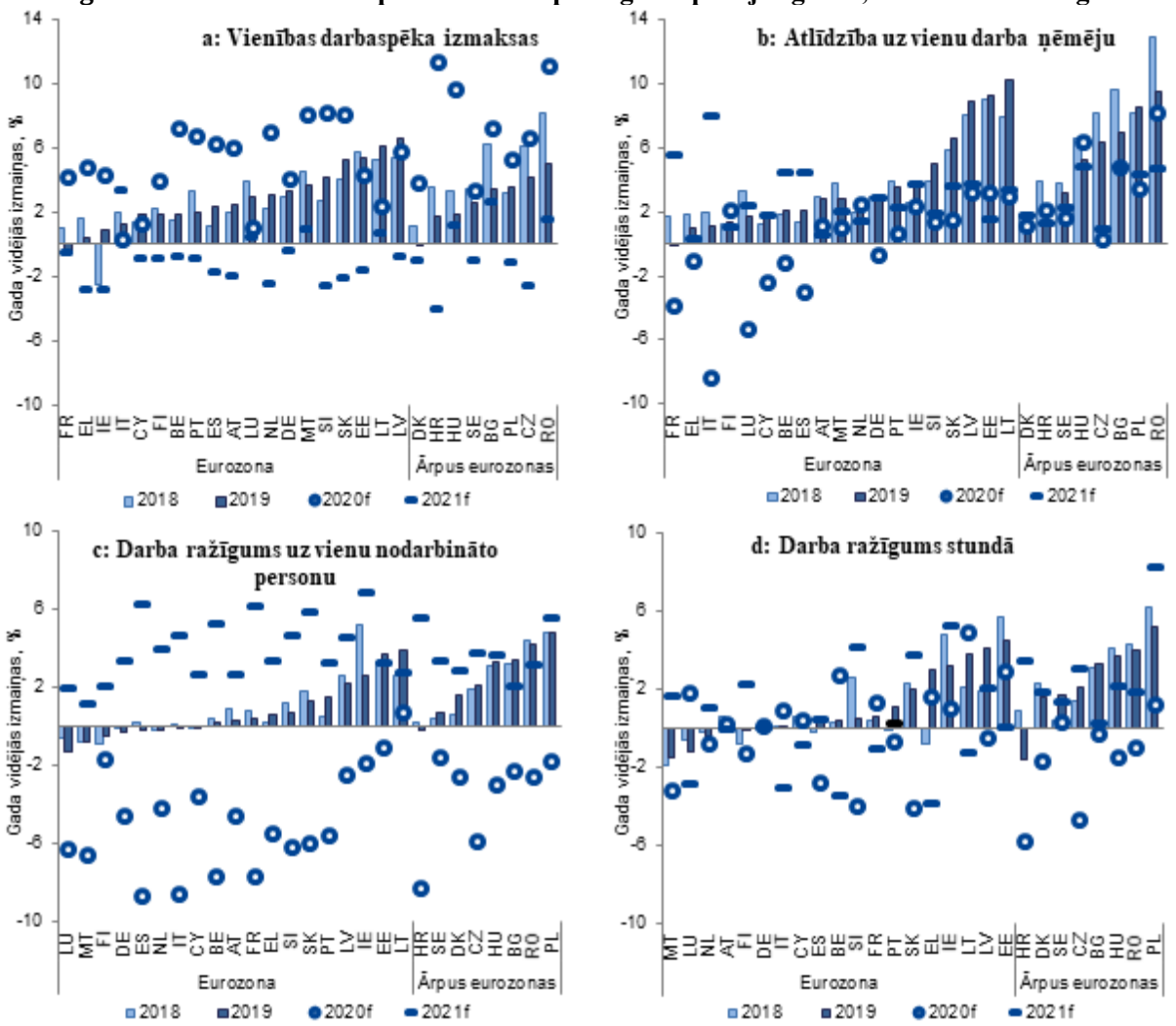
[28] 10 ES dalībvalstis, kurām bija ieviestas sistēmas, lai sniegtu ienākumu atbalstu samazināta stundu skaita gadījumā pirms Covid-19 uzliesmojuma, pielāgoja savas esošās shēmas, lai pārvarētu Covid-19 radītos satricinājumus. Pārējās valstīs līdzīgi pasākumi tika ieviesti uz *ad hoc* pamata (skatīt arī 2. izcēlumu un "*Labour Market and Wage Developments in Europe 2020*", Eiropas Komisija (2020), sagatavošanā). Šādu shēmu finansēšanai tiks piešķirts finansējums no Komisijas izveidotā *SURE* instrumenta.

[29] Atlīdzības samazinājums uz vienu darba ņēmēju šķiet izteiktāks valstīs, kurās ienākumu atbalsts tiek klasificēts kā valdības pārvedumi, nevis kā darbaspēka ienākumi.

[30] Tiek lēsts, ka vidēji visā eurozonā kopējo nostrādāto stundu skaita samazinājums 2020. gada pirmajā pusē 75 % gadījumu ir saistīts ar vidēji nostrādāto stundu samazinājumu un pārējos gadījumos — ar nodarbinātības līmeņa samazinājumu. Skatīt ECB (2020), *Economic Bulletin*, izdevums 6/2020.

[31] *Botelho V, A. Consolo* un *A. Dias da Silva* (2020), "*A preliminary assessment of the impact of the COVID-19 pandemic on the euro area labour market*", *ECB Economic Bulletin*, izdevums 5/2020, Eiropas Centrālā banka. ESAO (2020), "*Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) - Job retention schemes during the COVID-19 lockdown and beyond*", 2020. gada 3. augusts, https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/job-retention-schemes-during-the-covid-19-lockdown-and-beyond-0853ba1d/#biblio-d1e2009.

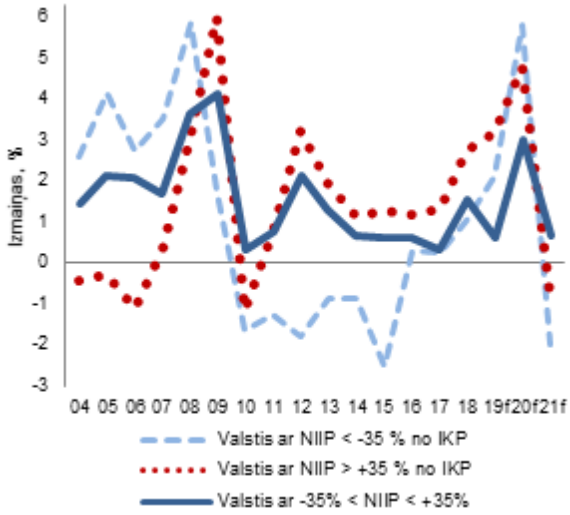
13. grafiks. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums pēdējos gados, atlīdzība un ražīgums

Avots: AMECO; dati par 2020. un 2021. gadu no Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes. Dati attiecas uz darbinieku un nodarbināto personu skaitu.
Piezīme. Katrā grafikā valstis ir norādītas augošā secībā pēc attiecīgā mainīgā rādītāja 2019. gadā.

Raugoties no eurozonas perspektīvas, sagaidāms, ka VDI tendences kļūs mazāk labvēlīgas izlīdzsvarošanai nekā iepriekš. VDI pieaugums 2019. gadā vairākās neto kreditorvalstīs, tostarp Luksemburgā, Nīderlandē un Vācijā, bija nedaudz lielāks nekā dažās neto debitorvalstīs, tostarp Grieķijā, Īrijā, Kiprā, Spānijā un Portugālē. Taču tiek prognozēts, ka 2020. un 2021. gadā kopā VDI pieaugums abās valstu grupās pieaugs gandrīz vienādā tempā, un tādējādi netiks veicināta turpmāka līdzsvarošana ārējās pozīcijās (14. grafiks). Tajā pašā laikā vairākas neto debitorvalstis ir bijušas starp tām, kuras Covid-19 krīze skārusi vissmagāk (skatīt arī 2. iedaļu), un tādējādi tajās ekonomikas aktivitāte bija vēl vājāka, tādēļ nākotnē izmaksu un algu spiediens šajās valstīs varētu būt mazāk izteikts.

14. grafiks. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums eurozonā

Avots: AMECO, dati par 2020. un 2021. gadu no Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes.
Piezīmes. Valstis ar *NIIP* > +35 % no IKP ir DE, LU, NL, BE, MT. Valstis ar *NIIP*, kas ir robežās no +35 % līdz –35 % no IKP, ir FI, EE, IT, LT, FR, SI, AT. Pārējās valstis ir grupā ar *NIIP* < –35 % no IKP. Šis dalījums balstās uz *NIIP* 2017.-2019. gada vērtību vidējo rādītāju. Neto kreditorvalstīs tekošā konta vidējais rādītājs tajā pašā periodā bija pozitīvs. Attēlotie skaitļi katrā valstu grupā ir ar IKP svērtie vidējie rādītāji.

Reālo efektīvo valūtas kursu (*REER*) dinamiku arvien vairāk ietekmē nominālo valūtas kursu svārstības. Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam lielākajā daļā dalībvalstu *REER* pieauga, ņemot vērā euro vērtības pieaugumu (15. grafiks). Konkurētspējas zudums bija visizteiktākais, ja to mēra kā vienības darbaspēka izmaksas. Taču 2019. gadā konkurētspēja uzlabojās, ņemot vērā pārejošu euro vērtības samazināšanos. Ņemot vērā šīs norises 2019. gadā, tikai Igaunijā robežvērtības tika pārsniegtas, jo auga uz SPCI balstīts *REER*; savukārt 2018. gadā tā tas bija sešās valstīs, un tas atspoguļo arī pieticīgo inflāciju. Turpmāk ir sagaidāms, ka euro vērtības pieaugums 2020. gadā nozīmēs globālās konkurētspējas zudumus visās eurozonas valstīs, savukārt dažu ārpus eurozonas esošo valstu valūtās bija vērojama vērtības samazināšanās.

- **2019. gadā kopumā bija raksturīga nominālās vērtības samazināšanās, bet 2020. gadā ir vērojamas valūtas attīstības tendenču atšķirības starp valstīm.** Vairākumā ES valstu nominālā vērtība 2019. gadā samazinājās, un dažās dalībvalstīs, kas nav eurozonas dalībnieces, samazinājums bija izteiktāks, jo īpaši Rumānijā, Ungārijā un Zviedrijā. 2020. gadā pēc Covid-19 uzliesmojuma euro vērtība sāka atkal pieaugt. Ārpus eurozonas valūtu vērtību izmaiņas atbilda euro vērtības izmaiņām, vai arī to vērtība ievērojami pieauga (Zviedrijā) vai ievērojami samazinājās, jo īpaši Ungārijā un — mazākā mērā — Čehijā un Polijā.

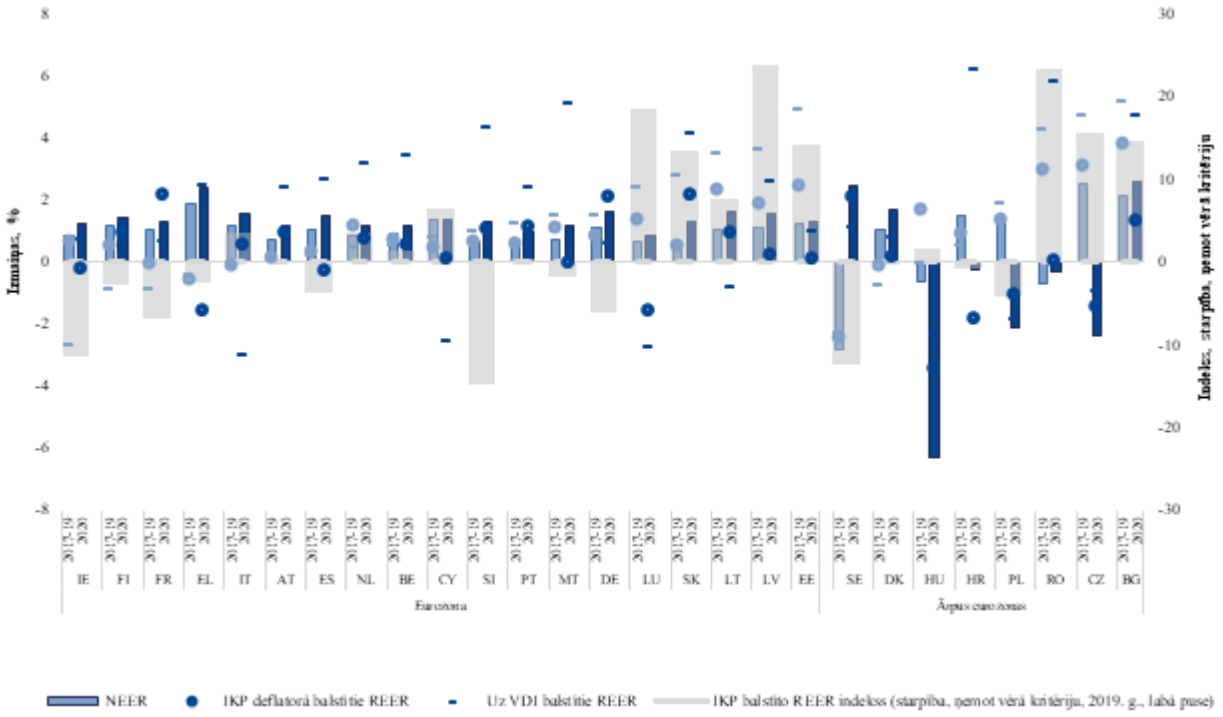
- **Uz VDI balstītie *REER* vairākumā dalībvalstu 2019. gadā pieauga, bet ne tik strauji kā pēdējos gados, un krīze vēl vairāk mazina vērtības pieauguma tendences.** Vairākās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs 2019. gadā joprojām bija lielāks reālais vērtības pieaugums. Tā tas bija dažās eurozonas valstīs, jo īpaši Baltijas valstīs un Slovākijā, un valstīs, kas nav eurozonas dalībnieces, jo īpaši Bulgārijā, Čehijā un Rumānijā. Neto kreditorvalstīs vērā ņemams *REER* pieaugums bija tikai Maltā un Vācijā. Reālās vērtības pieauguma prognozes 2020. gadam lielākajā daļā valstu atspoguļo īslaicīgu VDI pieaugumu, bet saskaņā ar mazāka VDI pieauguma prognozi 2021. gadam ir sagaidāms, ka lielākajā daļā ES valstu būs ierobežotāks reālās vērtības pieaugums.

- **Vairākumā dalībvalstu joprojām ir vērojama cenu un izmaksu starpības samazināšanās.** Pēdējos gados bija vērojama tāda uz VDI balstīto *REER* dinamika, kas pārsniedz uz IKP balstīto

REER dinamiku, un tā tas turpinājās līdz 2019. gadam, kaut gan lēnākā tempā, un tas liecina par turpmāku peļņas normu sarukumu[32]. Šī tendence 2020. gadā turpinājās, un visizteiktākā tā bija dažās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, Beļģijā, Grieķijā, Maltā un Spānijā.

- **Raugoties nākotnē, arī *REER* pasākumi liecina, ka izmaksu konkurētspējas tendences var kļūt mazāk labvēlīgas izlīdzsvarošanai nekā iepriekš.** Attiecībā uz 2020. un 2021. gadu tiek prognozēts, ka lielās neto debitorvalstīs vai valstīs, kuras Covid-19 radītā recesija ir skārusi vairāk, piemēram, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Portugālē un Spānijā, pretstatā Nīderlandei un Vācijai konkurētspējas pieaugums būs ierobežots vai tā nebūs vispār.
- ***REER* indeksu līmenis, šķiet, pārsniedz kritēriju galvenokārt dalībvalstīs, kurām ir raksturīgas ilgstošākas spēcīgas relatīvo cenu dinamikas tendences.** Tas jo īpaši attiecas uz Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm.

15. grafiks. Nominālo un reālo efektīvo valūtas kursu (*NEER* un *REER*) dinamika

Avots: AMECO, dati par 2020. un 2021. gadu no Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes.
Piezīme. Valstis ir sarindotas augošā secībā pēc uz VDI deflatoru balstīto reālo efektīvo valūtas kursu (*REER*) gada vidējām izmaiņām 2017.–2019. gadā. *REER* un nominālie efektīvie valūtas kursi (*NEER*) tiek aprēķināti attiecībā pret 37 tirdzniecības partneriem. Uz IKP balstīto *REER* indeksa līmeni izsaka kā procentuālo starpību attiecībā pret kritēriju, kas atspoguļo *REER*, kurš atbilstu ekonomikas pamatfaktoriem. Grafikā ir parādīta *REER* līmeņa starpība salīdzinājumā ar *REER* kritērija līmeni: pozitīva indeksa vērtība norāda uz pārāk augstu vērtību, bet negatīva indeksa vērtība — uz pārāk zemu[33].

[32]Lai gan peļņas normas sarukums neļauj izmaksu konkurētspējai ietekmēt tirdzniecības nosacījumus, tādējādi ierobežojot ietekmi uz tirdzniecības plūsmām nozarēs, kuras raksturo produktu diferencēšana un cenu noteikšana atbilstoši tirgum, ilgstoši zema rentabilitāte laika gaitā izraisītu starptautiski tirgojamo produktu sektora sarukumu.
[33] Šā pamatfaktoros balstītā kritērija aprēķināšanas metodoloģija ir balstīta uz *EPC LIME* darba grupas paziņojumu "*Benchmarks for the assessment of real effective exchange rates*", ar ko tā nāca klajā 2020. gada 15. jūnijā.

Eksporta tirgus daļu pieaugums 2019. gadā palēninājās, un paredzams, ka lielākajā daļā dalībvalstu tas turpinās samazināties. Nevienā dalībvalstī 2019. gadā eksporta tirgus daļu samazināšanās nebija zem rādītāju kopsavilkuma robežvērtības (pamatojoties uz kumulatīvajām daļu izmaiņām 5 gadu laikā). Covid-19 uzliesmojums rada ļoti atšķirīgu tirdzniecības vidi, kas ietekmē eksporta tirgus daļas.

- **Paredzams, ka eksporta tirgus daļas 2020. gadā samazināsies aptuveni pusē ES dalībvalstu.** Krīze ES iekšējo tirdzniecību samazina spēcīgāk nekā ES ārējo tirdzniecību. Tas ir tāpēc, ka Covid-19 krīze līdz šim ES ir skārusi vairāk nekā citas pasaules teritorijas. Tā kā ES valstis veic tirdzniecību galvenokārt savā starpā, to lielākie eksporta tirgi ir sarukuši salīdzinājumā ar citu pasaules teritoriju eksporta tirgiem, kas lielākajai daļai ES valstu nozīmē arī tirgus daļu zaudēšanu.
- **Eksporta tirgus daļas visbūtiskāk samazinās valstīs, kas intensīvi eksportē pakalpojumus, jo īpaši tūrismu.** Tirdzniecība samazinās, jo īpaši pakalpojumu un it sevišķi tūrisma nozarē, ko spēcīgi ietekmē ārvalstu ceļojumu ierobežojumi un patērētāju uzvedības izmaiņas. Tiek prognozēts, ka 2020. gadā eksporta tirgus daļas visvairāk samazināsies Francijā, Grieķijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Portugālē un Spānijā, kuras ir ļoti atkarīgas no krīzes smagi skartās tūrisma nozares. Turpretī Nīderlandē un Vācijā, paredzams, eksporta tirgus daļas palielināsies.

3.2. Privātā sektora parāds un mājokļu tirgi

Labvēlīgas ekonomikas attīstības apstākļos privātā sektora parāda attiecība pret IKP lielākajā daļā dalībvalstu līdz 2019. gadam ir samazinājusies, bet dažās valstīs parāda līmenis joprojām ir augsts. Vienpadsmit dalībvalstīs 2019. gadā tika pārsniegta rādītāju kopsavilkuma robežvērtība attiecībā uz kopējo privātā sektora parādu (2018. gadā tās bija 12 valstis). Dānijā, Īrijā, Kiprā, Luksemburgā, Nīderlandē un Zviedrijā privātā sektora parāda attiecība pret IKP pārsniedz 200 %, kas atspoguļo arī starptautisko uzņēmumu un īpašam nolūkam dibināto sabiedrību lielo nozīmi vairākās no šīm valstīm. Beļģijā, Francijā, Portugālē un Somijā šī attiecība ir mazāka, taču arī pārsniedz robežvērtību. Parādi dažādās valstīs ievērojami atšķiras, ņemot vērā katras valsts strukturālos faktorus, kas pamato šādas atšķirības. Tomēr dažās ES valstīs parādi ir lieli arī salīdzinājumā ar kritērijiem, kuros ņemti vērā šie katras valsts ekonomikas pamatfaktori. Dažās valstīs parāds ir liels, ņemot vērā arī prudenciālās robežvērtības.[34]

- **Privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana 2019. gadā turpinājās, un lielākajā daļā ES valstu privātā sektora parāda attiecība samazinājās.** Parāda attiecības pret IKP samazinājumu laikposmā no 2018. līdz 2019. gadam galvenokārt noteica nominālā IKP

[34] Katras valsts parāda kritērijus ir izstrādājusi Eiropas Komisija sadarbībā ar *EPC LIME* darba grupu (Eiropas Komisija, "*Benchmarks for the assessment of private debt*", paziņojums Ekonomikas politikas komitejai, ARES (2017) 4970814), un *J.-C. Bricongne, L. Coutinho, A. Turrini* un *S. Zeugner*, "*Is Private Debt Excessive?*", *Open Economies Review*, 3, 471-512, 2020. Uz pamatfaktoriem balstītie kritēriji ļauj novērtēt privātā sektora parādu salīdzinājumā ar vērtībām, kuras atbilstu ekonomikas pamatfaktoriem. Tās iegūst regresijās, kas aptver izsniegto kredītu apjoma galvenos noteicošos faktorus un ņem vērā noteiktu sākotnējo parāda masu. Prudenciālās robežvērtības norāda parāda līmeni, kuru pārsniedzot, banku krīzes varbūtība ir samērā augsta. Šos līmeņus nosaka, maksimizējot signalizēšanas potenciālu, proti, spēju prognozēt banku krīzi, minimizējot neidentificētu krīžu un kļūdainu trauksmes signālu varbūtību un iestrādājot konkrētās valsts datus par banku kapitalizāciju, valsts sektora parādu un ekonomikas attīstības līmeni.

pieaugums (“aizņemto līdzekļu īpatsvara pasīva samazināšana”), jo pēdējos gados aizņēmumi pieauga arvien lielākā skaitā valstu.

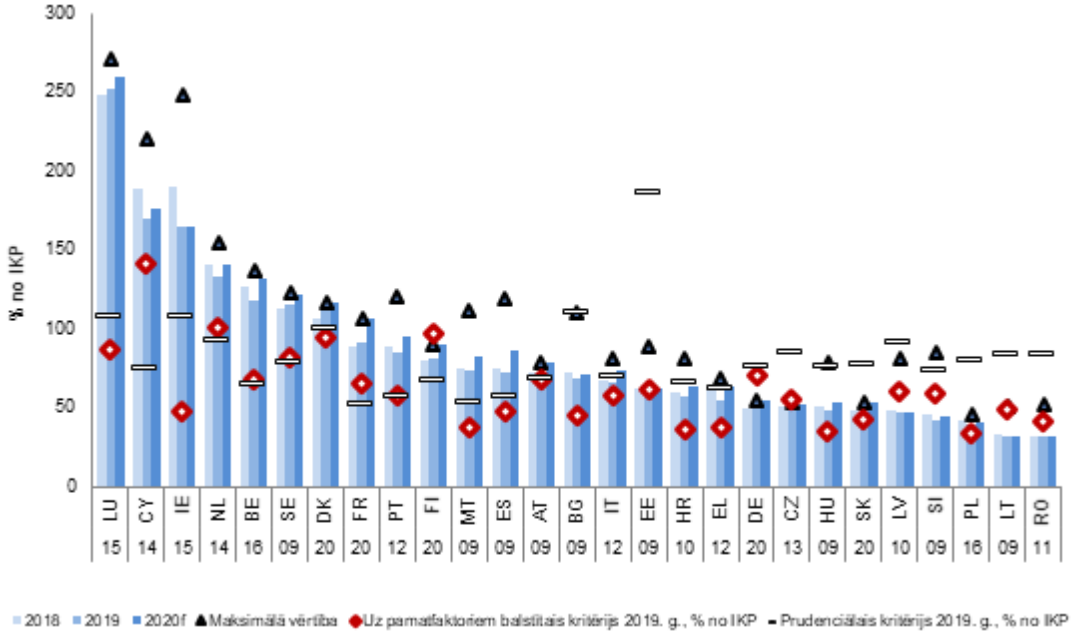
- **Pēdējos gados aizņēmumi kļuva arvien dinamiskāki, jo īpaši mājsaimniecību sektorā.** Neraugoties uz pārsvarā pozitīvām neto kredītplūsmām, nefinanšu sabiedrību (NFS) parāda attiecība pret IKP 2018.–2019. gadā ir samazinājusies visās ES valstīs, izņemot Dāniju, Franciju, Luksemburgu, Somiju, Vāciju un Zviedriju. Mājsaimniecību sektorā parāda attiecības samazinājums bija vērojams tikai aptuveni pusē dalībvalstu. Pēdējos gados parāda līmeņa dinamika (darījumi, kas ietekmē kredītu un nenomaksātu parāda vērtspapīru līmeni) mājsaimniecību sektorā ir bijusi salīdzinoši spēcīga (skatīt 2020. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu). Tāda pati tendence atkal tika novērota laikā no 2018. līdz 2019. gadam.

- **NFS parāds 2019. gadā vairākās valstīs joprojām pārsniedza kritērijus.** Beļģijā, Dānijā, Francijā, Īrijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Nīderlandē, Portugālē, Spānijā un Zviedrijā NFS parādi ir pārsnieguši līmeņus, kas atbilstu gan ekonomikas pamatfaktoriem, gan prudenciālajām robežvērtībām. Paredzams, ka 2020. gadā NFS parāds būs tuvu prudenciālajām robežvērtībām Austrijā, Grieķijā, Horvātijā un Itālijā, bet joprojām tās pārsniegs Somijā (16. grafiks). Vairākās valstīs, jo īpaši Beļģijā, Īrijā, Kiprā, Luksemburgā un Nīderlandē, NFS parādu būtiski ietekmē starptautisku uzņēmumu un īpašam nolūkam dibinātu sabiedrību iekšējais pārrobežu parāds.

- **Mājsaimniecību parāds 2019. gadā vairākās dalībvalstīs joprojām pārsniedza kritērijus.** Dānijā, Francijā, Grieķijā, Nīderlandē, Portugālē, Somijā, Spānijā un Zviedrijā parāda līmenis pārsniedz gan uz pamatfaktoriem balstītos kritērijus, gan prudenciālās robežvērtības (21. grafiks). Mājsaimniecību parāds pārsniedz prudenciālos līmeņus Beļģijā un Kiprā un ir tuvu tiem Austrijā, Itālijā un Vācijā. Dažās valstīs parāda attiecība mājsaimniecību sektorā šķiet ievērojami lielāka, ja to aprēķina kā attiecību pret mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu. Tā tas ir Īrijā, Luksemburgā un Maltā.

Lielākajā daļā dalībvalstu 2020. gadā, šķiet, pieaug privātā sektora parāda attiecība, un tas īpaši attiecas uz NFS. Aplēses par NFS un mājsaimniecību parāda attiecību pret IKP (pamatojoties uz ikmēneša datos pieejamo informāciju par parāda līmeni) liecina par ievērojamu pieaugumu lielākajā daļā ES valstu. Šāds parāda attiecības pieaugums lielā mērā ir mehānisks rezultāts tam, ka ir samazinājušies IKP rādītāji attiecības saucējā. Tomēr, jo īpaši NFS gadījumā, liela nozīme ir arī parāda līmeņa dinamikai. Paredzams, ka 2020. gadā neto kredītplūsmas vairākumā ES valstu būs lielas, jo īpaši Beļģijā, Francijā, Īrijā, Luksemburgā, Somijā, Spānijā un Zviedrijā, un dažos gadījumos tās krietni pārsniegs 2019. gada līmeni.

16. grafiks. Nefinanšu sabiedrību parāds

Avots: Eurostat nozaru finanšu bilanču pārskati — aizdevumi (F4) plus parāda vērtspapīri (F3), *AMECO* un Komisijas dienestu aplēses (skatīt 1. izcēlumu).
Piezīme. Valstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc NFS parāda attiecības pret IKP 2019. gadā. Skaitlis zem valsts koda norāda parāda attiecības maksimuma gadu. Uz pamatfaktoriem balstīto kritēriju un prudenciālo robežvērtību definīciju skatīt 34. zemsvītras piezīmē.

NFS gadījumā augošo vajadzību pēc aizņēmumiem 2020. gadā izskaidro lielie zaudējumi un likviditātes trūkums.

- **Parāda attiecība 2020. gadā pieaug, jo īpaši valstīs, kurās Covid-19 uzliesmojums lielākā mērā samazina NFS peļņu un naudas plūsmas.** Kopumā valstīs, kurās sagaidāms, ka uzņēmumu neto pamatdarbības peļņa 2020. gadā ievērojami samazināsies, bija vērojama tendence, ka neto kredītplūsmas (darījumi), kas izteiktas kā daļa no 2019. gada IKP, ir spēcīgākas (skatīt 20. grafiku).

- **Bija jāpalielina aizņēmumi, lai finansētu NFS apgrozāmo kapitālu nolūkā veidot likviditātes rezerves, kas nozīmē, ka NFS neto parāds nepalielinājās tik daudz kā bruto parāds.** Daļa aizņēmumu tika izmantota, lai papildinātu un palielinātu naudas rezerves nolūkā tikt galā ar pieaugošo nenoteiktību par ekonomisko situāciju un gūt labumu no pagaidu īpašajiem pasākumiem kredītplūsmu atbalstam. Aizņēmumiem ieguldījumu finansēšanai nav bijis lielas nozīmes. Kopumā, neraugoties uz ievērojamajiem aizņēmumiem 2020. gadā, tiek prognozēts, ka uzņēmumu uzkrājumu pozīcija būtiski nesamazināsies. Turklāt ir sagaidāms, ka mazāku ieguldījumu rezultātā uzņēmumu neto uzkrājumi palielināsies visās ES valstīs (skatīt 11. grafiku).

- **Aizņēmumus veicināja vairāki politikas pasākumi.** Papildus tam, ka monetārās iestādes nodrošināja bankām augstu likviditāti un tika pielāgots prudenciālais regulējums, valsts kredītgarantijas palīdzēja saglabāt kredītplūsmas, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem.

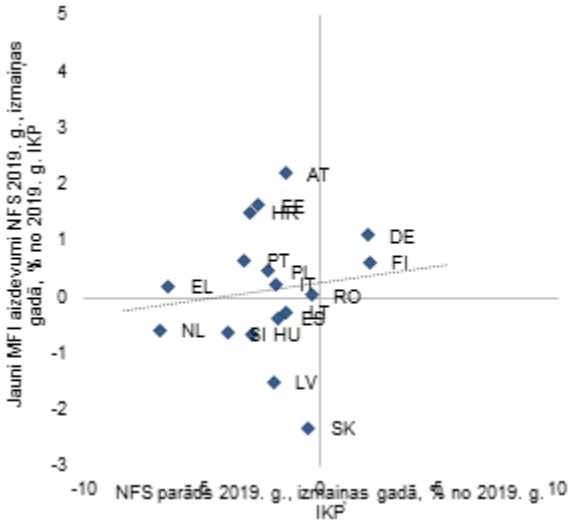
- **Parāda atmaksas moratoriji sekmēja parāda līmeņa pieaugumu 2020. gadā.** Parāda atmaksas aizkavēšanās, ko NFS visā ES pieļauj moratoriji, kuri ieviesti vai nu kā valsts pasākums, vai kā aizdevēju brīvprātīga iniciatīva, nozīmē parāda līmeņa mehānisku pieaugumu. To apstiprina arī tas, ka 2020. gadā pozitīvā saikne starp NFS parāda izmaiņām un "pilnīgi jauniem" MFI aizdevumiem (kas neietver aizdevumu pārskatīšanu un atmaksu) ir daudz izteiktāka nekā

2019. gadā (skatīt 17. un 18. grafiku). Tādēļ salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem 2020. gadā parāda dinamiku mazāk ietekmēja atmaksas, un, iespējams, tas notika moratoriju rezultātā.

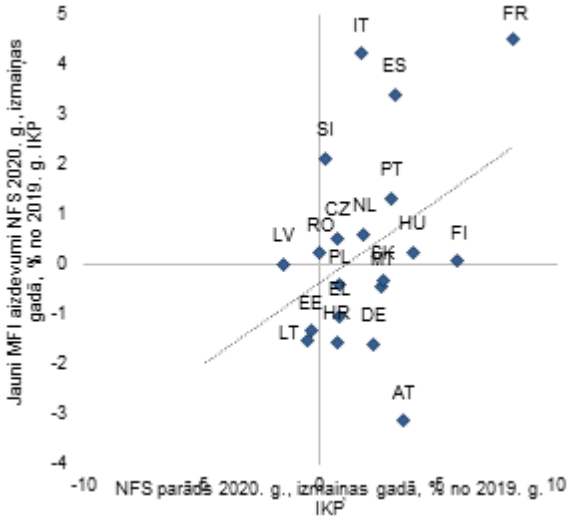
- **Raugoties nākotnē, paredzams, ka parāda attiecības pret IKP dinamika būs ierobežotāka vairāku iemeslu dēļ.** Pirmkārt, paredzams, ka parāda attiecības mehāniskais pieaugums saucēja samazinājuma dēļ būs īslaicīgs, jo parāda un IKP attiecība 2020. gadā pieaugs galvenokārt pagaidu cikliskas lejupslīdes dēļ (skatīt 19. grafiku). Otrkārt, 2020. gadā ieviestie ārkārtas pasākumi tiks pakāpeniski atcelti. Parādu moratoriju izbeigšanās rezultātā pieaugs atmaksas apjomi. Kredītgarantiju pakāpeniska atcelšana nozīmēs mazākas aizņemšanās iespējas uzņēmumiem, kuri ir smagā situācijā. Turklāt apsekojuma dati liecina, ka nākotnē kreditēšanas nosacījumi var kļūt neizdevīgāki[35]. Treškārt, NFS būs iespēja samazināt likviditātes rezerves kā alternatīvu jauniem aizņēmumiem.

- **Ieilgušas grūtības NFS sektorā var mazināt ieguldījumu un parāda atmaksas izredzes.** Tās joprojām ļoti negatīvi ietekmēs rentabilitāti, jo īpaši pakalpojumu nozarēs, ko skar pandēmija. Tas var nozīmēt ne tikai pieticīgus ieguldījumus, bet arī grūtības atmaksāt esošo parādu. Raugoties plašāk, parādu moratoriju izbeigšanās nozīmēs lielāku parādu slogu uzkrāto procentu dēļ.

17. grafiks. Jauni MFI aizdevumi NFS *versus* NFS parāda attiecības pret IKP attīstība, 2019. gads

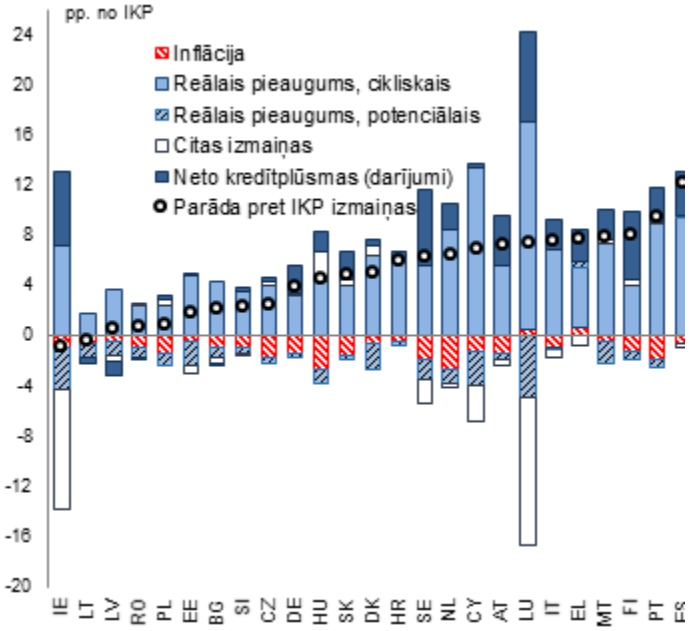
18. grafiks. Jauni MFI aizdevumi NFS *versus* NFS parāda attiecības pret IKP attīstība, 2020. gads

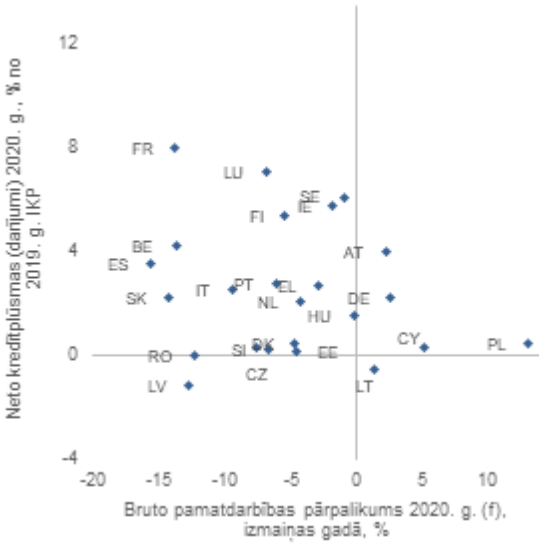
Avots: ECB *MIR* datubāze, *AMECO*, *Eurostat* un Komisijas dienestu aprēķini (privātā sektora parāda prognozes skatīt arī 1. izcēlumā).
Piezīme. Jauni MFI aizdevumi attiecas uz monetāro finanšu iestāžu (MFI) "pilnīgi jauniem" kredītiem un ietver tikai jaunus aizdevumus, ko MFI izsniedz NFS, izņemot aizdevumu pārskatīšanu un atmaksu. Grafikā nav iekļauta informācija par Beļģiju, Kipru un Luksemburgu, jo tās ir galējās vērtības, un par Bulgāriju, Dāniju, Īriju un Zviedriju, jo dati par šīm valstīm nav pieejami.

[35] ECB (2020), "*The euro area bank lending survey – Second quarter of 2020*", 2020. gada jūlijs.

19. grafiks. NFS parāda attiecības pret IKP izmaiņu struktūra (2019.–2020. gads)

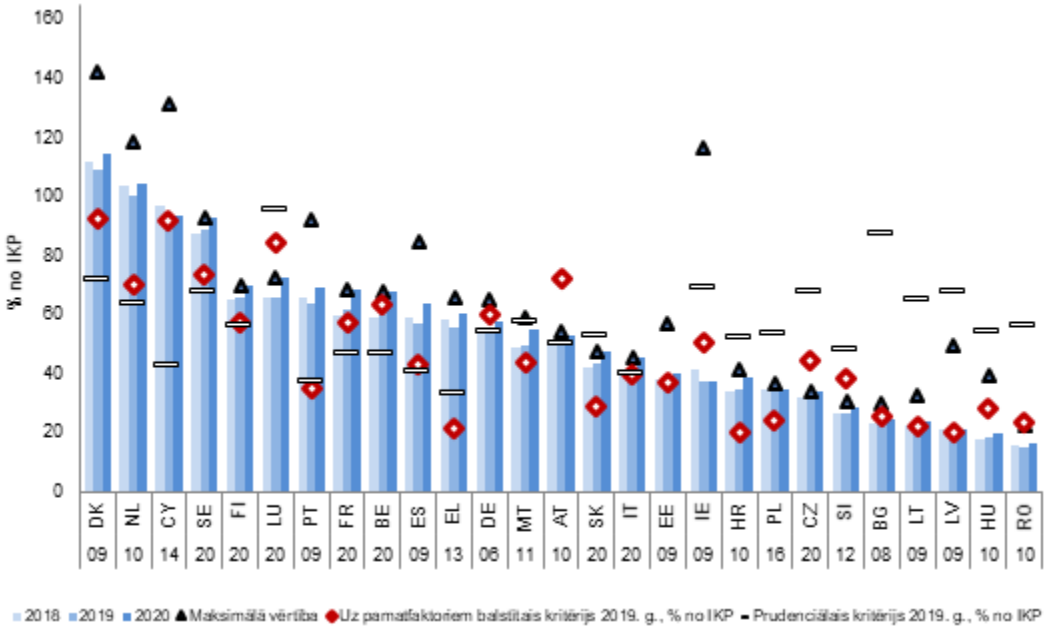

20. grafiks. Bruto pamatdarbības pārpalikuma attīstība 2020. gadā un neto kredīti (darījumi) NFS

Avots: AMECO, Eurostat un Komisijas dienestu aplēses (skatīt 1. izcēlumu) un aprēķini, kuru pamatā ir ECB ikmēneša dati par MFI aizdevumiem un parāda vērtspapīru darījumiem (plūsmām) ar privāto sektoru (no *BSI* datubāzes), Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognoze.
Piezīme. Neto kredītplūsmas (parāda darījumi) atbilst aizdevumu darījumiem (F4) un parāda vērtspapīru darījumiem (F3) no *Eurostat* nozaru finanšu darījumu pārskatiem. Dati par NFS bruto pamatdarbības pārpalikumu nav pieejami par Bulgāriju, Horvātiju un Maltu.

21. grafiks. Mājsaimniecību parāds

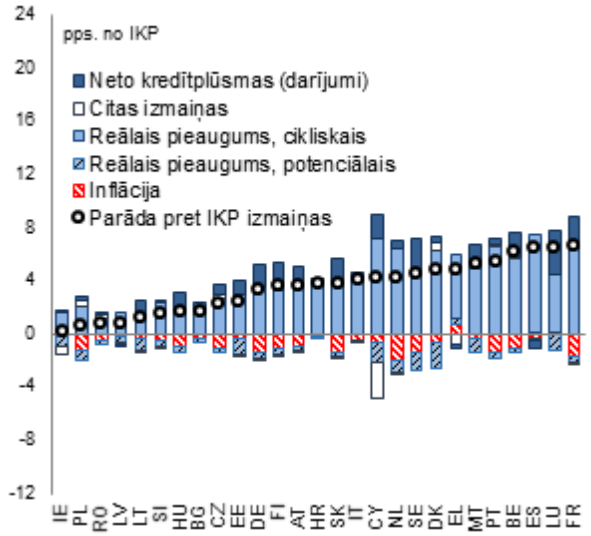

Avots: Eurostat nozaru finanšu bilanču pārskati — aizdevumi (F4) plus parāda vērtspapīri (F3), *AMECO* un Komisijas dienestu aplēses (skatīt 1. izcēlumu).
Piezīmes. Valstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc mājsaimniecību parāda attiecības pret IKP 2019. gadā. Skaitlis zem valsts koda norāda parāda attiecības maksimuma gadu. Uz pamatfaktoriem balstīto kritēriju un prudenciālo robežvērtību definīciju skatīt 34. zemsvītras piezīmē.

Attiecībā uz mājsaimniecībām Covid-19 uzliesmojums, šķiet, ir izraisījis pieticīgāku aizņēmumu dinamiku, ņemot vērā mazākas ienākumu izredzes un lielākus uzkrājumus.

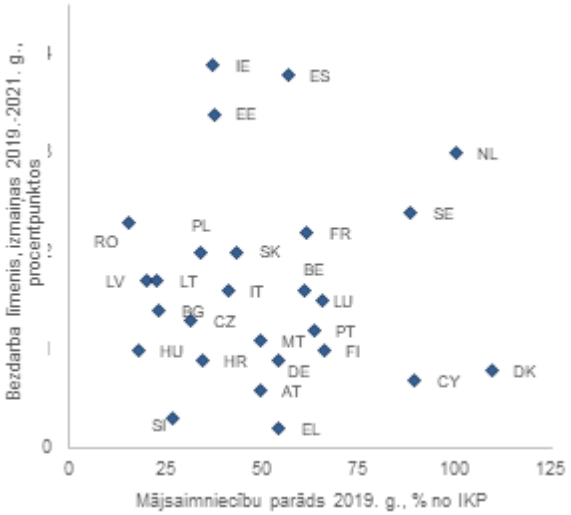
- **Paredzams, ka lielākajā daļā ES valstu neto kredītplūsmas (parāda darījumi) ar mājsaimniecībām 2020. gadā būs tuvu nullei vai mērenas.** Kā redzams 22. grafikā, mājsaimniecību parāda attiecības pret IKP pieaugumu kopumā lielā mērā nosaka IKP kritums, nevis kredītu un vērtspapīru darījumi, kas ir diezgan ierobežoti, un šķiet, ka tie salīdzinājumā ar 2019. gadu ir samazinājušies gandrīz visās ES valstīs. Šķiet, ka mājsaimniecību aizņemšanās tempa palēninašanos pamato mājsaimniecību ienākumu perspektīvu pasliktināšanās apvienojumā ar lielākiem uzkrājumiem, kas daļēji ir piesardzības apsvērumu dēļ un daļēji — ierobežojošo pasākumu dēļ, kuri kavē patēriņa iespējas. Atšķirības starp valstīm, iespējams, ir saistītas ar to, cik stingri ir "lokdauna" nosacījumi, ar mājokļu iegādes pārtraukšanu, atšķirīgu valsts atbalsta līmeni mājsaimniecību ienākumiem un kreditēšanas nosacījumiem, kā arī ar mājokļu tirgus apstākļiem.
- **Mājsaimniecību aizņemšanās temps palēninās, neraugoties uz moratoriju ietekmi.** Tāpat kā NFS gadījumā, parāda moratoriji pozitīvi ietekmē parāda līmeņa attīstību, ņemot vērā mazākos atmaksas apjomus. Šīs ietekmes dēļ mājsaimniecību parāda līmenis, šķiet, krītas lēnākā tempā.
- **Mājsaimniecību parāda dinamika, visticamāk, saglabāsies pieticīga, un var rasties atmaksas grūtības, ja pasliktināsies situācija darba tirgū.** Neraugoties uz pastāvīgiem atbalstošiem finansēšanas nosacījumiem un valstu pasākumiem nolūkā mazināt krīzes ietekmi uz darba tirgu un mājsaimniecībām, mājsaimniecību ienākumi arī turpmāk būs pakļauti spiedienam. Proti, lai gan bezdarba līmenis līdz 2020. gadam samazinājās, tiek prognozēts, ka 2021. gadā tas kopumā palielināsies. Tas nozīmēs arī darbvietu skaita samazināšanos pēc tam, kad pakāpeniski tiks atcelti pasākumi, ko valstis ir ieviesušas, lai mazinātu pandēmijas ietekmi, jo īpaši, kad tiks atceltas subsidētās īstermiņa darba shēmas, kam vajadzētu būt pagaidu shēmām, kuru mērķis ir izvairīties no darbvietu saglabāšanas dzīvotnespējīgos uzņēmumos. Lielākas parādu atmaksas grūtības mājsaimniecībām varētu rasties arī valstīs, kurās jau ir samērā liels mājsaimniecību parāda slogs (23. grafiks).

22. grafiks. Mājsaimniecību parāda attiecības pret IKP izmaiņu struktūra (2019.–2020. gads)

Avots: Neto kredītplūsmas (parāda darījumi) atbilst aizdevumu darījumiem (F4) un parāda vērtspapīru darījumiem (F3) no *Eurostat* nozaru finanšu darījumu pārskatiem. Pārējie avoti ir *AMECO* un Komisijas dienestu aplēses (skatīt 1. izcēlumu) un aprēķini, kuru pamatā ir ECB ikmēneša dati par MFI aizdevumiem un parāda vērtspapīru darījumiem (plūsmām) ar privāto sektoru (no *BSI* datubāzes).

23. grafiks. Mājsaimniecību parāds un bezdarba līmenis

Avots: AMECO, dati par 2020. un 2021. gadu no Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes.

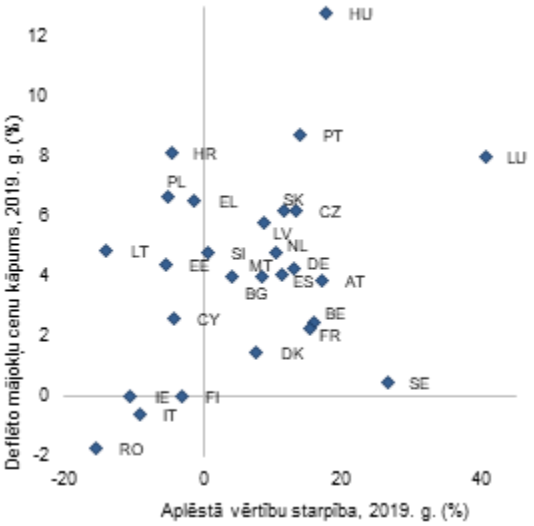
Mājokļu cenas līdz 2020. gada sākumam turpināja pieaugt, un dažos gadījumos pieauguma temps kāpa.

- **2019. gadā rādītāju kopsavilkumā noteikto mājokļu reālo cenu pieauguma robežvērtību pārsniedza astoņas dalībvalstis** (Čehija, Grieķija, Horvātija, Luksemburga, Polija, Portugāle, Slovākija un Ungārija), kas ir par vienu vairāk nekā 2018. gadā. Kopumā tas apstiprināja, ka kopš aptuveni desmitgades vidus dinamiskais mājokļu cenu pieaugums turpinās.
- **Mājokļu cenas 2019. gadā pieauga gandrīz visās ES valstīs, un lielākajā daļā dalībvalstu no 2018. līdz 2019. gadam pieauguma temps paātrinājās.** Turpretī Bulgārijā, Dānijā, Īrijā, Latvijā, Maltā, Nīderlandē, Rumānijā, Slovēnijā, Spānijā un Vācijā pieauguma temps palēninājās.
- **Neseno pozitīvo tendenci mājokļu cenu pieaugumā galvenokārt noteica ekonomikas pamatfaktori.** Zemas procentu likmes un straujāks darbaspēka ienākumu pieaugums bija galvenie faktori, kas noteica pieprasījumu pēc mājokļu pakalpojumiem mājokļu piedāvājuma novēlotas pielāgošanās apstākļos. Hipotekāro parādu pieauguma tempa paātrinājums bija vērojams tikai pēc mājokļu cenu kāpuma nostiprināšanās, un tas kļuva plašāk izplatīts visā ES.
- **Spēcīgs mājokļu cenu pieaugums ir vērojams arī dalībvalstīs, kurās ir pārvērtējuma pazīmes (24. grafiks)**. Dažās valstīs, kurās situācija liecināja par pārvērtējumu, laikā no

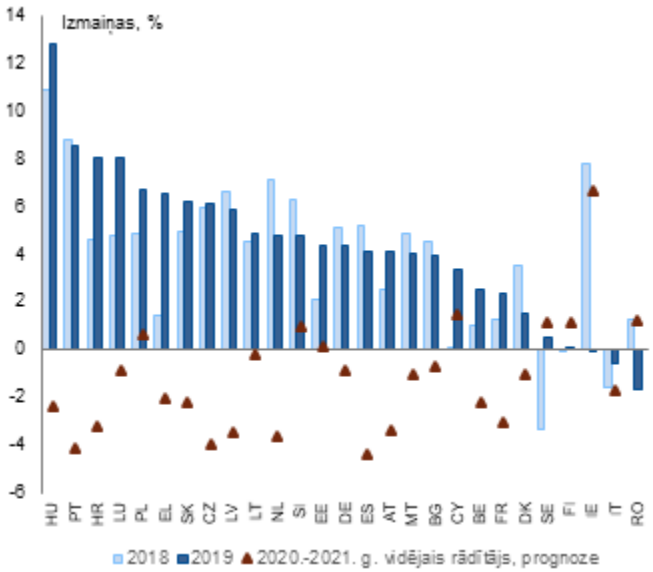
2018. līdz 2019. gadam tika novērota zināma cenu kāpuma tempa palēninašanās. Tomēr dažos zīmīgos gadījumos, t. sk. Luksemburgā un Zviedrijā, tas tā nenotika.[36]

- **Lielākajā daļā dalībvalstu 2019. gadā bija vērojamas pārvērtējuma pazīmes.** Cenu indeksu salīdzinājums ar kritērijiem liecina, ka pārvērtēšana ir plaši izplatīta. Mājokļu pieejamības ierobežojumus apstiprina cenu līmeņu aplēses. Aptuveni pusē ES valstu 100 kvadrātmetru mājokļa iegādei ir nepieciešams vairāk nekā 10 gadu ienākums[37].

24. grafiks. Deflēto mājokļu cenu izmaiņas un vērtību starpības 2019. gadā

25. grafiks. Deflēto mājokļu cenu kāpuma attīstība

Avots: Eurostat un Komisijas dienestu aprēķini.

Piezīme. Vērtību starpība aprēķināta kā vidējais lielums, ko veido trīs rādītāji: cenas attiecības pret ienākumiem un cenas attiecības pret īres maksu novirzes no attiecīgajiem ilgtermiņa vidējiem lielumiem un vērtību starpība, ko iegūst saskaņā ar regresijās balstītu mājokļu cenu noteicošo faktoru modeli (skatīt 36. zemsvītras piezīmi). Mājokļu cenu prognožu pamatā ir uz regresijām balstīts mājokļu cenu noteicošo faktoru modelis (skatīt 40. zemsvītras piezīmi).

Paredzams, ka turpmāk Covid-19 krīze apslāpēs neseno mājokļu cenu dinamiku, galvenokārt darbaspēka ienākumu samazināšanās dēļ.

- **2020. gada ceturkšņa dati liecina, ka mājokļu reālo cenu pieaugums vairākās dalībvalstīs sāk atdzist.** Lai gan salīdzinājumā ar 2019. gada attiecīgo ceturksni šā gada otrajā ceturksnī cenu

[36] Mājokļu cenu vērtības starpības tiek aprēķinātas, ņemot vērā kritērijus, lai iekļautu valstij raksturīgās mājokļu cenas ietekmi. Sintētiskās vērtību starpības balstās uz starpību, ko iegūst no dažādiem kritērijiem: i) cenas attiecības pret ienākumiem novirze no ilgtermiņa vidējā lieluma; ii) cenas attiecības pret īres maksu novirze no ilgtermiņa vidējā lieluma; iii) novirze no regresijās iegūtajiem atsauces rādītājiem, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma ekonomikas pamatfaktorus (skatīt *N. Philiponnet* un *A. Turrini*, "*Assessing House Price Developments in the EU*", Eiropas Komisijas diskusiju dokuments Nr. 048, 2017. gada maijs). Aprēķinot regresijās iegūstamos atsauces rādītājus, cikliskajiem skaidrojošajiem mainīgajiem lielumiem piemēro *HP* filtru, lai mīkstinātu to svārstīguma ietekmi.

[37] Cenu līmeņa aplēses iegūtas, balstoties uz nacionālo kontu un iedzīvotāju reģistra datiem vai, ja tie nebija pieejami, uz nekustamā īpašuma aģentu tīmekļa vietnēs publicēto informāciju. Skatīt *J. C. Bricongne* u. c. "*Assessing House Prices: Insights from "Houselev", a Dataset of Price Level Estimates*", *European Economy*, diskusiju dokuments Nr. 101, 2019. gada jūlijs.

pieaugums lielākajā daļā ES valstu turpinājās, dažās valstīs jau ir novērota deflēto mājokļu cenu kāpuma palēninašanās vai pat kritums. Kiprā un Ungārijā ik gadu tiek novērotas lejupvērstas korekcijas. Vairāk nekā pusē ES valstu ir vērojami palēninājumi un stagnācija. Aplūkojot ceturkšņa dinamiku 2020. gada pirmajā pusē, ir redzama plašāka lejupvērstu korekciju tendence, jo īpaši Igaunijā, Ungārijā un Rumānijā, bet zināmā mērā arī Latvijā, Portugālē, Slovēnijā un Zviedrijā[38].

- **Pārdevēju cenu līmeņu aplēses apstiprina, ka ir sākusies mājokļu tirgus vājināšanās.** Dati par mājokļu cenām līdz 2020. gada vidum var pilnībā neatspoguļot Covid-19 krīzes ietekmi, jo daudzos gadījumos vienošanās par darījumiem tika panākta pirms Covid-19 uzliesmojuma. Tomēr nesenās pārdošanas cenu aplēses arī liecina par lejupvērstām korekcijām dažās valstīs. [39]
- **Modelētās mājokļu cenu prognozes norāda arī uz mājokļu tirgu vājināšanos 2021. gadā un lejupvērstām korekcijām lielākajā daļā ES dalībvalstu (25. grafiks)**. Paredzamais cenu kāpuma palēninājums lielākoties ir skaidrojams ar darbaspēka ienākumu samazināšanos. Paredzams, ka cenu kāpums ievērojami palēnināsies jo īpaši tajās valstīs, kurās pašlaik ir vērojams pārvērtējums.[40]

Vairākās dalībvalstīs joprojām vienlaikus ir gan pārāk augstu noteiktas mājokļu cenas, gan liels mājsaimniecību parāds. Tas ir jo īpaši Beļģijas, Dānijas, Luksemburgas, Nīderlandes un Zviedrijas gadījumā. Nīderlandei ir raksturīgs arī augsts cenu līmenis attiecībā pret vidējiem mājsaimniecību ienākumiem. Hipotekāro kredītu apjoma pieaugums 2019. gadā bija īpaši straujš Bulgārijā un Maltā (pieaugums par vairāk nekā 10 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), un 14 citās valstīs pieaugums bija vairāk nekā 5 % apmērā. Dažos gadījumos, kur kredītu apjoms jau tā bija samērā liels, arī bija vērojams spēcīgs pieaugums, jo īpaši Beļģijā, Francijā, Luksemburgā, Maltā un Vācijā. Izņemot Grieķiju un Portugāli, liels mājokļu cenu kāpums bija saistīts ar spēcīgu hipotekāro kredītu apjoma pieaugumu[41].

3.3. Valsts sektors

[38] Ceturkšņa deflēto mājokļu cenu attīstībai var būt sezonāls raksturs. Tas ir jo īpaši izteikts Rumānijas gadījumā izmantotā deflatora — privātā galapatēriņa izdevumu nacionālo kontu deflatora — sezonalitātes dēļ. Jaunākie pierādījumi, kuru pamatā ir *Valueguard Hox* mājokļu cenu indekss, liecina, ka 2020. gada septembrī mājokļu nominālās cenas Zviedrijā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 8,9 %.

[39] Šīs aplēses ir iegūtas, balstoties uz datiem par mājām un dzīvokļiem, kuri izvēlēti pēc nejaušas atlases principa un kuru platība nepārsniedz 600 kvadrātmetrus, un šie dati stratificēti pēc reģioniem. Dati ir iegūti no nekustamo īpašumu aģentu tīmekļa vietnes Idealista.com. Katrai valstij sākotnējais izlases lielums bija aptuveni 1 700 līdz 2 000 īpašumu. Izlases saturs ir mainīgs, jo dati par dažiem īpašumiem vairs nav pieejami un izlasē ir iekļauti jauni īpašumi. Vidējā cena par kvadrātmetru tika vērota laika gaitā no 2020. gada aprīļa līdz septembrim, un tika atklāta skaidra lejupejoša tendence trijās analizētajās valstīs.

[40] Mājokļu cenu prognozes ir Eiropas Komisijas dienestu prognozes, kas aprēķinātas saskaņā ar kļūdu korekcijas modeli, kurā kā skaidrojošie mainīgie izmantots: iedzīvotāju skaits, izmantojamais ienākums, mājokļu fonds, ilgtermiņa procentu likme un privātā galapatēriņa izdevumu cenu deflators, kā arī aplēstās kointegrācijas attiecības atlikums.

[41] Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) 2019. gada septembrī deviņām dalībvalstīm izdeva individuālus brīdinājumus un ieteikumus par mājokļa īpašumu sektora neaizsargātības faktoriem vidējā termiņā: ieteikumus Beļģijai, Dānijai, Luksemburgai, Nīderlandei, Somijai un Zviedrijai un brīdinājumus Čehijai, Francijai un Vācijai. Visas ieteikumu grupas valstis ESRK brīdinājumus jau bija saņēmušas 2016. gada novembrī, tāpat kā Austrija. MNNP regulā (Regula (ES) Nr. 1176/2011) Komisija ir aicināta ņemt vērā brīdinājumus un ieteikumus, kurus ESRK adresējusi dalībvalstīm, par kurām tiek sagatavots PP.

Labvēlīgu ekonomikas apstākļu rezultātā valsts sektora parāda attiecība 2019. gadā lielākajā daļā dalībvalstu turpināja samazināties, taču tā atkal pieaug visā ES un jo īpaši tajās dalībvalstīs, kuras vissmagāk skāra Covid-19 krīze. Parāda attiecības 2019. gadā pārsniedza rādītāju kopsavilkuma robežvērtību (60 % no IKP) 12 dalībvalstīs salīdzinājumā ar 14 dalībvalstīm 2018. gadā. Grieķijas, Itālijas un Portugāles parāds pārsniedza 100 % no IKP. Beļģijas, Francijas, Kipras un Spānijas parāds bija nedaudz zem šīs atzīmes. Arī Austrijas, Horvātijas, Slovēnijas un Ungārijas parāds pārsniedz 60 % no IKP. 2019. gadā valsts sektora parāda attiecības samazinājums visizteiktākais (vairāk par 5 procentpunktiem no IKP) bija Grieķijā, Īrijā un Kiprā, bet Francijā un Itālijā valsts sektora parāds palika nemainīgs. Dažos gadījumos, tostarp Beļģijā, Francijā, Kiprā un Portugālē, 2019. gadā un dažos iepriekšējos gados kopā ar privātā sektora parādu, kas pārsniedza attiecīgo rādītāju kopsavilkuma robežvērtību, tika novērots arī valsts sektora parāds, kas pārsniedza 60 % no IKP.

Līdz ar Covid-19 krīzi valsts sektora parāda attiecība pret IKP ir redzami palielinājusies. Izlaides un ieņēmumu samazinājums, kas saistīts ar 2020. gada recesiju, kā arī plašie atbalsta pasākumi, ko valdības ieviesušas, lai mazinātu krīzes ietekmi, ir cēlonis tam, ka visās ES dalībvalstīs palielinājās aizņēmumu apjoms un parāda līmenis. Krīzes laikā valdības ir ļāvušas darboties automātiskiem stabilizatoriem un sniegušas tiešu fiskālo un likviditātes atbalstu, lai mazinātu veselības krīzi un privātā sektora izdevumu samazinājumu. Turklāt daļa no parāda attiecības pret IKP pieauguma 2020. gadā ir radusies mehāniskas ietekmes rezultātā, ko rada krietni samazinātais nominālais IKP.

- **Tiek prognozēts, ka līdz 2021. gada beigām valsts sektora parāda attiecība visās ES valstīs joprojām būs lielāka nekā 2019. gadā, dažos gadījumos — krietni lielāka.** Paredzams, ka 2020. gada beigās ievērojami vairāk dalībvalstu pārsniegs robežvērtību 60 % no IKP un vēl dažas pārsniegs 100 %. Sagaidāms, ka 2021. gadā parāda attiecība stabilizēsies vai nedaudz samazināsies aptuveni pusē valstu, kas notiks atlabšanas un prognozētā mazāka deficīta rezultātā (26. grafiks). Tomēr sagaidāms, ka pārējās ES valstīs 2021. gadā valsts sektora parāds turpinās pieaugt, jo īpaši Rumānijā, kur tiek prognozēts, ka augstais vispārējās valdības budžeta deficīts nākamajā gadā turpinās pieaugt un parāda attiecība ievērojami pieaugs, pat ja tā būs bijusi samērā maza.

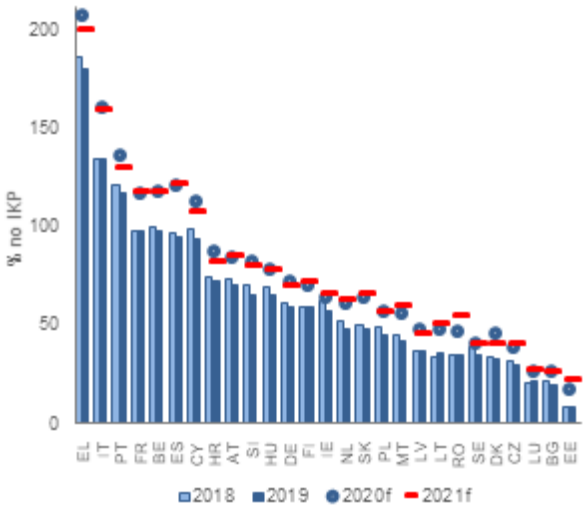
- **Kopumā sagaidāms, ka valsts sektora parāda attiecības pieaugums būs straujāks valstīs, kurās pirmskrīzes parāda līmenis jau bija samērā augsts.** Tas atspoguļo faktu, ka recesija šajās valstīs kopumā ir bijusi smagāka, galvenokārt tāpēc, ka bija daudz inficēšanās gadījumu vai tam sekoja stingri apturēšanas pasākumi, un tāpēc, ka ekonomika ir vairāk balstīta uz tādām nozarēm kā tūrisms. Tiek prognozēts, ka Grieķijas, Itālijas un Spānijas valsts sektora parāda attiecība 2020. gadā pieaugs par vairāk nekā 20 procentpunktiem no IKP. Parāda pieaugums atspoguļo arī parādu palielinošās atlikumu un plūsmu korekcijas, kas ietver arī finansiālā atbalsta veidus, kas nav reģistrēti valsts budžeta bilancēs. Tiek prognozēts, ka šī ietekme vislielākā būs Dānijā, Kiprā, Slovēnijā un Vācijā.

- **Valdības finansējums nav kļuvis dārgāks.** Valsts obligāciju ienesīguma likmes 2019. gadā bija stabilas vai samazinājās. Pēc Covid-19 radītā satricinājuma un tam sekojošajiem traucējumiem finanšu tirgos martā un aprīlī ienesīguma likmes pieauga dažās eurozonas valstīs un valstīs, kas nav eurozonas dalībnieces. Tomēr, tā kā svārstīgums finanšu tirgos samazinājās un monetārās iestādes vērienīgi rīkojās, ienesīguma likmes atkal ir samazinājušās un pietuvojušās līmeņiem, kādos tās bija 2020. gada sākumā, un dažos gadījumos šis līmenis ir vēl zemāks, bet tikai nedaudzos gadījumos — augstāks.

Valsts sektora parāda struktūra var radīt papildu riskus dažās valstīs. Valsts sektora parāda atmaksas termiņu struktūras dalībvalstīs ievērojami atšķiras, un tas nozīmē, ka tuvākajā nākotnē būs arī atšķirīgas refinansēšanas vajadzības. Tiek prognozēts, ka turpmākajos gados bruto finansējuma

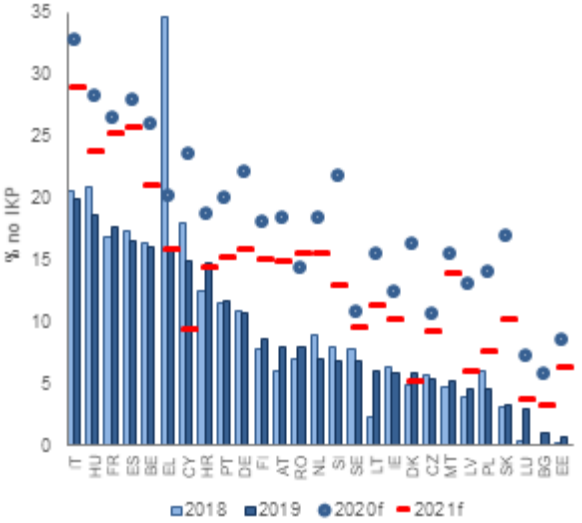
vajadzības Beļģijā, Francijā, Itālijā, Spānijā un Ungārijā būs 20 % no IKP vai vairāk (27. grafiks). Dažas valstis, kas nav eurozonas un VKM II dalībnieces, tostarp Rumānija un Ungārija, saskaras ar papildu riskiem sakarā ar to, ka samērā liela valsts sektora parāda daļa ir denominēta ārvalstu valūtā.

26. grafiks. Valsts sektora parāds

Avots: AMECO, dati par 2020. un 2021. gadu no Eiropas Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes.
Piezīme. Valstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc to valsts sektora parāda IKP izteiksmē 2019. gadā.

27. grafiks. Valsts bruto finansējuma vajadzības

Avots: Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīme. Bruto finansējuma vajadzības aprēķina kā fiskālā deficīta, atlikumu un plūsmu korekciju un parāda amortizācijas summu. Valstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc to valsts finansējuma vajadzībām IKP izteiksmē 2019. gadā.

3.4. Finanšu sektors

ES banku sektors pēdējo gadu laikā ir ievērojami nostiprinājusies, neraugoties uz atlikušajām problēmām, kas saistītas ar zemo rentabilitāti un ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem dažās dalībvalstīs.

- **ES banku sektors ir labākā stāvoklī nekā pasaules finanšu krīzes sākumā.** Ieņēmumus nenesošu aizdevumu (INA) apjoms ievērojami samazinājās, jo īpaši tur, kur tas bija vislielākais. Pēc tam, kad visās dalībvalstīs bija pārsniegtas pirmā līmeņa kapitāla regulatīvās prasības, kapitāla rādītāji 2018. gadā pārtrauca pieaugt. Bankām ir arī daudz lielākas likviditātes rezerves nekā pirms desmit gadiem. Finanšu sektora saistību pieaugums 2019. gadā joprojām bija neliels, un tikai Ungārija pārsniedza rādītāju kopsavilkuma robežvērtību.
- **ES banku sektorā rentabilitātes līmenis joprojām ir zems** un saruka vēl vairāk, ņemot vērā zemās procentu likmes 2019. gadā. Īpaši zema rentabilitāte ir Grieķijā, Īrijā, Kiprā, Portugālē un Vācijā. Kapitāla rādītāji salīdzinoši zemāki ir Grieķijā, Portugālē, Spānijā, Ungārijā un Vācijā.
- **Dažās ES valstīs problēmas rada zema rentabilitāte un zem vidējā rādītāja esoša kapitalizācija apvienojumā ar augstu INA rādītāju** (28. un 29. grafiks).[42] Grieķijā INA

[42] INA palīgrādītāju kopsavilkumā tiek definēti kā kopējie bruto INA un avansi kā procentuālā daļa no kopējiem bruto aizdevumiem un avansiem (bruto uzskaites vērtība) ziņošanas sektorā "iekšzemes banku grupas un neatkarīgas bankas, ārvalstu kontrolēti meitasuzņēmumi un ārvalstu kontrolētas filiāles, visas iestādes". Skaitļi ir sniegti 2.1. tabulā pielikumā. Harmonizētie dati par INA ir pieejami tikai kopš 2014. gada. Tāpēc attiecībā uz

īpatsvars ir samazinājies, bet joprojām ir aptuveni 35 %, savukārt rentabilitāte ir tikai nedaudz pozitīva un kapitāla rādītāji ir vieni no zemākajiem ES. Kipras bankās ir ievērojami uzlabojumi attiecībā uz ļoti augsto INA īpatsvaru, kas samazinājās zem 20 %, un banku rentabilitāte ir bijusi pozitīva, taču zem ES vidējā. Bulgārijā, Itālijā un Portugālē INA īpatsvars pēdējos gados ir ievērojami samazinājies, un 2019. gadā tas turpināja samazināties, lai gan mērenāk, līdz līmenim zem 7 %. Itālijā un Portugālē kapitāla rādītāji ir zemāki par vidējo, un rentabilitāte ir zemāka, jo īpaši Portugālē.

Covid-19 satricinājums, visticamāk, būtiski ietekmēs banku aktīvu kvalitāti, rentabilitāti un kapitālu. Šī ietekme vēl nav redzama, un, arī ņemot vērā plašos atbalsta politikas pasākumus, iespējams, paies laiks, līdz tā izpaudīsies. Covid-19 satricinājums ir ievērojami pasliktinājis ekonomikas attīstības izredzes, un atsevišķas bankas ir pakļautas ievērojamam riskam, jo strādā ar nozarēm, kuras krīze ir skārusi izteiktāk nekā pārējās. Pietiekama likviditāte, ko nodrošināja centrālās bankas, palīdzēja mazināt kredītresursu trūkumu pēc Covid-19 uzliesmojuma, un dividenžu maksājumu apturēšana un daži regulējuma pagaidu atvieglojumi papildus atvieglo banku stāvokli. Tomēr draud vairākas problēmas, kas, iespējams, pasliktinās banku bilances un kapitāla rādītājus[43].

- **Ieņēmumus nenesošu aizdevumu pieaugums.** To nefinanšu darījumu partneru grūtības atmaksāt parādus, kuru rentabilitāti visvairāk ietekmējusi Covid-19 krīze, visticamāk, izraisīs ieņēmumus nenesošu aizdevumu (INA) pieaugumu. Paredzams, ka pieaugs bankrotu skaits, sevišķi nozarēs, kur īpaši nav iespēju mazināt fizisko distancēšanos. Tas, ka pasliktinās mājsaimniecību ienākumu un nodarbinātības izredzes, var nozīmēt, ka arī lielāka daļa hipotekāro parādu nespēs nest ienākumus. Turklāt valstīm, kurās ir pagātnes problēmas, būs grūtāk pārdot esošos INA. Maksājumu kavējumi jau notiek moratoriju dēļ. Tā kā pastāv moratoriji, daļa aizdevumu, kas parasti tiktu klasificēti kā INA, pašlaik, iespējams, netiek šādi klasificēti. Pieejamie dati attiecībā uz ES sistēmisko banku izlasi liecina, ka, sākot no 2020. gada otrā ceturkšņa, INA uzkrājumi ir pārstājuši samazināties[44]. Iespējamo INA īpatsvara izmaiņu provizoriskās aplēses norāda uz ievērojamu to pieaugumu[45].
- **Paredzams, ka vēl vairāk pasliktināsies ES banku rentabilitāte.** Sagaidāms, ka mazāka kredītu pieprasījuma, samazināto procentu likmju un kredītzaudējumu dēļ turpinās samazināties rentabilitāte[46]. Līdz ar to pēc Covid-19 uzliesmojuma ir ievērojami samazinājušies banku pašu kapitāla vērtējumi. Banku pašu kapitāla vērtējumi stagnēja jau 2019. gadā, bet tieši Covid-19

2008. gadu un "starpību līdz maksimumam" 29. grafikā attēlotie dati ir ieņēmumus nenesošo parāda instrumentu (*NPD*) bruto vērtības īpatsvars kopējos bruto parāda instrumentos, par kuriem ir pieejama laikrinda, kas aptver ilgāku periodu. *NPD* papildus aizdevumiem ietver arī citus banku sektora turējumā esošos parāda instrumentus. *NPD* rādītājs parasti ir nedaudz mazāks nekā INA, galvenokārt tāpēc, ka saucējs ir lielāks, t. i., parāda instrumentu kopējā bruto vērtība ir lielāka nekā aizdevumu kopējā vērtība. Vislielākā atšķirība starp abiem rādītājiem pašlaik ir 4 procentpunkti (Grieķijā), savukārt lielākajā daļā valstu tā ir mazāka par 1 procentpunktu.

[43] Nesena ECB stresa testa rezultāti, kuros aplēsti eurozonas banku sektora kapitāla zudumi pie dažādiem scenārijiem, atrodami šeit: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728~7df9502348.en.html.

[44] Avots: EBI riska infopanelis, 2020. gada 2. ceturksnis.

[45] Saskaņā ar *Allianz Research* 2020. gada jūlija ziņojumu *European Banks – Could Eur 300 bn of Additional NPLs Crunch the Recovery in Europe?* INA īpatsvars eurozonā laikposmā no 2019. gada decembra līdz 2021. gadam varētu palielināties diapazonā no 1,7 līdz 2,3 procentpunktiem.

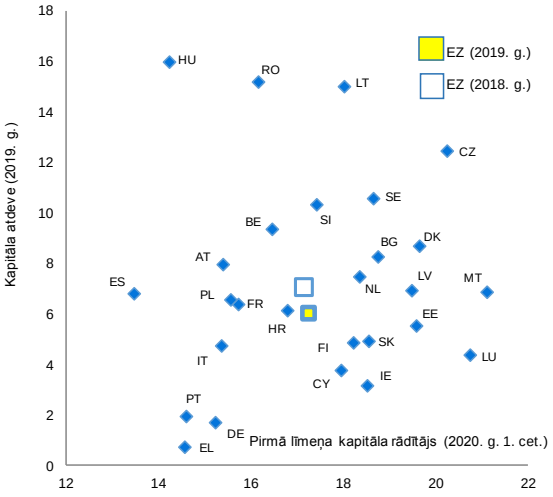
[46] ECB izdevums *Financial Stability Review*, 2020. gada maijs. EBI, *The EU Banking Sector: First Insight into the Covid-19 Impacts*, tematisks paziņojums EBA/REP/2020/17.

uzliesmojuma laikā 2020. gada martā piedzīvoja ievērojamu kritumu, un pēc tam tie ir atguvušies tikai nedaudz, nepārprotami atpaliekot uz kopējā Eiropas akciju tirgus indeksu fona.

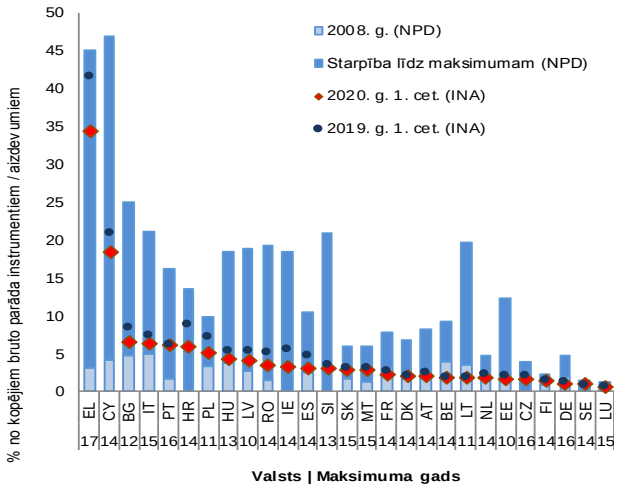
- **Aktīvu vērtējums.** Bankas uzpērk lielas valsts obligāciju daļas. Finanšu iestādes, kam ir saikne ar valstīm ar nestabilākām publiskajām finansēm, var tikt pakļautas negatīvai atgriezeniskajai ietekmei. Turklāt pieprasījuma kritums nekustamā īpašuma, sevišķi komerciālā nekustamā īpašuma, tirgū var samazināt hipotekārā nodrošinājuma vērtību un izraisīt mājokļu cenu, banku bilanču un nekustamā īpašuma kredītu pieejamības savstarpējās ietekmes spirāli.

Šī krīze vēl vairāk paildzinās zemo procentu likmju situāciju un, iespējams, negatīvi ietekmēs nebanku finanšu sektoru. Tā kā zemais ienesīgums īpaši skar zema riska finanšu aktīvus, tas deldē rentabilitāti un bilanci arī tādās nebanku finanšu iestādēs kā apdrošināšanas sabiedrības (sevišķi dzīvības apdrošināšanas apakšnozarē) un pensiju fondi, kuru aktīvu portfeļi ir pārsvarā ieguldīti šajos zema riska aktīvos. Cenšoties gūt peļņu, daudzas nebanku finanšu iestādes palielināja savu aizņemto līdzekļu īpatsvaru un ieguldījumus riskantākos aktīvos, kuru cenas pēc Covid-19 uzliesmojuma samazinājās, radot ievērojamus vērtējumu zaudējumus, sevišķi ieguldījumu fondiem. Paredzams, ka nesenie notikumi negatīvi ietekmēs arī apdrošināšanas nozari[47].

28. grafiks. Banku sektora rentabilitāte un kapitāls

29. grafiks. Ieņēmumus nenesošie aizdevumi

Avots: ECB, Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīme. EZ vidējās vērtības 28. grafikā nav izsvērtas atkarībā no ekonomikas lieluma. 2008. gada dati par ieņēmumus nenesošo parāda instrumentu (*NPD*) bruto vērtību nav pieejami par Čehiju, Horvātiju, Īriju, Slovēniju un Zviedriju. Attiecībā uz 2008. gadu un "starpību līdz maksimumam" 29. grafikā attēlotie dati ir ieņēmumus nenesošo parāda instrumentu (*NPD*) bruto vērtības īpatsvars kopējos bruto parāda instrumentos. NPL rādītāji ir sniegti par 2018. un 2019. gada 1. ceturksni. Skaitlis zem valsts koda norāda *NPD* maksimuma gadu.

[47] *EIOPA* (2020): *Financial Stability Report*, 2020. gada jūlijs.

2. izcēlums. Norises nodarbinātības un sociālajā jomā

2019. gadā pirms pandēmijas situācija ES darba tirgos turpināja uzlaboties, neraugoties uz to, ka Eiropas ekonomikas pieaugums jau palēninājās. 2019. gadā nodarbinātības līmenis ES turpināja augt, un nodarbināto personu skaits sasniedza jaunu rekordu. Bezdarba līmenis 2019. gadā samazinājās gandrīz visās dalībvalstīs. Lielākais nodarbinātības līmeņa pieaugums bija Bulgārijā (2,4 procentpunkti), kurai sekoja Kipra (1,9 procentpunkti), Grieķija (1,6 procentpunkti) un Horvātija (1,5 procentpunkti). Bezdarbs turpināja samazināties gandrīz visās dalībvalstīs, 2019. gada decembrī sasniedzot zemāko līmeni kopš 2000. gada (6,5 %), un 2020. gada sākumā visās valstīs tas bija zemākais kopš 2013. gada. Īpaši liels samazinājums bija tādās valstīs ar augstu bezdarba līmeni kā Grieķija un Horvātija (-2 procentpunkti), Kipra (-1,3 procentpunkti) un Spānija (-1,2 procentpunkti), savukārt Zviedrijā bezdarba līmenis palielinājās par 0,4 procentpunktiem, bet Luksemburgā un Lietuvā tas svārstījās ap 2018. gada līmeni, lai gan visās trijās valstīs tas iepriekš bija bijis salīdzinoši zems. Tādējādi pirms Covid-19 uzliesmojuma bezdarba līmeņa atšķirības starp valstīm jūtami samazinājās, bet joprojām bija ievērojamas.

Arī aktivitātes līmenis bija diezgan noturīgs pret lejupslīdi pirms pandēmijas, savukārt *ilgstošais* un *jauniešu bezdarbs* uzlabojās jūtamāk nekā pārējie darba tirgus rādītāji. 2019. gadā aktivitātes līmenis (vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem) samazinājās tikai Francijā (-0,4 procentpunkti), Latvijā (-0,2 procentpunkti) un Igaunijā (-0,2 procentpunkti). Atšķirība starp valstīm ar zemāko un augstāko aktivitātes līmeni lielākoties saglabājās nemainīga, proti, aptuveni 16 procentpunkti. *Ilgstošais bezdarbs* 2019. gadā samazinājās visās dalībvalstīs, un tā līmenis visur bija zemāks nekā pirms trim gadiem. Augstākais ilgstošā bezdarba līmenis bija Grieķijā (12,2 % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem), Itālijā (5,6 %) un Spānijā (5,3 %). *Jauniešu bezdarba līmenis* gandrīz visās ES valstīs samazinājās trīs gadu periodā līdz 2019. gadam; tomēr Grieķijā un Spānijā tas joprojām pārsniedza 30 %, bet Itālijā bija nedaudz zem šī līmeņa. Tajā pašā laikā 10,1 % ES jauniešu (15–24 gadu vecuma grupā) 2019. gadā nestrādāja, nemācījās un neapguva arodu (*NEET*). Turklāt vairākās dalībvalstīs (t. sk. Bulgārijā, Francijā, Grieķijā, Horvātijā, Īrijā, Itālijā, Kiprā, Rumānijā, Slovākijā, Spānijā un Ungārijā) šis rādītājs pārsniedza 10 %.

Nabadzības un sociālās atstumtības rādītāji 2019. gadā turpināja samazināties, bet vairākās dalībvalstīs tie joprojām ir augsti. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto (*AROPE*) personu īpatsvars ES 2019. gadā turpināja samazināties un sasniedza 21,4 %[48]. Trīs gadu periodā līdz 2019. gadam visās valstīs tika reģistrēts samazinājums, izņemot Zviedriju un Luksemburgu, kurās reģistrēts pieaugums, lai gan no salīdzinoši zema līmeņa. Neraugoties uz būtisko *AROPE* rādītāja samazināšanos no gandrīz 39 % līdz 32,5 %, Bulgārijā joprojām ir augstākais līmenis ES. Tai seko Rumānija un Grieķija, kurās šis rādītājs ir virs 30 %, savukārt Spānijā, Latvijā un Lietuvā tas pārsniedz 25 %.

Tomēr Covid-19 uzliesmojums ir krasi mainījis šo perspektīvu. Dažu nedēļu laikā 2020. gada perspektīva ir dramatiski pasliktinājusies. 2020. gada otrajā ceturksnī IKP bija gandrīz par 15 % mazāks nekā 2019. gada beigās (eurozonā 18 %) un nodarbinātība samazinājās par 3 % jeb par 6 miljoniem nodarbināto (eurozonā 2,9 %). Tas ir lielākais samazinājums, kāds jebkad novērots lejupslīdes sākumposmā. Turklāt pastāv liela neskaidrība par to, kādas sekas izraisīs šis nepieredzētais satricinājums, jo tā ekonomiskā ietekme dažādās valstīs var ievērojami atšķirties, t. sk. atkarībā no uzliesmojumu intensitātes un valstu specializācijas pa

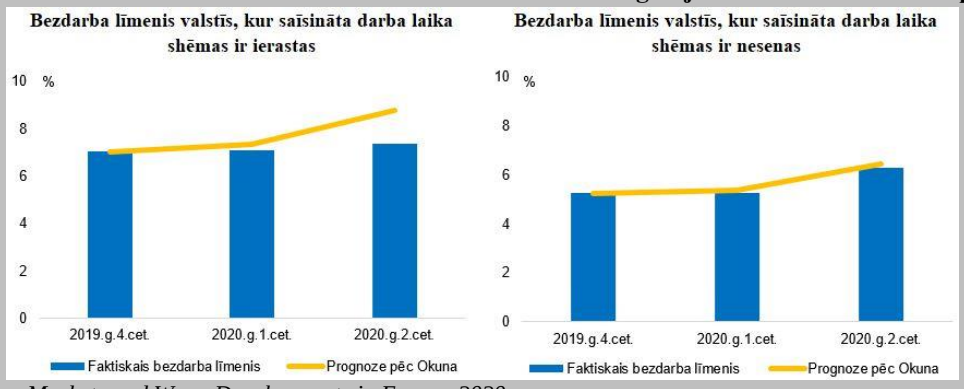
[48] Svērtais vidējais rādītājs 25 dalībvalstīs, par kurām 2020. gada 23. oktobrī bija pieejami dati. Ar rādītāju "nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauts" (*AROPE*) tiek raksturots to personu īpatsvars, kuras ir uzskatāmas par neaizsargātām atbilstoši vismaz vienam no šiem trim sociālajiem rādītājiem: 1) *nabadzības riskam pakļauts (AROP)* ir rādītājs, ar ko izsaka monetāro nabadzību salīdzinājumā ar nacionālā ienākuma sadali un ko aprēķina kā to personu īpatsvaru, kuru izmantojamie ienākumi (koriģēti atbilstoši mājsaimniecības sastāvam) ir zemāki par 60 % no valsts mediānas; 2) *smaga materiālā nenodrošinātība (SMD)* ietver rādītājus, kas saistīti ar resursu nepietiekamību, un izsaka to personu īpatsvaru, kuri atbilst vismaz četriem no deviņiem nenodrošinātības kritērijiem, pamatojoties uz nespēju atļauties dažu konkrētu veidu izdevumus; 3) *personas, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās ir ļoti zema darba intensitāte*, ir 0–59 gadus vecas personas, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās pieaugušie (vecumā no 18 līdz 59 gadiem) pēdējā gadā ir izmantojuši mazāk par 20 % no sava kopējā nodarbinātības potenciāla.

dažādām nozarēm.

Saīsināta darba laika shēmu plašā izmantošana ir mazinājusi recesijas ietekmi uz bezdarbu. Lai gan bezdarba līmenis visās dalībvalstīs palielinājās, nepārprotami atšķiroties no iepriekšējos gados novērotajām tendencēm, lielākajā daļā valstu šis pieaugums bija salīdzinoši neliels. Saīsināta darba laika shēmu plašā izmantošana palīdzēja ierobežot masveida darbvietu zaudēšanu, ar ko daudzas valstis citādi būtu saskārušās pēc ievērojamajiem izlaides kritumiem 2020. gada pirmajos divos ceturkšņos. Tas īpaši attiecas uz valstīm, kurās saīsināta darba laika shēmas jau darbojās. Savukārt valstīs, kas šādas shēmas ieviesušas nesen, daļēji shēmu izstrādes vai īstenošanas kavējumu dēļ, tās gandrīz nemazina bezdarba pieaugumu salīdzinājumā ar to, ko varētu sagaidīt, pamatojoties uz vēsturiskiem datiem (1. attēls)[49].

Aktivitātes līmeņa kritums izskaidro dažās dalībvalstīs novēroto bezdarba līmeņa samazināšanos. Ekonomikas lejupslīdes nopietnība ir novedusi pie daudzu bezdarbnieku neaktivitātes, jo viņi atteicās no darba meklēšanas. Deviņās dalībvalstīs, kas veido vairāk nekā vienu trešdaļu no ES iedzīvotāju skaita, aktivitātes līmenis samazinājās. ES kopumā aktivitātes līmenis (15–64 g. v.) samazinājās no 73,5 % 2019. gada ceturtajā ceturksnī līdz 71,8 % 2020. gada otrajā ceturksnī. Piemēram, Itālijā bezdarba līmeņa samazināšanās par 2 procentpunktiem laikposmā no janvāra līdz aprīlim atspoguļo lielāku kritumu aktivitātes līmenim (par 3,5 procentpunktiem) nekā nodarbinātības līmenim (-1,7 procentpunkti).

Grafiks. Faktiskais bezdarba līmenis saīsināta darba laika shēmu gadījumā un Okuna likuma prognoze

Avots: Labour Markets and Wage Developments in Europe 2020
Piezīme. Okuna likums attiecas uz novēroto saikni starp bezdarbu un zaudējumiem valsts ražošanā.

Covid-19 krīze izteiktāk skar visneaizsargātākos darba ņēmējus, un, iespējams, būs vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai mazinātu pieaugošo sociālo un ekonomisko nevienlīdzību. Pandēmijas ietekme uz nodarbinātību dažādās valstīs un nozarēs dažādiem darba ņēmējiem atšķiras[50]. Proti, ekonomiski visneaizsargātākie darba ņēmēji (mazizglītotie, zemu atalgotie darba ņēmēji, ārpus ES dzimušie migranti) un gados jauni darba ņēmēji, visticamāk, strādā nozarēs, kas ir īpaši pakļautas epidemioloģiskajiem riskiem (t. i., mazumtirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi); lielākā daļa no viņiem ir iesaistīti nestandarta nodarbinātības formās. Līdz ar to, ja netiks veikti korektīvi pasākumi, Covid-19 varētu radīt proporcionāli smagākas sekas tiem, kam ir zemāki ienākumi, tādējādi pieaugtu nabadzības līmenis. Šādā situācijā dalībvalstis ir pieņēmušas pagaidu pasākumus, kam jāatbalsta neaizsargātās grupas ar ļoti zemiem ienākumiem un personas, kam nav tiesību uz bezdarba pabalstiem. Turpmāk valstu politikas pasākumiem, ko atbalstīs tādas ES iniciatīvas kā *SURE*, *REACT-EU*, ESI fondi un Atveseļošanas un noturības mehānisms, būs svarīga nozīme krīzes ietekmes uz sociālo situāciju efektīvā mazināšanā.

[49] *Labour Market and Wage Developments in Europe 2020*, Eiropas Komisija (2020), sagatavošanā. Valstis, kurās saīsināta darba laika shēmas ir ierastas: Austrija, Beļģija, Francija, Itālija, Luksemburga, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[50] Sk. *Basso, G., et al. (2020), "The new hazardous jobs and worker reallocation", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 247, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/400cf397-en.*

4. KOPSAVILKUMS PAR GALVENAJĀM PROBLĒMĀM UN SECINĀJUMIEM ATTIECĪBĀ UZ PĀRRAUDZĪBU

Makroekonomikas nelīdzsvarotība pie labvēlīgiem ekonomiskajiem apstākļiem līdz 2019. gadam lielākoties bija korekcijas procesā, bet pēc Covid-19 uzliesmojuma draud jauni riski.

- **Pēc 2008. gada finanšu krīzes koriģētā plūsmas nelīdzsvarotība un ekonomikas pieaugums kopš 2013. gada palīdzēja samazināt krājumu nelīdzsvarotību**, galvenokārt pateicoties tam, ka parāda attiecību pret IKP mazināja pēdējā kāpums. Tajā pašā laikā pēdējos gados pieaugums ir radījis zināmus pārkaršanas riskus galvenokārt mājokļu cenu un izmaksu konkurētspējas līmenī, sevišķi tur, kur izaugsme bija spēcīgāka. Šādas tendences turpinājās līdz 2019. gadam.
- **Pēc Covid-19 uzliesmojuma vairākas esošās makroekonomikas nelīdzsvarotības var saasināties, un var draudēt jauni riski.** Konkrēti, prognozes un dati, kas iegūti biežāk nekā reizi gadā, liecina, ka valsts un privātā sektora parāda attiecība pret IKP patlaban pieaug. Raugoties nākotnē, parādu atmaksas izredzes varētu apdraudēt pastāvīgi zems ekonomiskās aktivitātes līmenis, uzņēmumu bankroti, vājš darba tirgus. Banku bilances nākotnē var ietekmēt parādu atmaksas grūtības, kā arī rentabilitātes samazināšanās. Tajā pašā laikā pārmērīgi spēcīgo mājokļu cenu dinamiku, kas bija raksturīga nesenai pagātnei, var skart negatīvas korekcijas.

Kopumā secināms, ka vairākās dalībvalstīs ir dažādu iemeslu izraisītas un dažādas pakāpes problēmas. Makroekonomikas stabilitātes problēmu smaguma pakāpe dalībvalstīs ievērojami atšķiras atkarībā no neaizsargātības faktoru un neilgtspējīgo tendenču veida un apmēra un to savstarpējās mijiedarbības. Potenciālās nelīdzsvarotības galveno avotu kombinācijas var iedalīt vairākās tipiskās kategorijās, kas īsi apkopotas turpmāk.

- Vairākās dalībvalstīs joprojām ir vērojami *daudzi un savstarpēji saistīti neaizsargātības faktori* galvenokārt saistībā ar *atlikumu rādītājiem*. Tā tas parasti ir valstīs, kuras piedzīvoja kredītciklus ar krasiem kāpumiem un kritumiem apvienojumā ar tekošā konta pozīciju apvērsēm pēc globālās finanšu krīzes, kuras ietekmēja arī banku nozari un valsts sektora parādu. Vairākas no šīm dalībvalstīm ir smagi skārusi Covid-19 recesija, atspoguļojot arī tūrisma salīdzinoši lielo nozīmi to ekonomikā.
  - Grieķijā un Kiprā vienlaikus ir gan augsts parāda līmenis, lielas negatīvās neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, gan ilgstošas problēmas finanšu sektorā. Lai gan Kipras bankās bija vērojama uzlabošanās INA un rentabilitātes jomā un Grieķijā 2019. gadā paātrinājās INA samazināšanās, to līmeņi joprojām ir ļoti augsti. Turklāt Grieķijā ir bijis zems potenciālās izlaides pieauguma līmenis liela bezdarba apstākļos.
  - Arī Horvātijā, Īrijā, Portugālē un Spānijā neaizsargātības faktori, ko rada ieilgušās problēmas atlikumu jomā, ir būtiski, daudzējādi un savstarpēji saistīti. Šajās valstīs ar atlikumiem saistītā nelīdzsvarotība līdz šim samazinājās, pateicoties nominālā IKP pieaugumam. Tas dažos gadījumos tika saistīts ar atkal strauji augošajām mājokļu cenām (Īrijā un pēdējā laikā arī Portugālē), kā arī ar VDI pieauguma atsākšanos un konkurētspējas pieauguma stagnēšanu Portugālē un Spānijā. Taču šķiet, ka krīzes ietekmē šīs tendences samazinās, savukārt parāda attiecība pret IKP pieaug sakarā ar nominālā IKP pazemināšanos un aizņēmumu palielināšanos.
  - Rumānijā un Ungārijā neaizsargātība ir saistīta ar mijiedarbību starp valsts sektora parādu un ārējo finansējumu. Tekošā konta deficīts Rumānijā ir palielinājies pēc tam, kad vairākus gadus bija vērojams ļoti straujš vienības darbaspēka izmaksu kāpums un liels iekšzemes

pieprasījuma pieaugums. Valsts sektora parāds strauji pieauga, un paredzams, ka tas palielināsies vēl, radot vajadzību pēc papildu ārējā finansējuma. Ungārijā valsts sektora parāds rada lielas finansējuma vajadzības, ņemot vērā īsos termiņus, un šāda finansējuma avots daļēji ir ārējs. Ievērojama parāda daļa abās valstīs ir denominēta ārvalstu valūtā.

- Dažās dalībvalstīs neaizsargātības faktori ir saistīti galvenokārt ar *lielu valsts sektora parādu, kas krīzes ietekmē palielinās vēl vairāk* apvienojumā ar bažām par *potenciālo izlaides pieaugumu* un *konkurētspēju*. Tas sevišķi attiecas uz Itāliju, kur neaizsargātības faktori ir saistīti arī ar banku sektoru un lielo, bet strauji rūkošo INA apjomu (vismaz līdz krīzes sakumam), turklāt arī darba tirgus rādītāji ilgstoši ir vāji. Beļģijā un Francijā problēmas galvenokārt ir saistītas ar lielu valsts sektora parādu un potenciālās izaugsmes problēmām, kā arī rūkošu konkurētspēju. Francijā salīdzinoši liels privātā sektora parāda uzkrājums pieauga jau pirms šīs pēdējās krīzes un nepārprotami palielinājās vēl vairāk jau šogad. Beļģijā samērā liels un augošs mājsaimniecību parāds vērojams vienlaikus ar, iespējams, pārāk augstu noteiktām mājokļu cenām. Ārējā pozīcija joprojām ir stabila, lai gan pēdējā laikā ir nedaudz vājinājusies. Paredzams, ka valsts sektora parāds šajās valstīs pieaugs, ņemot vērā notiekošo recesiju, kuras ietekmē sarūk ieņēmumu bāze, un pasākumus, kas veikti, lai mazinātu krīzes ietekmi. Beļģijas gadījumā sagaidāms, ka gan privātā sektora parāds, gan valsts sektora parāds pieaugs no līmeņiem, kas jau pārsniedz MNNP rādītāju kopsavilkuma robežvērtības.

- Dažām dalībvalstīm ir raksturīgi *lieli, bet pastāvīgi sarūkoši tekošā konta pārpalikumi*, kas joprojām pārsniedz līmeni, ko varētu pamatot ar ekonomikas pamatprincipiem. Tas konkrēti attiecas uz Nīderlandi un Vāciju. Nīderlandē ir vērojams liels pārpalikums apvienojumā ar lielu mājsaimniecību parādu un spēcīgu mājokļu cenu pieaugumu. Pēdējā laikā spiediens uz mājokļu cenām bija jūtams arī Vācijā, taču parāda līmenis ir salīdzinoši zems. Šie apjomīgie, kaut arī rūkošie pārpalikumi var norādīt uz neizmantotām izaugsmes un iekšzemes investīciju iespējām, kas ietekmē pārējās eurozonas valstis, ņemot vērā kontekstu, ka inflācija joprojām ir mazāka par mērķvērtību un ārējais pieprasījums vājinās.

- Dažās dalībvalstīs *mājokļu tirgus attīstības tendences ir radījušas riskus, kas saistīti ar mājokļu cenu vērtējumu, ņemot vērā mājsaimniecību lielo parādu*. Proti, tas tā ir Zviedrijā un mazākā mērā Austrijā, Dānijā un Luksemburgā, kur pēdējos gados bija vērojams noturīgs mājokļu cenu pieaugums līdz ar iespējami pārāk lielām vērtību starpībām un būtisku mājsaimniecību parāda līmeni. Pēdējo dažu gadu dati liecina par nelielu, bet īslaicīgu lejupēju cenu korekciju un pārvērtēšanu Zviedrijā, kā arī par mērenu mājokļu cenu pieaugumu pārējos gadījumos (izņemot Luksemburgu). Somijā acīmredzot nav ne spēcīga mājokļu cenu pieauguma, ne pārāk augstas vērtības, taču ir liels un augošs mājsaimniecību parāds. Pēc Covid-19 uzliesmojuma, visticamāk, būs vērojama mājokļu cenu pieauguma palēnināšanās vai lejupvērstas korekcijas. Ar uzraudzības palīdzību būtu jāpārliecinās, vai šāda pielāgošanās notiek pienācīgā veidā.

Pašreizējā krājumu nelīdzsvarotības palielināšanās automātiski nenozīmē, ka ir vajadzīgi jauni padziļināti pārskati. Risku pastiprināšanās, sevišķi saistībā ar privāto un valsts sektora parādu, īpaši attiecas uz valstīm, kurās jau ir konstatēta nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība. Turklāt prognozes joprojām raksturo būtiska nenoteiktība, sevišķi ņemot vērā pandēmijas attīstību – nenoteiktība, kas, visticamāk, saglabāsies līdz brīdim, kad tiks sagatavoti padziļinātie pārskati (PP). Treškārt, lielu parāda attiecības pret IKP pieaugumu 2020. gadā daļēji izraisīja ievērojams pagaidu nominālā IKP kritums un apzinātas rīcībpolitikas izvēles ar mērķi mazināt krīzes ietekmi.

Šā BMZ ieteikums būtu sagatavot padziļinātus pārskatus par 12 dalībvalstīm: Franciju, Grieķiju, Horvātiju, Itāliju, Īriju, Kipru, Nīderlandi, Portugāli, Rumāniju, Spāniju, Vāciju un **Zviedriju.** Par šīm dalībvalstīm PP tika sagatavots arī iepriekšējā MNNP ikgadējā ciklā, un tika atzīts, ka tajās ir

nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība. Jaunie PP palīdzēs minētās problēmas izanalizēt pamatīgāk un novērtēt politikas risinājumu vajadzības. Jaunie PP tiks sagatavoti arī tādēļ, lai novērtētu, vai nelīdzsvarotība palielinās vai tiek koriģēta, un atjauninātu esošos novērtējumus.

Šis BMZ norāda uz nepieciešamību cieši uzraudzīt potenciāli riskantas norises vairākās dalībvalstīs, par kurām padziļināti pārskati netiks veikti. Drīz pēc Covid-19 uzliesmojuma vairākās dalībvalstīs, kas nav eurozonas dalībnieces, ir parādījušās bažas saistībā ar ārējo finansējumu. Kopš tā laika tirgus spiediens ir mazinājies, bet varētu atkārtoties, ja atkal rastos apstākļi, kas pamato risku atkārtotu novērtēšanu. Sevišķi valstīs, kur valdība sevi daļēji finansē ārvalstu valūtā un publiskās finanses tiek uztvertas kā riskantākas, un Ungārija, šķiet, ir gadījums, kad valdības aizņēmumu un ārējā finansējuma mijiedarbība būtu jāuzrauga[51]. Ietekme, ko rada pieaugoša parāda attiecība pret IKP, ir jāuzrauga arī vairākās dalībvalstīs, uz kurām pašlaik neattiecas MNNP uzraudzība. Paredzams, ka Beļģijā gan privātā sektora, gan valsts sektora parāds pieaugs virs MNNP robežvērtībām. Tiek prognozēts, ka Dānijā, Somijā un Luksemburgā privātā sektora parāds turpinās pieaugt, pārsniedzot robežvērtību. Paredzams, ka valsts sektora parāds Austrijā un Slovēnijā turpinās pieaugt virs 60 % no IKP. Tas, cik lielā mērā šīs norises rada papildu riskus makroekonomikas stabilitātei, ir saistīts ar lielu nenoteiktību, jo parāda prognozes ir būtiski atkarīgas no vidēja termiņa un ilgtermiņa izaugsmes perspektīvām, kuras pašlaik ir grūti novērtēt. Šā iemesla dēļ šajā BMZ secināts, ka padziļināti pārskati par šīm valstīm pašlaik nav nepieciešami.

[51] Publisko finanšu un ārējā sektora mijiedarbība ir jāanalizē arī iecerētajā padziļinātajā pārskatā attiecībā uz Rumāniju.

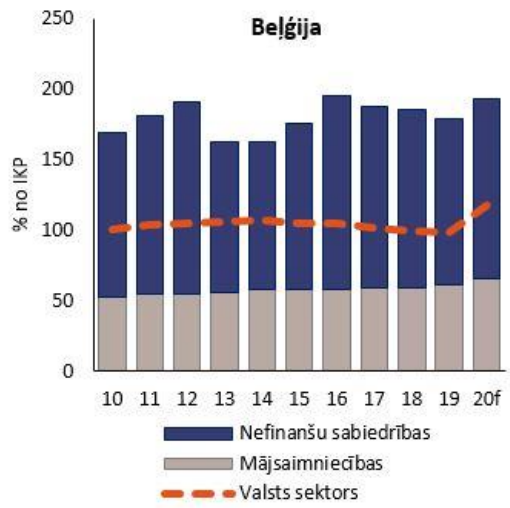
5. KOMENTĀRI PAR KONKRĒTĀM DALĪBVALSTĪM

BEĻĢIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Beļģijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam privātā sektora parāda un valsts sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvās robežvērtības.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,7 % 2019. gadā līdz -8,4 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4,1 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,4 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

*A1. grafiks. **Parāds pa ekonomikas nozarēm***

Avots: *Eurostat*

- **Ārējā neaizsargātība joprojām bija ierobežota.** Tekošais konts 2019. gadā uzrādīja nelielu pārpalikumu, savukārt neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir izteikti pozitīva un mazina bažas par ārējo ilgtspēju. Vienības darbaspēka izmaksas pieaug ierobežotā tempā.
- **Privātā sektora parādsaistības** 2019. gadā saglabājās krietni virs robežvērtības, un paredzams, ka 2020. gadā tās turpinās pieaugt un sasniegs aptuveni 200 % no IKP. Beļģijas **nefinanšu sabiedrību** parāds ir liels, bet lielā mērā tas atspoguļo pārrobežu aizdevumus uzņēmumu grupu iekšienē, mazinot riskus. **Mājsaimniecību parādsaistības,** kas galvenokārt izpaužas kā hipotekārais parāds, 2019. gadā turpināja palielināties pozitīvas neto kredītu plūsmas dēļ. Pirmajā pusgadā saistībā ar blokādi un pārvietošanās ierobežojumiem ieguldījumi mājokļos saruka, taču paredzams, ka 2020. gada otrajā pusē tie atsāks augt. Mājokļu cenas 2019. gadā ir palielinājušās, un pazīmes liecina par iespējamu pārvērtēšanu.
- Pēdējos gados ir nostiprinātas **banku bilances**, un kapitāla un likviditātes rādītāji joprojām ir atbilstoši. Paredzams, ka jau tā augstais **valsts sektora parāda** līmenis līdz ar Covid-19 krīzi ievērojami palielināsies, un tiek prognozēts, ka tas pieaugs par 20 procentpunktiem, 2020. gadā sasniedzot gandrīz 118 % no IKP.
- Labvēlīgie makroekonomiskie apstākļi ir veicinājuši **darbvietu radīšanu, un bezdarba līmenis** pēc maksimuma sasniegšanas 2015. gadā turpināja samazināties 2019. gadā. Paredzams, ka šī lejupejošā tendence 2020. gadā pavērsīsies pretējā virzienā, proti, tiek prognozēts, ka 2021. gadā bezdarbs strauji pieaugs. Neaktivitātes līmenis joprojām ir augsts.

Covid-19 krīzes sākumā Beļģijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, tomēr ar iespējamu neaizsargātību, kas saistīta ar parādsaistībām. Līdz ar Covid-19 krīzi valdības un privātā sektora parādsaistības ir palielinājušās, un ir nepieciešama uzraudzība. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

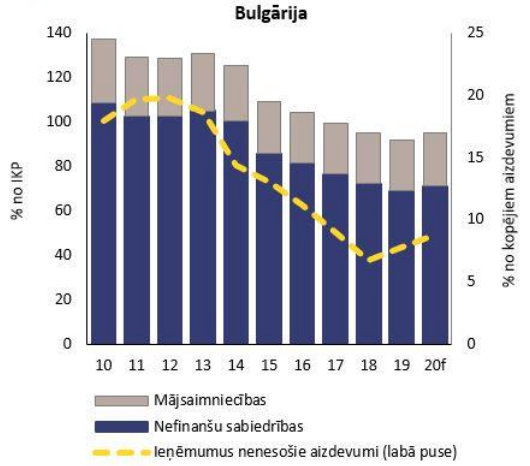
BULGĀRIJA. Komisija 2020. gada februārī konstatēja, ka Bulgārijā vairs nav makroekonomikas nelīdzsvarotības. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam nominālais vienības darbaspēka izmaksu pieauguma rādītājs pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 3,7 % 2019. gadā līdz -5,1 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 2,6 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,4 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Tekošā konta** pārpalikums 2019. gadā palielinājās, bet paredzams, ka 2020. gadā tas nedaudz samazināsies, strauji samazinoties tūrisma ieņēmumiem. Negatīvā neto starptautisko investīciju pozīcija, ko galvenokārt veido ārvalstu tiešie ieguldījumi, turpināja uzlaboties, 2019. gadā sasniedzot indikatīvo robežvērtību, un tiek prognozēts, ka tā turpinās uzlaboties. Algu mērenība Covid-19 krīzes kontekstā, visticamāk, turpmāk mazinās izmaksu konkurētspējas spiedienu, lai gan darbaspēka uzkrāšanās rezultātā 2020. gadā uz laiku palielinājās vienības darbaspēka izmaksu pieaugums.

A2. grafiks. Privātā sektora parāds un ieņēmumus nenesošie aizdevumi

Avots: *Eurostat* un ECB

- 2019. gadā **uzņēmumu sektors turpināja samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru**, pateicoties stabilam nominālā IKP pieaugumam. Uzņēmumu parāds ir mazāks par prudenciālo kritēriju, bet pārsniedz pamatkritēriju. Kredītu pieaugums 2019. gadā palielinājās, bet paredzams, ka 2020. gadā tas samazināsies, savukārt parāda attiecība pieaugs līdz ar IKP samazināšanos. Reālo **mājokļu cenu** pieaugums 2019. gadā nedaudz pierima, paātrinoties hipotekāro kredītu pieaugumam, bet ir paredzams, ka 2020. gadā tas turpinās samazināties Covid-19 krīzes ietekmē.
- Paredzams, ka **valsts sektora parāds** 2020. gadā saglabāsies krietni zem 30 % no IKP par spīti Covid-19 krīzes ietekmei uz budžetu. **Finanšu sektors** ir rentabls un labi kapitalizēts. Finanšu sistēmas stabilitāti veicināja uzlabota pārvaldība un uzraudzība. Bulgārija 2020. gada jūlijā pievienojās VKM II un banku savienībai. Ieņēmumus nenesošo aizdevumu (INA) īpatsvaram ir tendence samazināties, un 2019. gadā tas sasniedza 6,5 %. Turpmākais uzdevums būs izvairīšanās no INA būtiska pieauguma pēc tam, kad pakāpeniski būs atcelti valdības atbalsta pasākumi reakcijai uz Covid-19 krīzi.
- **Pozitīvās norises darba tirgū** turpinājās arī 2019. gadā, samazinot bezdarbu līdz 4,2 %. Šo tendenci maina Covid-19 krīze, bet nodarbinātības samazināšanās gan palielināja neaktivitāti, tomēr pilnībā neizpaudās kā straujš bezdarba pieaugums.

Covid-19 krīzes sākumā Bulgārijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan ieņēmumus nenesoši aizdevumi un uzņēmumu parādsaistības bija salīdzinoši augstas, kaut arī ar tendenci mazināties. Covid-19 krīzes rezultātā uzņēmumu parāda attiecība pret IKP palielināsies, un INA, iespējams, pieaugs. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

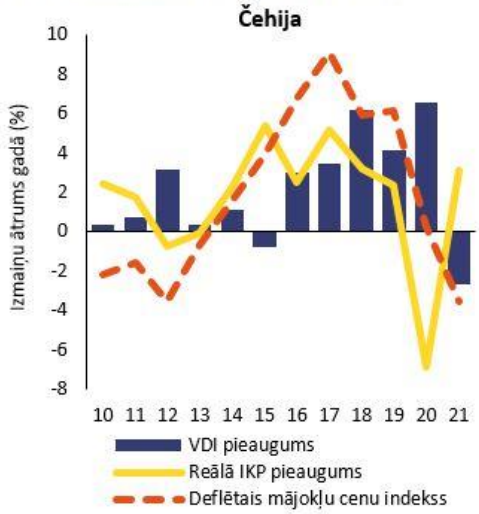
ČEHIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Čehijai netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam vienības darbaspēka izmaksu pieauguma un mājokļu cenu pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,3 % 2019. gadā līdz -6,9 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,1 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,8 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā pozīcija** ir salīdzinoši stabila, un tekošā konta deficīts 2019. gadā bija neliels. Eksporta koncentrācija un integrācija globālajās vērtības ķēdēs joprojām ir augsta. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (*NIIP*) turpināja uzlaboties, bet joprojām ir negatīva – apmēram -20 % no IKP 2019. gadā. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, izņemot instrumentus, kas nav saistību neizpildes instrumenti, arī uzlabojas un uzrāda nepārprotami pozitīvu neto aktīvu pozīciju.
- **Vienības darbaspēka izmaksu** pieaugums 2019. gadā samazinājās, bet saglabājās augsts. Iespējams, ka turpināsies zināma algu mērenība Covid-19 krīzes dēļ, lai gan tiek prognozēts, ka darbaspēka uzkrāšanās izraisīs vienības darbaspēka izmaksu pieauguma pagaidu palielināšanos 2020. gadā.

A3. grafiks. ***IKP, VDI un mājokļu cenas***

Avots: *Eurostat*

- **Mājokļu cenām** un hipotekāro kredītu dinamikai joprojām nepieciešama uzraudzība. 2019. gadā mājokļu reālo cenu pieaugums paātrinājās, pieaugot pārvērtējuma pazīmēm. Tomēr laikposmā no 2020. līdz 2021. gadam mājokļu cenu pieaugums, visticamāk, palēninās. 2019. gadā neto kredīti mājsaimniecībām saglabājās pozitīvi, un hipotekāro kredītu pieaugums bija stabils. Pēdējos gados kredīti kopumā ir pieauguši mēreni, nedaudz samazinoties 2019. gadā, un **privātā sektora parādsaistības** joprojām ir zemas.
- **Valsts sektora parāda** attiecība 2019. gadā turpināja samazināties, bet tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes rezultātā 2020. gadā tā palielināsies līdz 40 % no IKP un 2021. gadā saglabāsies aptuveni tajā pašā līmenī. **Banku nozare**, kurā lielākā daļa pieder ārvalstniekiem, ir labi kapitalizēta, un pašu kapitāla līmenis ir viens no spēcīgākajiem ES.
- **Darba tirgus** 2019. gadā turpināja uzlaboties, pateicoties labākiem makroekonomiskajiem apstākļiem, bezdarba līmenim samazinoties līdz 2 %. Tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes rezultātā bezdarba līmenis 2020. un 2021. gadā nedaudz palielināsies, tomēr saglabāsies ļoti zemā līmenī salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju.

Covid-19 krīzes sākumā Čehijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan konkurētspēja un spiediens mājokļu tirgū liecināja par ierobežotu risku. Covid-19 krīzes laikā izmaksu spiediens ir samazinājies. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

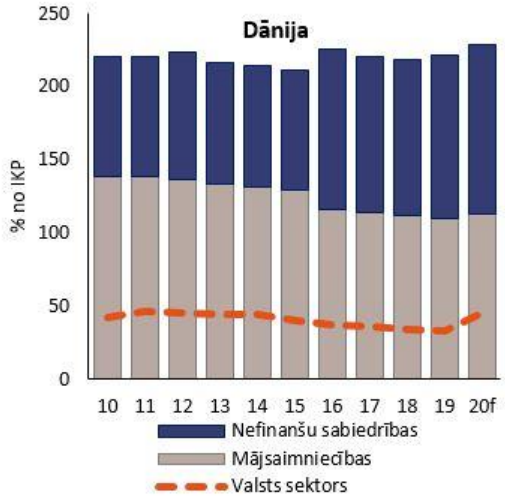
DĀNIJA. Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras iepriekšējā kārtā Dānijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam tekošā konta pārpalikuma un privātā sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,8 % 2019. gadā līdz -3,9 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,5 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,5 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas kontekstā svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Tekošā konta bilancē** joprojām ir liels pārpalikums, kas 2019. gadā sasniedza 8,9 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas samazināsies līdz aptuveni 7 %. Secīgu pārpalikumu rezultātā ir radusies ļoti pozitīva neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, kas rada pozitīvus neto primāros ienākumus, kuri savukārt ir veidojuši tekošā konta pārpalikumus.
- **Privātā sektora parāds** 2019. gadā kopumā bija stabils, bet kredītu pieauguma temps palielinājās. Par spīti pastāvīgai aizņemto līdzekļu īpatsvara pasīvas samazināšanas tendencei kopš 2009. gada **mājsaimniecību parāds** joprojām ir augstākais ES, proti, aptuveni 110 % no IKP 2019. gadā, kas nepārprotami pārsniedz pamata un prudenciālās robežvērtības, un paredzams, ka 2020. gadā tas palielināsies. Tomēr riskus, kas saistīti ar mājsaimniecību aizņemto līdzekļu īpatsvaru, daļēji kompensē būtiski aktīvu turējumi. 2019. gadā neto kredīti mājsaimniecībām saglabājās pozitīvi. Parāda palielināšanos joprojām veicina zemas finansēšanas izmaksas un labvēlīgs nodokļu režīms. **Mājokļu faktiskās cenas** turpināja pieaugt mērenā tempā; bija vērojamas zināmas pārvērtēšanas pazīmes. Uzņēmumu parādsaistības, neraugoties uz neseno pieauguma tendenci, kopumā joprojām ir mērenas.

A4. grafiks. ***Parāds pa ekonomikas nozarēm***

Avots: *Eurostat*

- **Bezdarba līmenis** 2019. gadā turpināja uzlaboties līdz 5 %, un tiek prognozēts, ka valsts atbalsta shēmu iespaidā tas palielināsies tikai nedaudz. Darbaspēka nepietiekamība nu jau vērojama vairs tikai dažās nozarēs, mazinot augšupēju spiedienu uz algām.
- Riski, kas saistīti ar **banku nozari un valsts sektora parādu**, joprojām ir mēreni. No ekonomikas kreditēšanas viedokļa bankas kopumā ir labā pozīcijā. Sakarā ar krīzi un valdības izveidoto apjomīgo ārkārtas un atveseļošanas pasākumu kopumu tiek prognozēts, ka valsts sektora parāds 2020. gadā palielināsies par aptuveni 10 procentpunktiem, sasniedzot 45 % no IKP, tātad nepārprotami saglabāsies zem 60 % no IKP.

Covid-19 krīzes sākumā Dānijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan augsts mājsaimniecību parāds un mājokļu tirgus liecināja par zināmu ierobežotu risku. Paredzams, ka līdz ar Covid-19 krīzi mājsaimniecību parāda attiecība palielināsies. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

VĀCIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Vācijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar tās lielo tekošā konta pārpalikumu, kas atspoguļo vājus ieguldījumus salīdzinājumā ar ietaupījumiem gan privātajā, gan publiskajā sektorā. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam tekošā konta pārpalikums pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

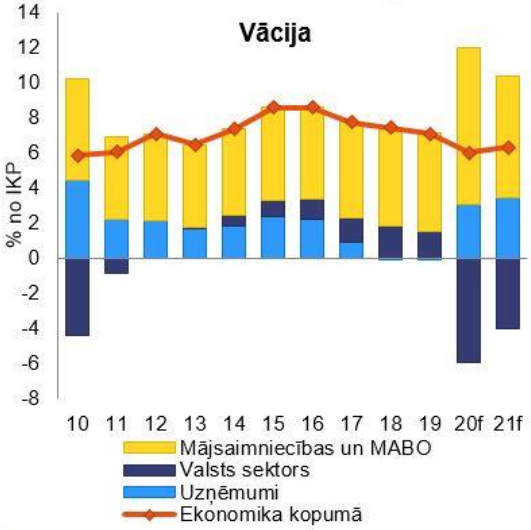
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar ieguldījumiem, atbalstu darbaspēka ienākumiem, uzņēmējdarbības vidi un pensijām. Papildus nepieciešamajai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanā ir saistīti ar publisko ieguldījumu palielināšanu, atbalstu privātiem ieguldījumiem un apņemšanos izvairīties no darbaspēka nodokļu palielināšanas.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 0,6 % 2019. gadā līdz -5,6 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,5 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,7 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Tekošā konta pārpalikums**, kas 2019. gadā bija 7,1 % no IKP, pēdējo gadu laikā ir pakāpeniski samazinājies. Krasais valdības neto aizdevumu kritums 2020. gadā ievērojami samazina pārpalikumu, par spīti tam, ka privātais sektors palielināja savu neto aizdevumu pozīciju. 2020. gadā sarūk arī tirdzniecības bilances pārpalikums, jo eksports samazinās vairāk nekā imports. Paredzams, ka līdz ar atveseļošanos tekošā konta pārpalikums atkal nedaudz pieaugs.
- **Privātā un publiskā sektora ieguldījumi** pēdējos gados ir palielinājušies, tomēr saglabājoties nedaudz zem eurozonas vidējā rādītāja. 2020. gadā publisko ieguldījumu pieauguma tendence ievērojami paātrinājās, savukārt privātie ieguldījumi būtiski cieta saistībā ar Covid-19 krīzi.

*A5. grafiks. **Neto aizdevumi/aizņēmumi pa sektoriem***

Avots: *Ameco*

- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā bija zem indikatīvā rādītāju kopsavilkuma robežvērtības 60 % apmērā no IKP, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas būs aptuveni 71 % no IKP. Vācijas **banku sistēma** joprojām ir pietiekami kapitalizēta ar ļoti zemu INA līmeni. Tomēr rentabilitāte vēl aizvien ir zema, un INA, visticamāk, palielināsies.
- **Darba tirgus** pirms Covid-19 krīzes bija vēsturiski piesātināts: bezdarba līmenis bija zems, bet nodarbinātība – augsta. Tiek prognozēts, ka 2020. gadā bezdarba līmenis mēreni augs, bet algu pieaugums palēninās. Saīsināta darba laika shēmas ir palīdzējušas ierobežot bezdarba pieaugumu un daļēji kompensējušas ienākumu zudumu.

Covid-19 krīzes sākumā Vācijā bija ievērojams iekšzemes uzkrājumu pārpalikums, kura pamatā galvenokārt bija mājsaimniecību un valdības neto ietaupījumi. Līdz ar Covid-19 krīzi tekošā konta pārpalikums ir ievērojami samazinājies, un valdības ieguldījumi ir pieauguši, savukārt privātie ieguldījumi ir sarukuši. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

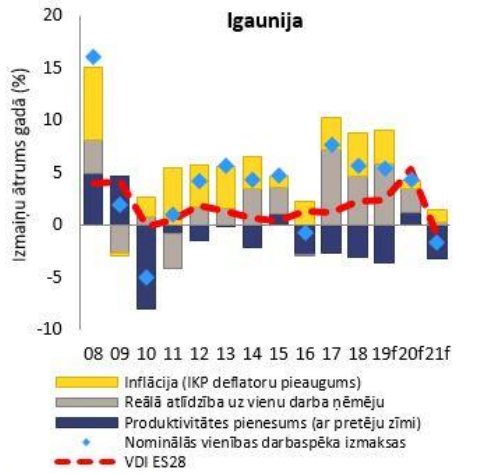
IGAUNIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Igaunijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam reālā efektīvā valūtas maiņas kursa un nominālo vienības darbaspēka izmaksu pieauguma rādītājs pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 5 % 2019. gadā līdz -4,6 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,4 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,7 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** joprojām ir ierobežota, jo *NIIP*, kaut arī negatīva, ir pakāpeniski uzlabojusies un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tā turpinās uzlaboties un būs virs -20 % no IKP. Tekošā konta pārpalikums 2019. gadā bija 2 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas būs tuvu 3 %.
- **Nominālo vienības darbaspēka izmaksu** pieaugums 2019. gadā saglabājās virs 5 %, ko noteica ar ierobežoto darbaspēka piedāvājumu saistīti faktori. Tiek prognozēts, ka algu mērenība Covid-19 krīzes iespaidā mazinās vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu 2020. un 2021. gadā. Saskaņotajā patēriņa cenu indeksā balstītais reālais efektīvais valūtas maiņas kurss 2019. gadā turpināja pieaugt, lai gan lēnākā tempā.

A6. grafiks. ***Vienības darbaspēka izmaksu sadalījums***

Avots: Komisijas dienesti

- **Uzņēmumu un mājsaimniecību parādsaistības** joprojām ir salīdzinoši zemas. Privātā sektora parāda attiecība pret IKP 2019. gadā samazinājās līdz 98 %. Paredzams, ka 2020. gadā tā nedaudz palielināsies, jo samazināsies IKP, bet saglabāsies relatīvi zema.
- **Banku nozarē** INA īpatsvars 2019. gadā saglabājās zems, bet Covid-19 krīzes rezultātā tas var palielināties. Tiek prognozēts, ka **valsts sektora parāds** pieaugs, ņemot vērā Covid-19 krīzi, un turpinās pieaugt 2021. gadā, tomēr saglabājoties zemākajā līmenī ES – aptuveni 20 % no IKP.
- **Darba tirgus** rādītāji ir bijuši ļoti labi, bet tos ietekmēs Covid-19 krīze, bezdarba līmenim pieaugot no 4,4 % 2019. gadā līdz 7,5 % 2020. gadā.

Covid-19 krīzes sākumā Igaunijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan izmaksu konkurētspējas rādītāju dinamika liecināja par zināmu ierobežotu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi ārējā pozīcija ir saglabājusies stabila un ir padarījusi algu pieaugumu mērenāku. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

ĪRIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Īrijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar lielu publiskā un privātā sektora parādu un neto ārējām saistībām. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcija un privātā sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

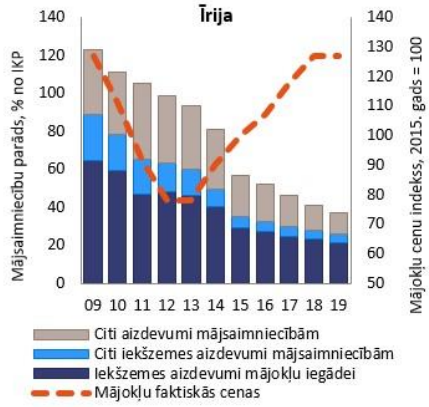
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku un mājokļu tirgu. Pamatota politika, kas tika īstenota 2020. gadā, galvenokārt pievērsās pandēmijai.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 5,6 % 2019. gadā līdz -2,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 2,9 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 2,7 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** joprojām ir problēma. Gan tekošā konta, gan neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas rādītāju svārstības ir grūti novērtēt starptautisko uzņēmumu darbības ietekmes dēļ. Tekošā konta bilance, kas ir ļoti nepastāvīga, 2019. gadā bija izteikti negatīva, savukārt 2020. gadam tā tiek prognozēta ar būtisku pārpalikumu, bet 2021. gadam – aptuveni līdzsvarota. Nominālā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2019. gadā kopumā bija stabila.

*A7. grafiks. **Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss***

Avots: *Eurostat* un ECB

- **Privātā sektora parāds** joprojām ir augsts, lai arī parāda attiecība pret IKP 2019. gadā pietuvojās 200 % no IKP. **Mājsaimniecību parāds** procentos no IKP ir zems, bet saglabājas augsts attiecībā pret izmantojamo ienākumu. Riskus, kas saistīti ar **uzņēmumu parādsaistībām**, ir grūti novērtēt starptautisku uzņēmumu lielās klātbūtnes dēļ. Going forward, corporates, facing lower profits but broadly unchanged financing needs may have to issue more debt in light of the COVID-19 crisis. **Mājokļu cenu** pieaugums 2019. gadā ievērojami palēninājās, tuvojoties nullei, tomēr mājokļu pieejamība joprojām rada bažas.
- **Valsts sektora parāda attiecība pret IKP** 2019. gadā samazinājās zem 60 % sliekšņa, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tā palielināsies līdz aptuveni 63 % no IKP, atspoguļojot recesijas dziļumu un valdības atbalsta pasākumus Covid-19 krīzes apkarošanai. Valsts sektora parāda līmenis šķiet augstāks salīdzinājumā ar nacionālo ienākumu rādītājiem, t. i., parāda attiecību pret nacionālo kopienākumu*, kas 2019. gadā sasniedza 95 %.
- **Banku nozare** pēdējo desmit gadu laikā ir uzlabojusi savu noturību. Ieņēmumus nenesošu aizdevumu īpatsvars ir pastāvīgi samazinājies, taču var palielināties pēc tam, kad tiks pakāpeniski atcelti valsts atbalsta pasākumi Covid-19 krīzes mazināšanai.
- **Darba tirgus** rezultāti 2019. gadā turpināja uzlaboties. Tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis 2020. gadā palielināsies tikai nedaudz līdz 5,3 %, bet 2021. gadā krasāk – līdz 8,9 %.

Covid-19 krīzes sākumā Īrijā bija neaizsargātība, kas saistīta ar ārējo, valsts un privātā sektora parādu. Līdz ar Covid-19 krīzes situāciju palielināsies parāda attiecība un bezdarbs. Kopumā Komisija, ņemot

vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

GRIEĶIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Grieķijā ir pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība, sevišķi saistībā ar augstām valdības parādsaistībām, ieņēmumus nenesošu aizdevumu lielu īpatsvaru un nepilnīgu ārējo līdzsvarošanu apstākļos, kad bezdarbs, lai gan samazinās, ir augsts, bet izaugsmes potenciāls – zems. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, mājokļu cenu pieauguma, valsts sektora parāda un bezdarba līmeņa rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

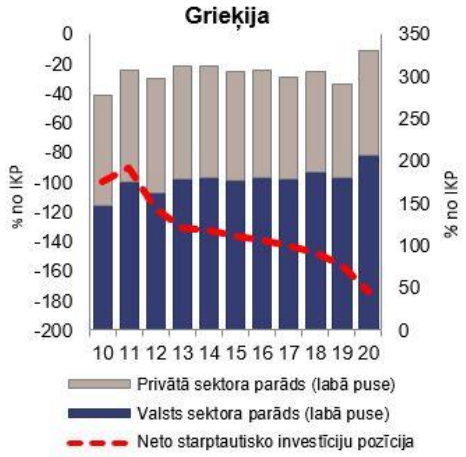
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, darba tirgu, uzņēmējdarbības vidi, INA un finanšu sektoru. Papildus nepieciešamajai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar maksātnespēju, enerģijas tirgiem, darba tirgus tiesību aktiem, INA, publiskajiem ieguldījumiem, privatizāciju, digitālo pārvaldību, izglītību un apmācību un uzņēmējdarbības vidi.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,9 % 2019. gadā līdz -9 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 5,3 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā ilgtspēja** joprojām ir problēma, jo tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija Covid-19 krīzes rezultātā turpinās pasliktināties. Lielu neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas daļu veido valsts sektora parāds ar izdevīgiem nosacījumiem un gariem termiņiem. Tekošā konta deficīts 2019. gadā samazinājās, bet tiek prognozēts, ka 2020. un 2021. gadā tas ievērojami pieaugs, atspoguļojot arī vājāka tūrisma sektora ietekmi.
- **Privātā sektora parāda** attiecība 2019. gadā turpināja samazināties un saglabājās zem MNNP robežvērtības. **Mājokļu faktiskās cenas** 2019. gadā sāka pieaugt pēc desmit gadu ilgas cenu samazināšanās. Turpmāk cenas var samazināties sakarā ar Covid-19 krīzi.

A8. grafiks. **NIIP,** ***privātā sektora un valsts sektora parāds***

Avots: *Eurostat*

- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā samazinājās līdz 180 % no IKP, bet paredzams, ka 2020. gadā tas palielināsies līdz vairāk nekā 200 % no IKP sakarā ar IKP kritumu un pandēmijas pasākumiem. **Banku nozari** joprojām nomāc lielais ieņēmumus nenesošo aizdevumu uzkrājums.
- **Bezdarba līmenis** joprojām ir ļoti augsts, un tā lēnā samazinājuma tendenci pārtrauc krīze.

Covid-19 krīzes sākumā Grieķijā bija neaizsargātība, kas saistīta ar valsts sektora parādu, ieņēmumus nenesošo aizdevumu uzkrājumu, ārējo līdzsvarošanu, bezdarbu un zemu potenciālo izaugsmi. Līdz ar krīzi parāda attiecība, bezdarbs, kā arī ieņēmumus nenesošie aizdevumi, visticamāk, pieaugs. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto pārmērīgo nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt, vai makroekonomikas riski saglabājas, un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

SPĀNIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Spānijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši augstas ārējās un iekšējās parādsaistības gan publiskajā, gan privātajā sektorā augsta bezdarba apstākļos. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, valsts sektora parāda, bezdarba līmeņa un ekonomiskās aktivitātes rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

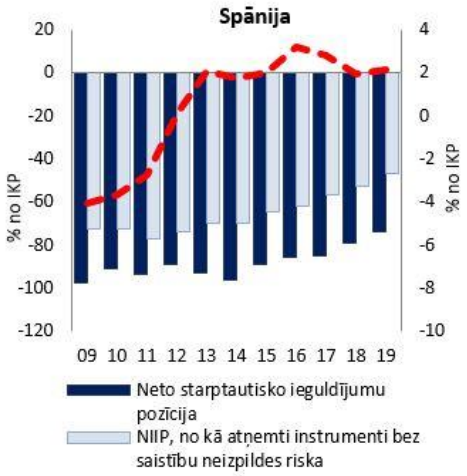
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, darba tirgu, izglītību un uzņēmējdarbības vidi. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar apmācību, izglītību un inovāciju.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2 % 2019. gadā līdz -12,4 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5,4 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 6,1 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā pozīcija** 2019. gadā uzlabojās, samazinoties negatīvajai neto starptautisko ieguldījumu pozīcijai un turpinoties tekošā konta pārpalikumam. Tomēr neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, izņemot instrumentus bez saistību neizpildes riska (*NENDI*), joprojām ir ievērojami negatīva. Tomēr tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2020. gadā palielināsies un ka tekošā konta pārpalikums saglabāsies salīdzinoši liels, neraugoties uz vājo tūrisma sektoru.

A9. grafiks. NIIP un cikliski koriģētā rādītāja bilance

Avots: Komisijas dienesti

- **Uzņēmumu un mājsaimniecību parāds** līdz 2020. gadam ir mazinājies, un privātā sektora parāda attiecība 2019. gadā samazinājās zem MNNP robežvērtības. Privāto kredītu plūsmas 2019. gadā joprojām bija vājas. Mājsaimniecību parāds pārsniedz pamata un prudenciālās robežvērtības. Bezdarba pieaugums varētu samazināt atmaksas spēju nākotnē. Tiek prognozēts, ka gan uzņēmumu, gan mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP 2020. gadā palielināsies, galvenokārt sakarā ar Covid-19 izraisīto IKP samazinājumu.
- Tiek prognozēts, ka jau tā augstā **valsts sektora parāda** attiecība pret IKP 2020. gadā pieaugs par aptuveni 25 procentpunktiem, sasniedzot 120 % no IKP, un 2021. gadā tā kopumā saglabāsies šajā līmenī.
- **Banku nozare** pēdējo desmit gadu laikā ir uzlabojusi savu noturību. Tai ir laba likviditāte, un tā kopumā ir pietiekami kapitalizēta, bet rentabilitāte ir mērena. Ieņēmumus nenesošu aizdevumu īpatsvars 2019. gadā ir samazinājies, tuvojoties 3 %, bet paredzams, ka līdz ar Covid-19 krīzi tas pieaugs.
- **Darba tirgus** rezultāti 2019. gadā turpināja uzlaboties, lai gan bezdarbs un darba tirgus segmentācija joprojām raisīja bažas. Tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis 2020. gadā palielināsies gandrīz līdz 17 % un pēc tam vēl nedaudz pieaugs 2021. gadā. Aktivitātes līmenis nedaudz samazinājās no 2016. gada līdz 2019. gadam, daļēji tāpēc, ka vairāk cilvēku izglītojās.

Covid-19 krīzes sākumā Spānijā bija neaizsargātība saistībā ar ārējo, privātā sektora un valsts sektora parādu un augstu bezdarba līmeni. Līdz ar Covid-19 krīzi parāda attiecība un bezdarbs ir palielinājušies. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

FRANCIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Francijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar augstu valsts sektora parādu un vāju konkurētspējas dinamiku zema produktivitātes pieauguma apstākļos, kam ir pārrobežu ietekme. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam privātā sektora parāda un valsts sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

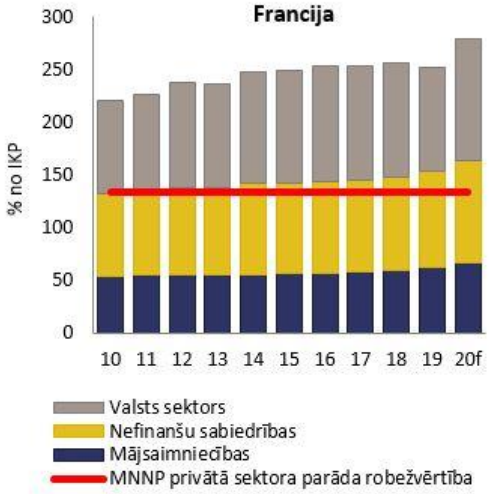
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, darbaspēka produktivitāti un uzņēmējdarbības vidi. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un pētniecību un izstrādi.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,5 % 2019. gadā līdz -9,4 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5,8 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,9 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā pozīcija** ir stabila, ar ierobežotu tekošā konta deficītu un nedaudz negatīvāku neto starptautisko ieguldījumu pozīciju 2019. gadā.
- **Privātā sektora parāda attiecība** 2019. gadā turpināja pieaugt, sasniedzot 153 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tā turpinās augt. **Uzņēmumu kredītu** līmenis 2019. gadā bija augsts, un paredzams, ka tas palielināsies vēl vairāk, bet uzņēmumi arī turpināja uzkrāt naudas rezerves, ņemot vērā pieaugošo uzņēmumu peļņu, mazākas dividendes, mazākus ieguldījumus un kopumā zemu un sarūkošu INA līmeni. **Mājsaimniecību parāds** ir liels, un paredzams, ka tas pieaugs. Mājokļu cenas uzrāda nelielas pārvērtējuma pazīmes, lai gan mājokļu cenu pieaugums 2019. gadā kopumā ir bijis mērens.

A10. grafiks. ***Parāds pa ekonomikas nozarēm***

Avots: *Eurostat*

- Pēdējo desmit gadu laikā zaudētā **konkurētspēja** nav atgūta. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums joprojām bija ierobežots, savukārt darba ražīguma izaugsme ievērojami palēninājās. Pēc zināma pieauguma iepriekšējos gados eksporta tirgus daļas 2019. gadā saruka.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā saglabājās stabils 98 % apmērā no IKP. Tiek prognozēts, ka parāda attiecība pret IKP 2020. gadā palielināsies līdz aptuveni 116 % no IKP, jo samazināsies IKP un tiks īstenots apjomīgs fiskālo pasākumu kopums krīzes ietekmes mazināšanai. **Banku nozare** ir uzrādījusi labu un pieaugošu pašu kapitāla līmeni un sarūkošu un kopumā zemu INA līmeni, lai gan rentabilitāte ir mērena – gluži kā nozarē Eiropā kopumā. Tomēr sakarā ar Covid-19 krīzi varētu palielināties bankrota gadījumu skaits.
- **Darba tirgus** rezultāti 2019. gadā uzlabojās, bet tiek prognozēts, ka nākotnē bezdarbs nedaudz palielināsies.

Covid-19 krīzes sākumā Francijā bija neaizsargātība saistībā ar parādu, kā arī konkurētspēju. Līdz ar Covid-19 krīzi un pasākumiem, kas veikti ekonomikas atbalstam, valsts sektora parāds palielinājās, savukārt konkurētspējas attīstība saglabājās relatīvi stabila. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

HORVĀTIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Horvātijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, proti, saistībā ar augstu valsts, privātā sektora un ārējā parāda līmeni nelielas potenciālās izaugsmes apstākļos. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, mājokļu cenu pieauguma un valsts sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

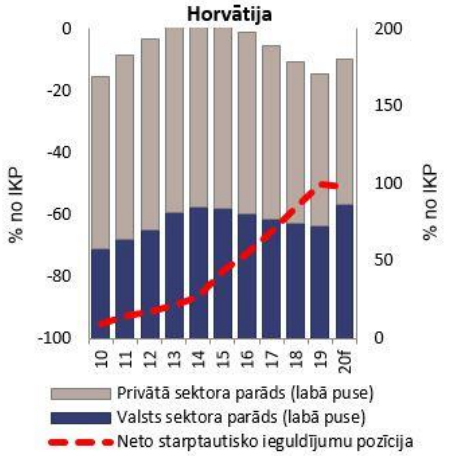
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, darba tirgu un uzņēmējdarbības vidi. Papildus nepieciešamajai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanā ir saistīti ar valsts pārvaldes uzlabošanu un administratīvā un finansiālā sloga mazināšanu uzņēmumiem.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,9 % 2019. gadā līdz -9,6 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5,7 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 2,5 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- Joprojām pastāv bažas par **ārējo ilgtspēju**, savukārt ievērojami negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2019. gadā turpināja uzlaboties un tekošā konta pārpalikums palielinājās, tuvojoties 3 % no IKP. Ārējās ilgtspējas riskus mazina salīdzinoši lielais ārvalstu tiešo ieguldījumu īpatsvars kopējās ārvalstu saistībās. Paredzams, ka tekošā konta bilance 2020. gadā kļūs negatīva, kas lielā mērā skaidrojams ar tūrisma sektora vājumu.

A11. grafiks. **NIIP, *privātā sektora un valsts sektora parāds***

Avots: *Eurostat*

- **Privātā sektora parāda** attiecība 2019. gadā turpināja samazināties. Liela parāda daļa joprojām ir denominēta ārvalstu valūtā, radot valūtas maiņas kursa risku.
- **Reālo mājokļu cenu pieaugums** 2019. gadā paātrinājās, pārsniedzot 8 %, ko veicināja hipotekāro aizdevumu pieauguma paātrināšanās un vērtības starpības samazinājums. Tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes ietekmē mājokļu cenu pieaugums palēninās.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā turpināja sarukt un sasniedza 73 % no IKP, kas tomēr joprojām ir salīdzinoši augsts rādītājs. Tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas pieaugs par vairāk nekā 15 procentpunktiem sakarā ar straujo ekonomikas lejupslīdi un ekonomikas atbalsta pasākumiem, ņemot vērā Covid-19 pandēmiju.
- **Banku nozari** raksturo mērena rentabilitāte un salīdzinoši laba kapitalizācija, bet arī salīdzinoši augsts INA līmenis, kas gan samazinās. INA, domājams, pieaugs pēc tam, kad pakāpeniski būs atcelti valdības atbalsta pasākumi reakcijai uz Covid-19 krīzi.
- **Bezdarba līmenis** 2019. gadā sasniedza visu laiku zemāko rādītāju, proti, 6,6 %, vienlaikus ievērojami samazinoties gan ilgstošajam, gan jauniešu bezdarbam. Tomēr tiek prognozēts, ka līdz ar pašreizējo krīzi bezdarbs palielināsies.

Covid-19 krīzes sākumā Horvātijā bija neaizsargātība saistībā ar valsts, privātā sektora un ārējo parādu un zemu potenciālo izaugsmi. Līdz ar Covid-19 krīzes situāciju sagaidāms, ka parāda attiecība

un bezdarbs palielināsies. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

ITĀLIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Itālijā ir pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar lielo valsts sektora parādu un ieilgušo vājo ražīguma pieaugumu joprojām augsta ieņēmumus nenesošo aizdevumu un augsta bezdarba līmeņa apstākļos. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam valsts sektora parāda un bezdarba līmeņa rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

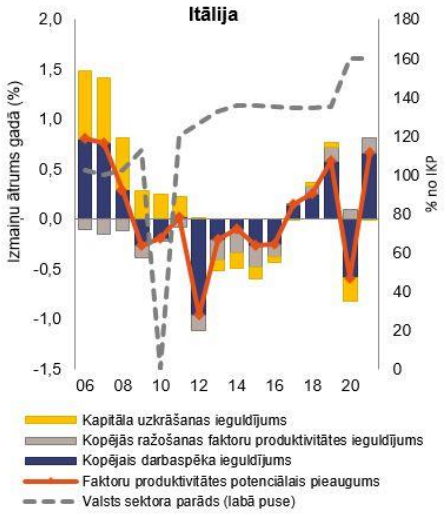
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, darba tirgu, uzņēmējdarbības vidi un finanšu sektoru. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar valsts pārvaldes efektivitāti un digitālo un zaļo pārkārtošanos.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 0,3 % 2019. gadā līdz -9,9 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4,1 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 4,1 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā pozīcija** ir stabila; neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir tuvu līdzsvaram un stabils apjomīgs tekošā konta pārpalikums vērojams arī 2020. gadā, neraugoties uz vāju tūrisma sektoru.
- Kopējais **ražīguma pieaugums** joprojām ir gauss, un paredzams, ka vidējā termiņā tas uzlabosies tikai nedaudz. **Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums** 2019. gadā saglabājās zems, un tiek prognozēts, ka algu pieaugums 2020. gadā palēninās.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā saglabājās stabils aptuveni 135 % apmērā no IKP, bet paredzams, ka 2020. gadā tas ievērojami palielināsies par aptuveni 25 procentpunktiem, atspoguļojot reakciju uz pandēmiju un ekonomiskās aktivitātes samazināšanos. Paredzams, ka primārā bilance 2020. gadā kļūs negatīva pirmo reizi kopš 2009. gada.

A12. grafiks. ***Potenciālais pieaugums un valsts sektora parāds***

Avots: Komisijas dienesti

- **Banku nozarē** ir turpinājusies ieņēmumus nenesošo aizdevumu ievērojamā samazināšanās, bet to līmenis joprojām ir salīdzinoši augsts, proti, tikai nedaudz zem 7 %. Likviditātes pasākumi, kas tika veikti, reaģējot uz pandēmiju, uzlaboja salīdzinoši vājo kreditēšanu, kas tika novērota 2019. gadā. INA īpatsvars, visticamāk, palielināsies, ja daži ar Covid-19 saistītie pasākumi tiks pārtraukti pārāk agri.
- Pandēmijas šoks sāka apvērst nesenās pozitīvās tendences **darba tirgū**, kas varētu vēl vairāk pasliktināties pēc ārkārtas pasākumu atcelšanas. Tiek prognozēts, ka bezdarbs 2020. gadā saglabāsies aptuveni 10 % līmenī.

Covid-19 krīzes sākumā Itālijā pastāvēja neaizsargātība, kas saistīta ar augsto valsts sektora parāda līmeni un vāju produktivitātes pieaugumu, ņemot vērā joprojām augsto INA līmeni (kas gan bija sācis mazināties) un bezdarba līmeni. Līdz ar Covid-19 krīzi parāda attiecība ir palielinājusies, savukārt ietekme uz darba tirgu un banku nozari var izpausties ar zināmu novēlošanos atkarībā no krīzes ilguma un atbalsta pasākumu pakāpeniskās izbeigšanas grafika. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī februārī

konstatēto pārmērīgo nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt, vai makroekonomikas riski saglabājas, un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

KIPRA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Kipra saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši saistībā ar ļoti lielu ieņēmumus nenesošu aizdevumu daļu, kas rada slogu finanšu nozarei, un augstu privātā sektora, valdības un ārējā parāda līmeni mērenas potenciālās izaugsmes situācijā. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam tekošā konta deficīts, neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, privātā sektora parāda un valsts sektora parāda attiecības rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

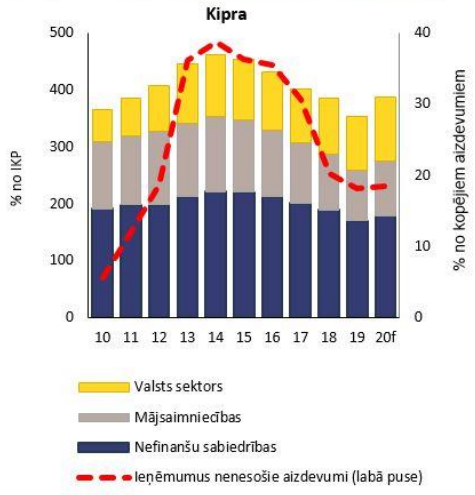
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā saistās ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, privātā sektora parādu, INA un uzņēmējdarbības vidi. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktās darbības nelīdzsvarotības novēršanai ir saistītas ar tieslietu sistēmu, valsts pārvaldi, pašvaldībām un piekļuvi finansējumam.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 3,1 % 2019. gadā līdz -6,2 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,7 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,7 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- Bažas joprojām rada **ārējā neaizsargātība**, jo, neraugoties uz uzlabojumiem 2019. gadā, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir krasi negatīva un liela tās daļa atspoguļo īpašam nolūkam dibinātu sabiedrību darbības. Tekošais konts 2019. gadā uzrādīja lielu deficītu 6,3 % apmērā no IKP, un paredzams, ka 2020. gadā tas strauji pasliktināsies, ievērojami samazinoties tūrismam.

*A13. grafiks. **Parāds un ieņēmumus nenesošie aizdevumi***

Avots: *Eurostat* un ECB

- **Uzņēmumu parāda** attiecība 2019. gadā turpināja samazināties, lai gan joprojām bija paaugstināta. Nefinanšu sabiedrības samazināja aizņemto līdzekļu īpatsvaru ātrāk nekā mājsaimniecības. **Mājsaimniecību parāds** 2019. gadā bija aptuveni 90 % no IKP, pārsniedzot prudenciālās robežvērtības. Paredzams, ka 2020. gadā privātā sektora parāda attiecība palielināsies nominālā IKP samazinājuma un aizdevumu moratorija dēļ. Paredzams, ka samazināšanās tendence atsāksies 2021. gadā.
- Lai gan **valsts sektora parāda** attiecība pret IKP 2019. gadā samazinājās, tiek prognozēts, ka 2020. gadā tā kopumā palielināsies par 20 procentpunktiem un sasniegs gandrīz 113 % no IKP, ņemot vērā fiskālā atbalsta pasākumus, papildu obligāciju emisiju un IKP samazināšanos. **Banku nozares** stabilitāte pēdējos gados ir uzlabojusies; 2018. un 2019. gadā ir ievērojami samazinājušies INA. 2020. gadā INA īpatsvara pieaugums bija ierobežots sakarā ar aktīvu pārdošanu un norakstīšanu, bet 2021. gadā, kad tiks atcelts parādu atmaksas moratorijs, tas var palielināties vairāk.

Covid-19 krīzes sākumā Kiprā bija neaizsargātība saistībā ar ārējo, privātā sektora un valsts sektora parādu un joprojām augsto INA īpatsvaru mērenas potenciālās izaugsmes situācijā. Līdz ar Covid-19 krīzi tekošā konta deficīts ir pasliktinājies, parāda attiecība ir palielinājusies, savukārt banku ieņēmumus nenesošo aizdevumu īpatsvara samazināšana ir palēninājusies. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto pārmērīgo nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt, vai makroekonomikas riski saglabājas, un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

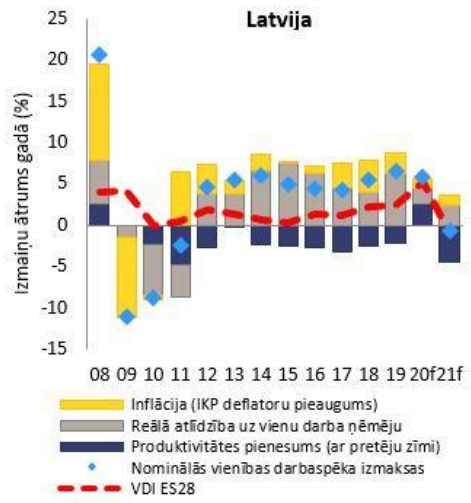
LATVIJA. Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras iepriekšējā kārtā Latvijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcija un vienības darbaspēka izmaksu pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,1 % 2019. gadā līdz -5,6 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4,9 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,3 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** saglabājas, taču ir panākti uzlabojumi. Tekošais konts 2019. gadā bija nedaudz negatīvs, bet neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, kas galvenokārt atspoguļo ĀTI un valsts sektora parādu, turpināja strauji uzlaboties. Tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija turpinās uzlaboties un tekošais konts uzrādīs pārpalikumu.
- **Vienības darbaspēka izmaksas** 2019. gadā turpināja salīdzinoši strauji palielināties ievērojama algu pieauguma ietekmē. Tomēr tiek prognozēts, ka algu pieaugums 2020. gadā palēninās, ņemot vērā Covid-19 krīzes ietekmi. Vienlaikus reālais efektīvais valūtas kurss pēc spēcīga pieauguma iepriekšējā gadā kopumā palika nemainīgs. Eksporta tirgus daļas samazinājās pirmo reizi četru gadu laikā.

A14. grafiks. ***Vienības darbaspēka izmaksu sadalījums***

Avots: Komisijas dienesti

- **Uzņēmumu un mājsaimniecību sektora parāds** joprojām ir mērens, lai gan tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes ietekmē tas pieaugs līdz ar IKP kritumu. Lai gan aizdevumi nefinanšu uzņēmumiem 2019. gadā palielinājās, tiek prognozēts, ka 2020. gadā tie ievērojami samazināsies. **Mājokļu cenu** pieaugums 2019. gadā saglabājās augsts, nedaudz zem robežvērtības, bet paredzams, ka Covid-19 krīzes rezultātā tas palēninās.
- **Banku nozares** finansiālais stāvoklis krīzes sākumā bija stabils – gan kapitāla, gan likviditātes koeficients pārsniedza ES vidējo rādītāju. Tomēr INA, lai arī lēni, domājams, pieaugs pēc tam, kad pakāpeniski tiks atcelti valdības atbalsta pasākumi reakcijai uz Covid-19 krīzi. **Valsts sektora parāds** 2019. gadā turpināja samazināties līdz aptuveni 37 % no IKP, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas palielināsies, jo tiks veikti pasākumi pandēmijas apkarošanai un samazināsies IKP.

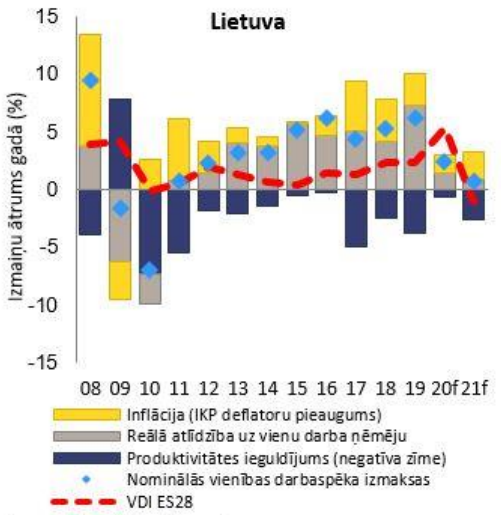
Covid-19 krīzes sākumā Latvijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan ar darbaspēka piedāvājumu un izmaksu konkurētspēju saistītā dinamika liecināja par ierobežotu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi darba tirgus un algu spiediens uz laiku mazinās. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

LIETUVA. Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras iepriekšējā kārtā Lietuvā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam vienības darbaspēka izmaksu pieauguma rādītājs pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 4,3 % 2019. gadā līdz -2,2 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 4,8 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A15. grafiks. ***Vienības darbaspēka izmaksu sadalījums***

Avots: Komisijas dienesti

- **Ārējā neaizsargātība** joprojām ir ierobežota, jo neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, kaut arī negatīva, līdz 2019. gadam pakāpeniski uzlabojās. To galvenokārt veido uzkrātie ĀTI. Tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2020. un 2021. gadā turpinās uzlaboties. Transporta pakalpojumu eksporta pieaugums ir ievērojami uzlabojis tirdzniecības bilanci, tāpēc tekošā konta pārpalikums 2019. gadā pārsniedza 3 %, un paredzams, ka 2020. un 2021. gadā tas saglabāsies ievērojams. Eksporta tirgus daļu pieaugums turpinājās stabilā tempā.
- **Nominālās vienības darbaspēka izmaksas** kopš 2016. gada strauji pieaug, atspoguļojot saspringto darba tirgu un dažas regulatīvās izmaiņas, t. sk. salīdzinoši straujo minimālās algas un publiskā sektora algu pieaugumu. Paredzams, ka Covid-19 pandēmija 2020. gadā atstās negatīvu iespaidu uz algām privātajā sektorā un palēninās nominālo vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu.
- **Banku nozare** ir ļoti rentabla, un kapitāla rādītājs nedaudz pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju. Ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem ir tendence samazināties, un tie kopumā ir zemi. **Valsts sektora parāds** 2019. gadā vēl samazinājās, bet tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes rezultātā 2020. gadā tas palielināsies līdz apmēram 47 % no IKP un 2021. gadā turpinās palielināties.
- Pirms Covid-19 pandēmijas **darba tirgus** rādītāji izskatījās labi – bezdarba līmenis bija 6,3 %. Taču tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis 2020. gadā palielināsies līdz 8,9 % un sāks atkal samazināties 2021. gadā.

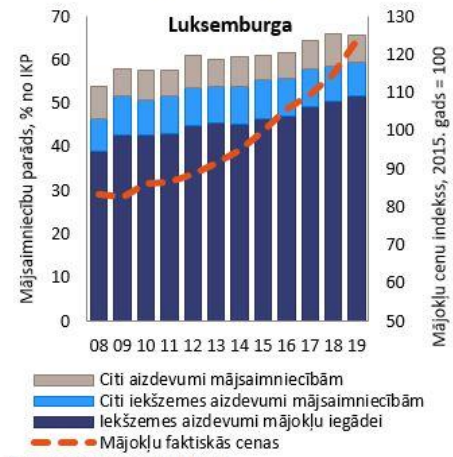
Covid-19 krīzes sākumā Lietuvā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan izmaksu konkurētspējas dinamika liecināja par zināmu ierobežotu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi ārējā pozīcija ir saglabājusies stabila, un algu spiediens ir samazinājies. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

LUKSEMBURGA. Iepriekšējā MNNP kārtā Luksemburgā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam mājokļu cenu pieauguma un privātā sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,3 % 2019. gadā līdz -4,5 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,9 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,3 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A16. grafiks. Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss

Avots: *Eurostat* un ECB

- **Ārējās ilgtspējas problēmas ir ierobežotas.** Tekošais konts uzrāda stabilu pārpalikumu, un neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir izteikti pozitīva. **Vienības darbaspēka izmaksas** 2019. gadā turpināja diezgan strauji pieaugt saspringta darba tirgus apstākļos. Paredzams, ka 2020. gadā vienības darbaspēka izmaksu pieaugums būs ierobežots saistībā ar algu mērenību Covid-19 krīzes dēļ.
- **Privātā sektora parāda attiecība pret IKP** ir ļoti augsta, proti, 319 %, un galvenokārt atspoguļo **uzņēmumu lielo parādu**, kas 2019. gadā pārsniedza 250 % no IKP. Tomēr augstais rādītājs galvenokārt atspoguļo Luksemburgas kā globāla finanšu centra lomu un pārrobežu aizdevumus uzņēmumu grupu iekšienē. **Mājsaimniecību parāds** 2019. gadā stabilizējās 66 % apmērā no IKP un ir ievērojami zemāks gan par pamatkritēriju, gan prudenciālo kritēriju; tomēr augstāks, ņemot vērā izmantojamo ienākumu. Hipotekārie kredīti 2019. gadā pieauga par 8 %, un puse no neatmaksātajiem kredītiem bija ar mainīgu likmi, lai gan šī daļa strauji samazinājās. Paredzams, ka 2020. gadā mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP palielināsies, sevišķi saistībā ar IKP kritumu.
- **Mājokļu cenas** 2019. gadā turpināja ievērojami pieaugt, un ir pazīmes, kas liecina par pārvērtēšanu. Raugoties nākotnē 2020.–2021. gada robežās, netiek prognozēts, ka mājokļu cenu pieaugums varētu ievērojami mazināties. No piedāvājuma viedokļa 2019. gadā dzīvojamo ēku celtniecība samazinājās, saasinot piedāvājuma neatbilstību pieprasījumam, kas palielina mājokļu cenas.
- **Banku sektors** ir labi kapitalizēts un likvīds un joprojām ir rentabls, lai gan rentabilitāte ir zemāka par EZ vidējo rādītāju. Ieņēmumus nenesošu aizdevumu ir ļoti maz. Tomēr mājokļu cenu attīstība, kas saistīta ar banku riska līmeni, ņemot vērā izsniegto hipotekāro kredītu apjomu, un lielās mājsaimniecību parādsaistības ir pastāvīgi jāuzrauga. **Valsts sektora parāds** ir neliels, un paredzams, ka 2021. gadā tas pieaugs līdz aptuveni 25 % no IKP.

Covid-19 krīzes sākumā Luksemburgā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan pastāvēja daži riski saistībā ar mājokļu cenu pieaugumu un mājsaimniecību parādu. Līdz ar Covid-19 krīzi cenas un izmaksu spiediens uz laiku mazinās. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

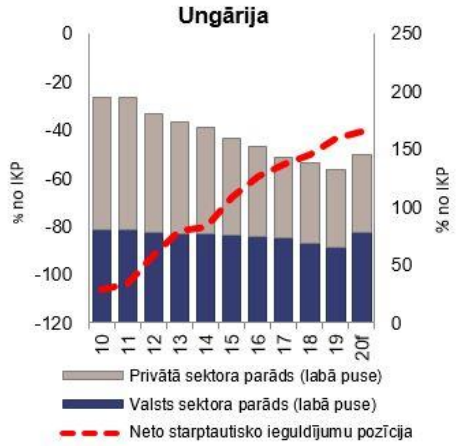
UNGĀRIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Ungārijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, mājokļu cenu pieauguma, valsts sektora parāda un finanšu saistību pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 4,6 % 2019. gadā līdz -6,4 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 6,2 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** saglabājas, neraugoties uz pastāvīgiem uzlabojumiem neto starptautisko ieguldījumu pozīcijā, kas 2019. gadā bija -44 %, pārsniedzot pamatkritēriju. Tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2020. un 2021. gadā turpinās uzlaboties. Oficiālās rezerves 2020. gada sākumā bija tuvu līmenim, kas tiek uzskatīts par piesardzības minimumu. Tekošā konta bilancē 2019. gadā radās neliels deficīts, un paredzams, ka līdz 2022. gadam tā saglabāsies nedaudz negatīva. Eksporta tirgus daļu pieaugums paātrinājās, neraugoties uz izmaksu konkurētspējas pasliktināšanos. 2020. gadā forints piedzīvoja ievērojamu vērtības kritumu, kas pozitīvi ietekmēs konkurētspēju nākotnē, bet atspoguļo arī neaizsargātību pret noskaņojuma izmaiņām pasaules finanšu tirgos.

A17. grafiks. **NIIP, *privātā sektora un valsts sektora parāds***

Avots: *Eurostat*

- **Mājokļu cenas** un kredītu plūsmas 2019. gadā ievērojami pieauga, un radās bažas par pārvērtēšanu. Paredzams, ka Covid-19 krīze izraisīs zināmu cenu korekciju.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā samazinājās līdz aptuveni 65 % no IKP. Gaidāms, ka 2020. gadā tas pieaugs apmēram par 13 procentpunktiem, atspoguļojot recesijas dziļumu un valdības atbalsta pasākumus Covid-19 krīzes apkarošanai. Bruto finansējuma vajadzības ir īpaši augstas, ņemot vērā lielo parādu un relatīvi īsos atmaksas termiņus. Turklāt gan valsts sektora parādam, gan uzņēmumu parādam pastāv ārvalstu valūtas risks. Vienlaikus ekonomikas atvērtība padara iekšzemes ienākumus un budžeta bilanci jutīgus pret valūtas svārstībām. Noteikts ārvalstu valūtā denominētu parādu līmenis var palīdzēt ierobežot šo risku.
- **Banku nozare** ir ļoti rentabla, bet pirmā līmeņa kapitāla rādītājs ir zemāks nekā lielākajā daļā citu ES valstu. Visaptverošs maksājumu moratorijs aizņēmējiem uz laiku pasargā bankas no iespējamās saistību neizpildes. Tomēr ieņēmumus nenesošu aizdevumu īpatsvars joprojām ir salīdzinoši augsts, proti, 4,3 % 2019. gadā, un pēc moratorija beigām tas varētu pieaugt. Komercbankas tur ievērojamu valsts sektora parāda apjomu (aptuveni 20 % no IKP).

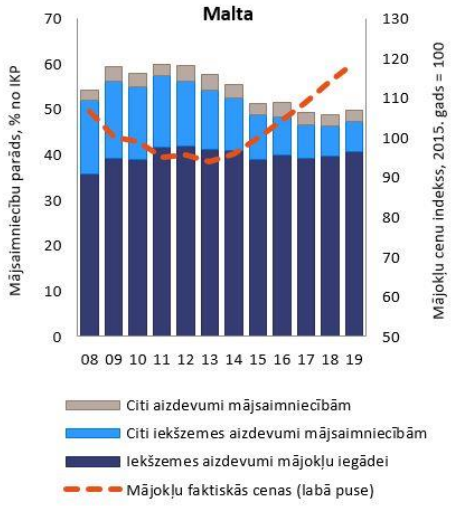
Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas saistīti ar izmaksu spiedienu, eksporta struktūru, valsts sektora parādu un mājokļu tirgu. Līdz ar Covid-19 krīzi problēmas, kas saistītas ar izmaksu spiedienu, turpmāk varētu mazināties, savukārt riski, kas saistīti ar mijiedarbību starp valdības finansējuma vajadzībām un ārējo finansējumu, šķiet, ir palielinājušies. Tomēr krājumu nelīdzsvarotības apjoms pats par sevi nav īpaši liels. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

MALTA. Iepriekšējā MNNP kārtā Maltā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam neviens rādītājs nepārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 4,9 % 2019. gadā līdz -7,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 2,6 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A18. grafiks. ***Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss***

Avots: *Eurostat* un ECB

- **Tekošā konta** pārpalikums ir paaugstināts, bet paredzams, ka līdz 2021. gadam tas gandrīz līdzsvarosies, daļēji vāja tūrisma sektora dēļ. Izteikti pozitīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija atspoguļo faktu, ka Malta ir starptautisks finanšu centrs. Pēdējos gados salīdzinoši strauji pieaug vienības darbaspēka izmaksas.
- **Privātā sektora parāds** nedaudz palielinājās un 2019. gadā pietuvojās rādītāju kopsavilkuma robežvērtībai. To izraisīja pastāvīgais spēcīgais kredītu pieaugums, no kā tika finansēti stabili augstie ieguldījumi mājokļu būvniecībā. Paredzams, ka šīs tendences būvniecības nozarē turpināsies, kad 2020. un 2021. gadā uz laiku tiks samazināti nekustamā īpašuma darījumu nodokļi. Labvēlīgi darba tirgus apstākļi kopā ar zemām procentu likmēm veicināja mājsaimniecību parādsaistību pieaugumu, kas ir jāuzrauga. 2019. gadā turpinājās stabils **mājokļu cenu pieaugums**, uzrādot zināmas pārvērtējuma pazīmes. Tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes ietekmē mājokļu cenu pieaugums 2020. gadā uz laiku pierims.
- **Valsts parāds** samazinājās līdz 2019. gadam, bet paredzams, ka Covid-19 uzliesmojuma rezultātā 2020. gadā tas palielināsies līdz 60 % no IKP. Banku nozarē saistības 2019. gadā samazinājās, ieņēmumus nenesošo aizdevumu līmenis saglabājās stabils, un ir sagaidāms, ka notiekošā maksātnespējas regulējuma pārskatīšana veicinās nozares noturību. Tomēr banku portfeļu aizvien pieaugošā koncentrācija nekustamā īpašuma nozarē prasa ciešu uzraudzību.
- **Bezdarba līmenis** 2019. gadā samazinājās, un aktivitātes līmenis turpināja pieaugt. Tomēr tiek prognozēts, ka Covid-19 krīzes ietekmē bezdarbs palielināsies.

Covid-19 krīzes sākumā Maltā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan augsta tekošā konta bilance un salīdzinoši dinamisks mājokļu cenu pieaugums liecināja par ierobežotu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi iekšzemes spiediens ir nedaudz mazinājies, bet ārējā pozīcija ir saglabājusies stabila. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

NĪDERLANDE. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Nīderlandē ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, proti, liels privātā sektora parāds un liels tekošā konta pārpalikums. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā tekošā konta pārpalikuma un privātā sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

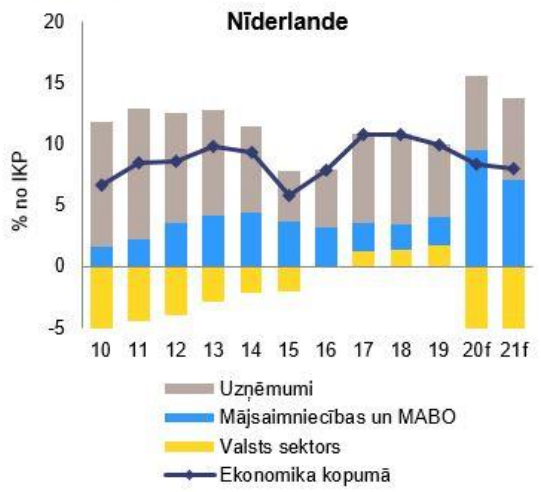
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā attiecas uz ieguldījumiem, mājsaimniecību ienākumiem, pensijām, privātā sektora parādsaistībām un mājokļu tirgu. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar pensiju sistēmu, ieguldījumiem mājokļos, mājsaimniecību stimuliem aizņemties un *invest-NL* izveidi.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,7 % 2019. gadā līdz -5,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 2,2 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,1 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Tekošā konta pārpalikums** samazinājās no 10,8 % no IKP 2018. gadā līdz 9,9 % 2019. gadā, un paredzams, ka arī 2020. gadā tas nedaudz samazināsies. Līdz ar Covid-19 krīzi valdības sektors ir pārgājis uz izteikti negatīvu neto ietaupījumu pozīciju, bet to, visticamāk, lielā mērā kompensēs mājsaimniecību un uzņēmumu uzkrājumu pārpalikuma turpmāka palielināšanās. Kopumā sagaidāms, ka tekošā konta pārpalikums saglabāsies augsts, krietni pārsniedzot pamata kritērijus.

A19. grafiks. Neto aizdevumi/aizņēmumi pa sektoriem

Avots: *Ameco*

- **Privātā sektora parādsaistībām**, kas 2019. gadā bija aptuveni 230 % no IKP, pirms Covid-19 krīzes bija tendence samazināties. **Uzņēmumu parādu** galvenokārt rada starptautisku uzņēmumu grupu iekšējais parāds. **Mājsaimniecību parāds**, kas 2019. gadā bija 100 % no IKP, galvenokārt ir saistīts ar dāsno nodokļu režīmu hipotekārajiem kredītiem un nepietiekami optimāli funkcionējošu īres tirgu. Paredzams, ka mājsaimniecību parāda attiecība no 2020. gada atkal pieaugs. Bezdarba pieaugums var samazināt mājsaimniecību atmaksas spēju nākotnē. **Mājokļu cenas** 2019. gadā palielinājās par 4,8 %, un ir vērojamas pārvērtēšanas pazīmes.
- **Banku sistēma** ir labi kapitalizēta, ar zemu INA līmeni un rentabla. Tiek prognozēts, ka **valsts sektora parāds** 2020. gadā palielināsies līdz aptuveni 64 % no IKP, un turpmākajos gados tas varētu palielināties vēl vairāk.
- **Darba tirgus** bija vēsturiski saspringts pirms krīzes. Tomēr paredzams, ka krīzes dēļ darba tirgus apstākļi ievērojami pasliktināsies, sevišķi ietekmējot personas, kuru stāvoklis darba tirgū ir nelabvēlīgāks.

Covid-19 krīzes sākumā Nīderlandē jau ilgi bija liels iekšzemes uzkrājumu pārpalikums, ko papildināja augsts privātā sektora parāda līmenis. Paredzams, ka pēc krīzes uzkrājumu pārpalikums nedaudz samazināsies, tomēr saglabāsies augsts, savukārt privātā sektora parāda attiecība palielināsies.

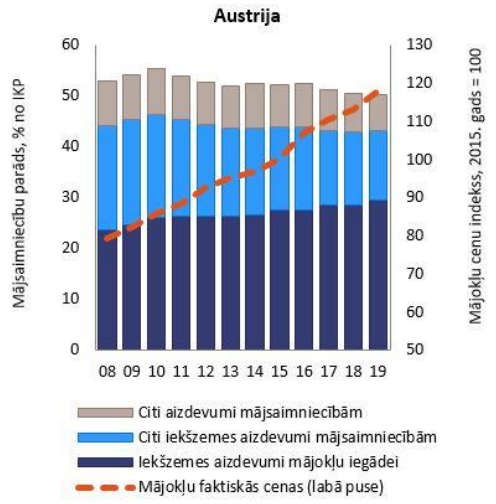
Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

AUSTRIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Austrijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam valsts sektora parāds pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,4 % 2019. gadā līdz -7,1 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4,1 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,6 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A20. grafiks. ***Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss***

Avots: *Eurostat* un ECB

- **Ārējā neaizsargātība** joprojām ir ierobežota. Tekošā konta pārpalikums 2019. gadā pietuvojās 3 % no IKP, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas nedaudz samazināsies. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums 2019. gadā nedaudz palielinājās, bet joprojām ir salīdzinoši ierobežots. 2020. gadam tiek prognozēta zināma algu mērenība, arī tāpēc, ka sarunas par algām svarīgās ekonomikas nozarēs notika pirms krīzes izcelšanās.
- **Privātā sektora parādsaistības** turpināja samazināties, jo mājsaimniecību parāda attiecība 2019. gadā saglabājās stabila, bet nefinanšu uzņēmumu aizņemto līdzekļu īpatsvars nedaudz samazinājās. Tomēr paredzams, ka 2020. gadā abi rādītāji pieaugs galvenokārt Covid-19 izraisītā IKP samazinājuma dēļ. Tiek prognozēts, ka 2021. gadā tas daļēji mainīsies, pieņemot, ka ekonomika sāks atveseļoties.
- **Mājokļu faktiskās cenas** turpināja augšupeju, kas 2019. gadā atkal nedaudz paātrinājās, un pieauga zināmas pārvērtēšanas pazīmes. Tomēr 2021. gadā ir gaidāma zināma cenu korekcija. Lai gan šī tendence būtu jāuzrauga, šķiet, ka cenu pieaugums nav saistīts ar kredītiem.
- Kopumā **banku nozares** pozīcijas varētu palīdzēt mazināt krīzes ietekmi. INA īpatsvars 2019. gadā turpināja samazināties un bija nedaudz virs 2 %. Arī **valsts sektora parāds** turpināja samazināties uz spēcīgas ekonomikas izaugsmes un notiekošās nacionalizēto finanšu iestāžu aktīvu likvidācijas rēķina. Tomēr paredzams, ka krīzes dēļ tas 2020. gadā palielināsies līdz aptuveni 84 % no IKP, gandrīz par 14 procentpunktiem pārsniedzot 2019. gada līmeni.
- Labāka makroekonomiskā situācija ir veicinājusi turpmākus **darba tirgus** uzlabojumus, lai gan tiek prognozēts, ka krīzes rezultātā 2020. gadā palielināsies bezdarbs.

Covid-19 krīzes sākumā Austrijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, tomēr zināma neaizsargātība bija saistīta ar mājokļu tirgu. Līdz ar Covid-19 krīzi mājokļu cenu pieaugums palēninās, bet valsts sektora parāds pieaug. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

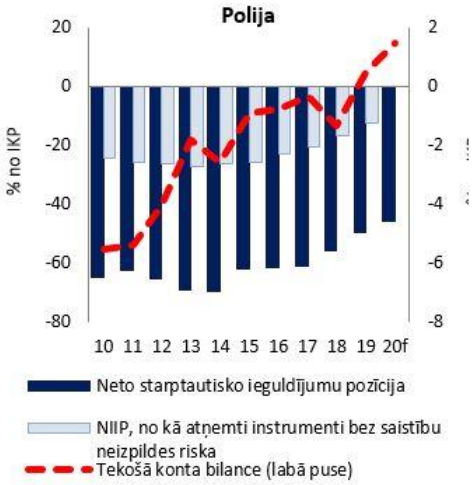
POLIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Polijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas un mājokļu cenu pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 4,5 % 2019. gadā līdz -3,6 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 5 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** joprojām ir ierobežota, jo neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, kaut arī negatīva, līdz 2019. gadam pakāpeniski uzlabojās. Turklāt to galvenokārt veido uzkrātie ārvalstu tiešie ieguldījumi, un ievērojama daļa no ienākošajiem ĀTI ir reinvestētā peļņa. Tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija nedaudz uzlabosies, 2020. gadā sasniedzot 49 % no IKP, un turpinās uzlaboties 2021. gadā, lai gan lēnākā tempā. Tekošais konts 2019. gadā kļuva pozitīvs, un domājams, ka arī 2020. un 2021. gadā tajā būs pārpalikums.
- **Privātā sektora parādsaistības** joprojām ir zemākas par prudenciālajām robežvērtībām un 2019. gadā samazinājās. Paredzams, ka 2020. gadā tās saglabāsies stabilas.

A21. grafiks. ***NIIP un cikliski koriģētā rādītāja bilance***

Avots: Komisijas dienesti

- **Mājokļu cenu** pieaugums, tāpat kā hipotekāro kredītu pieaugums, 2019. gadā paātrinājās. Mājokļu cenu pieaugums 2019. gadā sasniedza gandrīz 7 %, bet paredzams, ka 2020.–2021. gadā tas samazināsies. Riski joprojām ir ierobežoti, un ir maz pazīmju, kas liecinātu par pārvērtēšanu.
- Kopumā **banku nozares** pozīcijas varētu palīdzēt mazināt krīzes ietekmi. INA īpatsvars 2019. gadā samazinājās līdz apmēram 6 %, kas tomēr ir salīdzinoši augsts līmenis, un Covid-19 krīzes rezultātā tas var palielināties. **Valsts sektora parāds** 2019. gadā turpināja samazināties, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas palielināsies par 11 procentpunktiem un pietuvosies 60 % no IKP saistībā ar pasākumiem pandēmijas novēršanai un IKP sarukumu.
- Labvēlīga makroekonomiskā situācija 2019. gadā veicināja turpmākus uzlabojumus **darba tirgū**, bezdarbam sasniedzot rekordzemu līmeni. Tomēr Covid-19 krīze, visticamāk, izraisīs tā pieaugumu 2020.–2021. gadā.

Covid-19 krīzes sākumā Polijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan negatīva neto starptautisko ieguldījumu pozīcija liecināja par zināmu ierobežotu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi ārējā pozīcija ir saglabājusies stabila. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

PORTUGĀLE. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Portugālē ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar lielajām neto ārējām saistībām, privātā sektora un valsts sektora parādu un ieņēmumus nenesošo aizdevumu lielo īpatsvaru zema ražīguma pieauguma apstākļos. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, mājokļu cenu pieauguma un privātā sektora un valsts sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

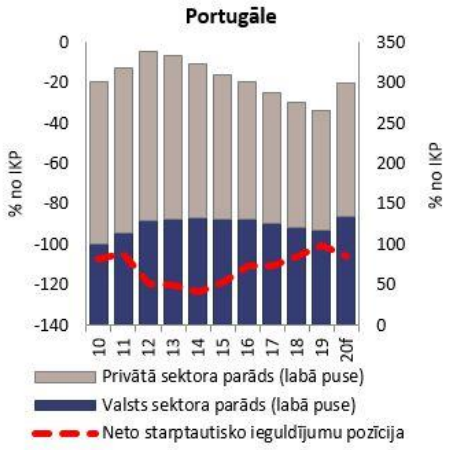
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo un fiskāli strukturālo politiku, uzņēmējdarbības vidi un INA. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar izglītību un prasmēm, digitalizāciju un administratīvo tiesvedību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,2 % 2019. gadā līdz -9,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5,4 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,1 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā ilgtspēja** joprojām ir trausla, ņemot vērā valsts lielo neto ārējo saistību apjomu un Covid-19 negatīvo ietekmi uz ārvalstu tūrismu. Paredzams, ka tekošais konts, kas 2019. gadā kopumā bija līdzsvarā, 2020. gadā nedaudz pasliktināsies. Tiek prognozēts, ka negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2020. gadā palielināsies, lai gan salīdzinoši lēnā tempā.
- **Privātā sektora parāds** turpināja samazināties, 2019. gadā sasniedzot gandrīz 150 % no IKP, bet paredzams, ka pēc Covid-19 krīzes tas atkal pieaugs. **Uzņēmumu sektorā** ir steidzami jārisina likviditātes problēmas, un tiek ieviestas kredīta garantiju shēmas. Neraugoties uz pastāvīgo kritumu, Covid-19 krīzes sākumā INA bija salīdzinoši augstā līmenī, un maksātspējas riski, visticamāk, palielināsies, kad beigsies aizdevumu atmaksas moratorijs. **Mājsaimniecību parāda** attiecība pret IKP, kas jau ir augsta, 2020. gadā palielināsies, samazinoties IKP, bet mājsaimniecību uzkrājumu līmenis pieaugs.

A22. grafiks. **NIIP,** ***privātā sektora un valsts sektora parāds***

Avots: *Eurostat*

- **Mājokļu cenu reālais pieaugums** ir pārsniedzis indikatīvo robežvērtību četrus gadus pēc kārtas līdz 2019. gadam, uzrādot aizvien nepārprotamākas pārvērtējuma pazīmes. Tomēr 2020. un 2021. gadā ir paredzams straujš pieauguma tempu kritums, ņemot vērā tirgus pieprasījuma samazināšanos un būvniecības apjomu pieaugumu.
- **Valsts sektora parāds** ir augsts par spīti tam, ka pastāvīgi samazinās, 2019. gadā sasniedzot 117 % no IKP. Tomēr 2020. gadā tiek prognozēts pieaugums par 18 procentpunktiem, ņemot vērā pasākumus pandēmijas novēršanai un IKP samazināšanos.

Covid-19 krīzes sākumā Portugālē bija neaizsargātība saistībā ar lielām parādsaistībām un zemu produktivitātes kāpumu. Līdz ar Covid-19 krīzi parādsaistības daudzās nozarēs ir pieaugušas. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

RUMĀNIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Rumānijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība, sevišķi saistībā ar izmaksu konkurētspējas samazināšanos, ārējās pozīcijas pasliktināšanos un tekošā konta deficīta palielināšanos ekspansīvas fiskālās politikas un neprognozējamas uzņēmējdarbības vides apstākļos. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam tekošā konta deficīta, neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas un vienības darbaspēka izmaksu pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

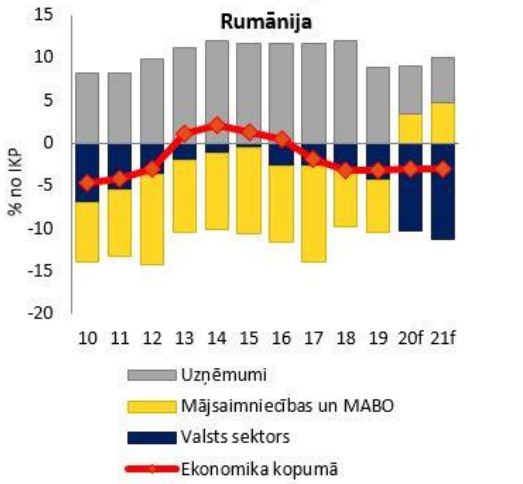
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. un 2020. gadā, lielā mērā ir saistīti ar fiskālo politiku, finansiālo stabilitāti, izmaksu konkurētspēju un uzņēmējdarbības vidi. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai galvenokārt attiecas uz banku nozari un (mazākā mērā) uz minimālās algas noteikšanas mehānismu.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 4,2 % 2019. gadā līdz -5,2 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 3,6 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā ilgtspēja** joprojām ir trausla, jo negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2019. gadā neuzlabojās vēl vairāk, bet stabilizējās, sasniedzot aptuveni -44 % no IKP. Tiek prognozēts, ka neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2020. gadā saglabāsies aptuveni šādā līmenī. Tekošā konta deficīts 2019. gadā pasliktinājās gandrīz līdz 5 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2020. un 2021. gadā tas joprojām būs apjomīgs.

A23. grafiks. ***Neto aizdevumi/aizņēmumi pa sektoriem***

Avots: *Ameco*

- Nominālais **vienības darbaspēka izmaksu** pieaugums 2019. gadā saglabājās augsts līdz ar saspringto darba tirgu. Algu mērenība sakarā ar Covid-19 krīzi, visticamāk, mazinās izmaksu konkurētspējas spiedienu, lai gan darbaspēka uzkrāšanās rezultātā 2020. gadā vēl vairāk palielinājās vienības darbaspēka izmaksu pieaugums.
- Tiek prognozēts, ka **valsts sektora parāda** attiecība pret IKP 2020. gadā pieaugs par vairāk nekā 11 procentpunktiem, sasniedzot aptuveni 47 % no IKP, kas atspoguļo krīzes ietekmi, kā arī iepriekš ieviestos pastāvīgos kārtējo izdevumu palielinājumus. Paredzams, ka valsts sektora parāds 2021. gadā turpinās ievērojami palielināties. Turklāt salīdzinoši liela tā daļa ir denominēta ārvalstu valūtā un tādējādi pakļauta valūtas riskam. 2019. un 2020. gadā bažas joprojām radīja politikas neprognozējamība, sevišķi saistībā ar tiesību aktiem, kas ietekmē fiskālo ilgtspēju.
- **Banku nozares** rentabilitāte, lai gan ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju, kopš 2019. gada samazinās. Lai gan INA īpatsvars 2020. gada sākumā nokritās zem 4 % un, domājams, 2020. gadā saglabāsies mērens, tas varētu palielināties sakarā ar Covid-19 krīzi. Privātā sektora parāds saglabājās zems, bet tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas mēreni palielināsies.

Covid-19 krīzes sākumā Rumānijā bija neaizsargātība, kas saistīta ar ārējo un valsts sektora parādu, izmaksu konkurētspēju un neparedzamu uzņēmējdarbības vidi. Līdz ar Covid-19 krīzi parāda attiecība ir ievērojami palielinājusies un fiskālais stāvoklis ir pasliktinājies. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī

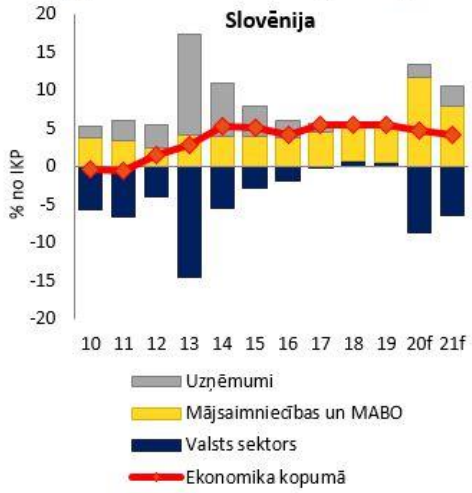
pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

SLOVĒNIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Slovēnijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam valsts sektora parāds pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 3,2 % 2019. gadā līdz -7,1 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 5,1 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,3 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A24. grafiks. Neto aizdevumi/aizņēmumi pa sektoriem

Avots: *Ameco*

- **Tekošā konta pārpalikums** 2019. gadā saglabājās augsts – gandrīz 6 % no IKP. Šis pārpalikums liecina par lieliem mājsaimniecību ietaupījumiem. Paredzams, ka 2020. un 2021. gadā pārpalikums pakāpeniski saruks. 2019. gadā ieguldījumi kopumā saglabājās iepriekšējā gada līmenī un joprojām ir zemi salīdzinājumā ar vēsturiskajiem vidējiem rādītājiem. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir mēreni negatīva. 2019. gadā pieauga vienības darbaspēka izmaksas.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā turpināja samazināties, sasniedzot aptuveni 66 % no IKP, bet paredzams, ka 2020. gadā tas palielināsies līdz aptuveni 82 % no IKP sakarā ar pasākumiem krīzes novēršanai un lejupslīdi. Turklāt prognozētās sabiedrības novecošanas radītās izmaksas joprojām nāk par ļaunu fiskālajai stabilitātei vidējā termiņā un ilgtermiņā.
- **Privātā sektora parāds** 2019. gadā turpināja samazināties, savukārt kredītu plūsma uz privāto sektoru saglabājās pozitīva. **Mājokļu cenu pieaugums** 2019. gadā nokritās zem robežvērtības, un paredzams, ka 2020.–2021. gadā tas samazināsies vēl vairāk Covid-19 krīzes iespaidā. Krīzes sākumā **banku sektors** bija salīdzinoši stabils, jo ieņēmumus nenesošo aizdevumu līmenis un aizņemto līdzekļu īpatsvars bija zems, un paredzams, ka tas ierobežos krīzes ietekmi šajā nozarē.
- **Darba tirgus** 2019. gadā turpināja uzlaboties: ekonomiskā aktivitāte sasniedza visu laiku augstāko līmeni, bet bezdarbs nokritās ļoti zemu. Paredzams, ka 2020. gadā situācija pasliktināsies.

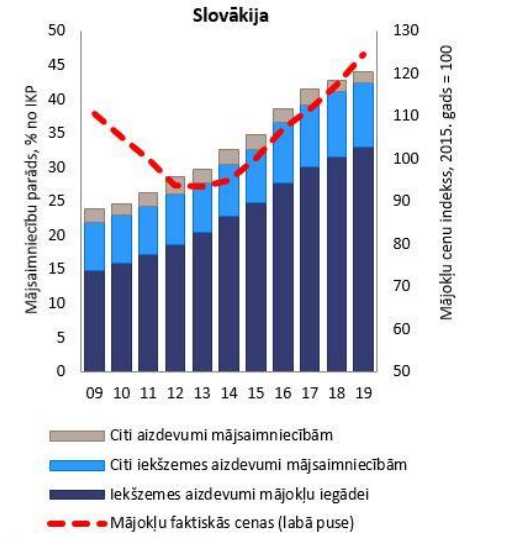
Covid-19 krīzes sākumā situācija Slovēnijā bija stabila, bez makroekonomikas nelīdzsvarotības, lai gan fiskālā ilgtspēja un mājokļu cenu tendences liecināja par zināmiem riskiem. Tiek prognozēts, ka līdz ar Covid-19 krīzi valsts sektora parāda līmenis palielināsies, bet lielais tekošā konta pārpalikums saglabāsies. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

SLOVĀKIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Slovākijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar skaitļiem līdz 2019. gadam neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, vienības darbaspēka izmaksu un mājokļu cenu pieauguma rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 2,3 % 2019. gadā līdz -7,5 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 4,7 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 0,6 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

A25. grafiks. Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss

Avots: *Eurostat* un ECB

- Par spīti uzlabojumiem, bažas joprojām rada **ārējā neaizsargātība**. Eksporta koncentrācija un integrācija globālajās vērtības ķēdēs joprojām ir augsta. Lai gan neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2019. gadā bija izteikti negatīva, proti, -66 %, 2019. gadā tā pakāpeniski uzlabojās. Tiek prognozēts, ka 2020. un 2021. gadā tā pasliktināsies. Riski ir ierobežoti, jo liela daļa ārvalstu saistību attiecas uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem. Tekošā konta deficīts 2019. gadā palielinājās, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas turpinās pieaugt.
- Jāpievērš uzmanība **izmaksu konkurētspējas** tendencei, jo vienības darbaspēka izmaksas kopš 2017. gada ir pastāvīgi pieaugušas sakarā ar spēcīgu algu pieaugumu, saspringto darba tirgu un lielāku konverģenci virzībā uz ES vidējo rādītāju. Reālais efektīvais valūtas kurss laika gaitā ir nedaudz pieaudzis. Izmaksu konkurētspējas spiediens 2020. un 2021. gadā, iespējams, mazināsies saistībā ar Covid-19 krīzi un algu pieauguma apsīkumu.
- **Privātā sektora parādsaistības,** sevišķi mājsaimniecību parāds, pieaug vairākus gadus, taču izaugsmes temps palēninās. Mājsaimniecību parāds joprojām ir zemāks par prudenciālo līmeni, bet pārsniedz līmeni, kas izriet no pamatrādītājiem, un ir augsts salīdzinājumā ar citām ES valstīm šajā reģionā.
- **Mājokļu cenu** pieaugums ir bijis straujš: 2019. gadā tas pārsniedza 6 %. Mājokļu tirgū ir dažas pārvērtēšanas pazīmes, un tas veicina mājsaimniecību parādsaistību palielināšanos. Tomēr paredzams, ka mājokļu cenu pieaugums 2020.–2021. gadā palēninās. Par to liecina arī Valsts bankas veiktie makroprudenciālie pasākumi un reālo ienākumu samazināšanās 2020. gadā.
- **Banku sektora** kapitalizācija ir laba, un tā rentabilitāte ir aptuveni EZ vidējā līmenī. INA īpatsvars pēdējos gados ir ievērojami samazinājies un ir zem ES vidējā rādītāja, taču, ņemot vērā krīzi, varētu palielināties aizdevumu apkalpošanas grūtības. Krīzes ietekmē valsts sektora parāda attiecība 2020. gadā ievērojami palielināsies, pārsniedzot 60 % no IKP.

Covid-19 krīzes sākumā Slovākijā nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan ierobežotu risku radīja ārējā ilgtspēja, iekšzemes cenu spiediens un atkarība no autobūves nozares. Līdz ar Covid-19 krīzi iekšzemes cenu spiediens ir mazinājies, bet ārējā pozīcija ir nedaudz pasliktinājusies. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

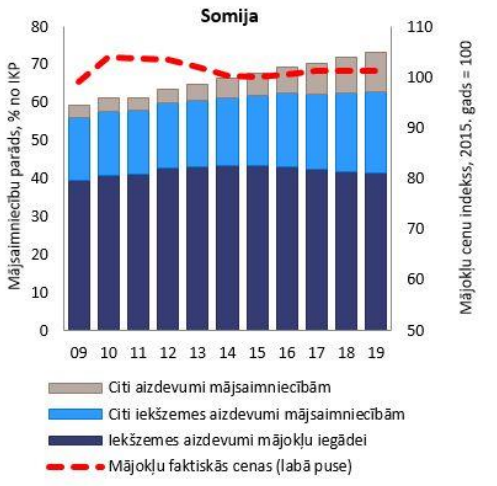
SOMIJA. Iepriekšējā MNNP kārtā Somijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam privātā sektora parāds pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,1 % 2019. gadā līdz -4,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 2,9 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 1,7 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējie faktori**: tekošā konta deficīts samazinājās, savukārt neto starptautisko ieguldījumu pozīcija kļuva pozitīva. Tomēr paredzams, ka 2020. gadā, samazinoties ārējam pieprasījumam, tekošā konta deficīts palielināsies. Eksporta tirgus daļas pieauga jau ceturto gadu pēc kārtas, vēl vairāk kompensējot pagātnē uzkrāto sarukumu šajā jomā. Vienības darbaspēka izmaksas pieauga, bet reālais efektīvais valūtas maiņas kurss saruka, mazinot izmaksu konkurētspējas riskus.

A26. grafiks. ***Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss***

Avots: *Eurostat* un ECB

- Gan **nefinanšu sabiedrību**, gan **mājsaimniecību** parāda attiecība pret IKP saglabājās augsta, nedaudz palielinoties attiecīgi līdz 82 % un 66 %. Labvēlīgi kreditēšanas nosacījumi un zemas procentu likmes 2019. gadā paātrināja kredītu pieaugumu. Lai gan mājsaimniecību parāds pārsniedz prudenciālo un pamatfaktoru līmeni, parāda apkalpošanas izmaksas ir ļoti zemas, bet gandrīz visi jaunie hipotekārie kredīti ir ar mainīgām likmēm. Paredzams, ka parāda līmenis 2020. gadā turpinās pieaugt, ņemot vērā Covid-19 pasākumus un IKP samazināšanos.
- **Finanšu nozare** joprojām ir labi kapitalizēta, un finanšu nestabilitātes riski ir ierobežoti par spīti būtiskiem pārrobežu riska darījumiem, sevišķi ar citām Ziemeļvalstīm, saistībā ar salīdzinoši lielo paļaušanos uz liela apjoma finansējumu un lielas reģionālās bankas galvenās mītnes pārcelšanu uz Somiju. Krīze varētu izraisīt INA īpatsvara pieaugumu, bet paredzams, ka tas saglabāsies ļoti zems.
- **Valsts sektora parāds** 2019. gadā vēl vairāk pazeminājās zem robežvērtības, jo IKP pieaugums joprojām pārsniedza parāda pieaugumu. Tomēr tiek prognozēts, ka valsts parāds 2020. gadā pieaugs par vairāk nekā 10 procentpunktiem, sasniedzot aptuveni 70 % no IKP sakarā ar recesijas dziļumu un valdības fiskālo reakciju uz krīzi. Paredzams, ka 2021. gadā tas pieaugs mēreni.
- Situācija **darba tirgū** 2019. gadā turpināja uzlaboties; bezdarba un ilgstošā bezdarba līmenis samazinājās. Pašreizējos apstākļos tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis 2020. gadā palielināsies gandrīz līdz 7,9 %, bet 2021. gadā nedaudz saruks.

Covid-19 krīzes sākumā Somijā bija neaizsargātība saistībā ar privātā sektora parādu. Līdz ar Covid-19 krīzi privātā sektora parāda attiecība palielinās, bet riski joprojām ir ierobežoti. Kopumā Komisija šajā posmā neuzskata par vajadzīgu veikt papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

ZVIEDRIJA. Komisija 2020. gada februārī secināja, ka Zviedrijā ir makroekonomikas nelīdzsvarotība, jo īpaši saistībā ar pārāk augstu novērtētām mājokļu cenām apvienojumā ar mājsaimniecību parāda pastāvīgu pieaugumu. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam privātā sektora parāds pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

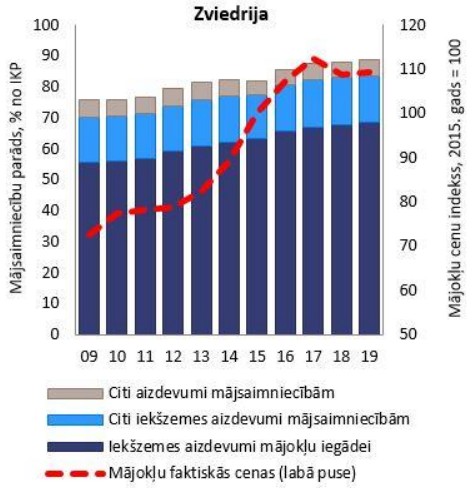
Ar MNNP saistītie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas izdoti 2019. gadā, lielā mērā ir saistīti ar mājokļu tirgus darbību un privātā sektora parādsaistībām. Papildus pamatotai pandēmijas novēršanas politikai 2020. gadā veiktie pasākumi nelīdzsvarotības novēršanai ir saistīti ar īres mājokļu tirgu.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,3 % 2019. gadā līdz -3,4 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 2,8 % augstāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā pozīcija** joprojām ir stabila. Tekošā konta pārpalikums 2019. gadā palielinājās, pārsniedzot 4 % no IKP, savukārt jau pozitīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ievērojami pieauga. Paredzams, ka tekošā konta pārpalikums 2020. gadā saglabāsies līdzīgā līmenī.
- Konsolidētais **privātā sektora parāds** 2019. gadā sasniedza jaunu virsotni, proti, 204 % no IKP, un gan nefinanšu sabiedrību parāds, gan mājsaimniecību parāds pārsniedza prudenciālās robežvērtības. **Mājsaimniecību parāds** pieauga līdz augstajiem 89 % no IKP. 2020. gada pirmajā pusē turpināja pieaugt hipotekāro aizdevumu apjoms mājsaimniecībām, neraugoties uz to, ka ekonomiskā aktivitāte ievērojami samazinājās. Bezdarba pieaugums var samazināt mājsaimniecību atmaksas spēju nākotnē.

A27. grafiks. Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss

Avots: *Eurostat* un ECB

- Pēc krituma 2017. gada beigās no 2018. gada atkal sāka celties **mājokļu cenas**, un Covid-19 krīze šo pieaugumu gandrīz neietekmēja. Mājokļu cenas kopumā joprojām ir augstas, un pastāv pārvērtēšanas radīti riski. Mājokļu cenas un mājsaimniecību parādsaistības palielina mājokļu īpašumtiesībām labvēlīgais nodokļu režīms, ļoti zemas hipotekāro kredītu procentu likmes un hipotekāro kredītu tirgus īpatnības, kā arī piedāvājuma ierobežojumi.
- Tādējādi paredzams, ka 2020. gadā **valsts sektora parāda** attiecība ievērojami palielināsies, pirms stabilizēsies 2021. gadā joprojām krietni zem robežvērtības – 60 % no IKP. **Finanšu sektora** pozīcijas krīzes sākumā bija stabilas, un tas guva labumu no savlaicīgiem atbalsta pasākumiem, sevišķi monetāro iestāžu veiktajiem. Reaģējot uz krīzi, makroprudenciālais regulējums uz laiku ir mīkstināts.
- Politikas pasākumi, piemēram, pagaidu atbalsts bezdarba novēršanai, palīdzēja mazināt ietekmi uz **darba tirgu.** Tomēr paredzams, ka 2020. gadā bezdarbs palielināsies līdz 8,8 %.

Covid-19 krīzes sākumā Zviedrijā bija neaizsargātība, kas saistīta ar mājokļu tirgu un privātā sektora parādu. Līdz ar Covid-19 krīzi saglabājas neaizsargātība saistībā ar mājsaimniecību parādu, hipotekāro kredītu un mājokļu cenu līmeni. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī pagājušā gada februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

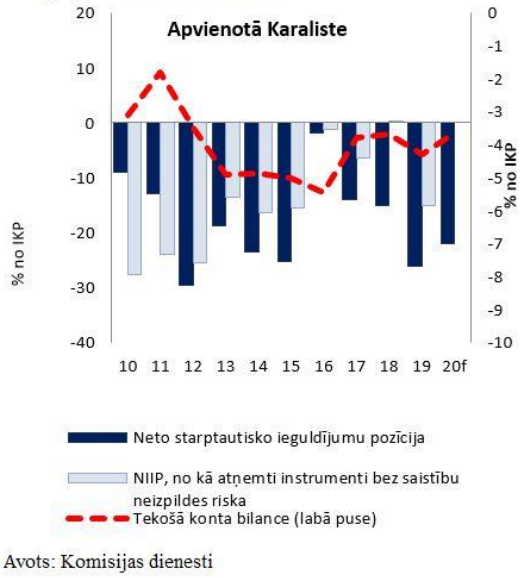
APVIENOTĀ KARALISTE. Iepriekšējā MNNP kārtā Apvienotajā Karalistē netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā ar datiem līdz 2019. gadam privātā sektora parāda un valsts sektora parāda rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tiek prognozēts, ka reālā IKP pieaugums Covid-19 krīzes rezultātā ievērojami samazināsies – no 1,3 % 2019. gadā līdz -10,3 % 2020. gadā. Reālā izaugsme 2021. gadā tiek prognozēta 3,3 % apmērā, bet nominālā IKP līmenis būs par 3,9 % zemāks nekā 2019. gadā.

Vairākas svarīgas tendences var rezumēt šādi.

- **Ārējā neaizsargātība** palielinājās, ņemot vērā ievērojamo tekošā konta deficītu un neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas pasliktināšanos. Tekošā konta deficīts 2019. gadā palielinājās, pārsniedzot 4 % no IKP un radot Apvienotajai Karalistei nepieciešamību pēc ārēja finansējuma. Tiek prognozēts, ka turpmākajos gados tekošā konta deficīts nedaudz samazināsies. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija pasliktinājās vēl vairāk – līdz -26 % no IKP 2019. gadā – un tagad ir ievērojami zemāka par prognozēto līmeni, balstoties uz esošajiem pamatfaktoriem, taču joprojām pārsniedz prudenciālo līmeni. Tiek prognozēts, ka turpmāk neto starptautisko ieguldījumu pozīcija stabilizēsies aptuveni šajā līmenī.

A28. grafiks. ***NIIP un TK bilance***

Avots: Komisijas dienesti

- **Privātā sektora parāds** 2019. gadā nedaudz samazinājās. Uzraudzība sevišķi nepieciešama mājsaimniecību parādam, kas ir augsts un joprojām pārsniedz prudenciālās robežvērtības, īpaši ņemot vērā pandēmijas paredzamo negatīvo ietekmi uz mājsaimniecību ienākumiem. **Mājokļu faktiskās cenas** 2019. gadā saruka par 0,3 %. Lai gan valdības politika 2020. gadā bija mājokļu cenām labvēlīga, ir gaidāmas turpmākas korekcijas.
- **Valsts sektora parāds** joprojām pārsniedz robežvērtību, un tiek prognozēts, ka 2020. gadā tas uzkāps virs 100 % no IKP sakarā ar valdības pasākumiem pandēmijas seku novēršanai un IKP samazināšanos.
- **Banku sektors** joprojām ir rentabls un labi kapitalizēts, un INA ir ļoti zemi. Tomēr riskus rada finanšu sektora piesaiste komerciālajam nekustamajam īpašumam un ietekme, ko radīs Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES vienotā tirgus un muitas savienības 2020. gada beigās.
- 2019. gadā **darba tirgus** joprojām bija spēcīgs ar augstu nodarbinātības līmeni un nepieredzēti zemu bezdarbu. Tomēr sagaidāms, ka pandēmijas ietekme uz darba tirgu, sākot no 2020. gada, būs izteikti negatīva.

Covid-19 krīzes sākumā Apvienotajā Karalistē nebija konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība, lai gan pastāvēja problēmas ārējā jomā un privātā sektora parāds radīja zināmu risku. Līdz ar Covid-19 krīzi parāda attiecība palielināsies, un ārējā neaizsargātība saglabājas. Kopumā Komisija neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

1. tabula. MNNP rādītāju kopsavilkums

2019. g.	Ārējā nelīdzsvarotība un konkurētspēja					Iekšējā nelīdzsvarotība						Nodarbinātības rādītāji[1]		
	Tekošā konta bilance, % no IKP (3 gadu vidējais rādītājs)	**Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija** (% no IKP)	**Reālais efektīvais valūtas kurss — 42 tirdzniecības partneri, SPCI deflators** (% izmaiņas 3 gadu garumā)	**Eksporta tirgus daļa — % no pasaules eksporta** (% izmaiņas 5 gadu garumā)	**Nominālo VDI indekss, 2010. gads = 100** (% izmaiņas 3 gadu garumā)	**Deflētais mājokļu cenu indekss, 2015.g. = 100** (% izm. 1 g. garumā)	**Privātā sektora kredītplūsma, konsolidēta** (% no IKP)	**Privātā sektora parāds, konsolidēts** (% no IKP)	**Valsts sektora bruto parāds** (% no IKP)	**Bezdarba līmenis** (3 gadu vidējais rādītājs)	**Kopējās finanšu sektora saistības, nekonsolid.** (% izmaiņas 1 gada garumā)	**Ekon. aktīvā darbaspēka līmenis — % no iedz. kopskaita 15–64 g.v.** (izm. p.p. 3 g. garumā)	**Ilgtermiņa bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedz. 15–74 g.v.** (izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)	**Jauniešu bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedz. 15–24 g.v.** (izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)
Robežvērt.	-4 %/+6 %	-35 %	±5 % (EZ) ±11 % (nav EZ)	-6 %	±9 % (EZ) ±12 % (nav EZ)	6 %	14 %	133 %	60 %	10 %	16,5 %	-0,2 procentpunkti	0,5 procentpunkti	2 procentpunkti
BE	0,1	50,6	2,6	-3,1	5,3	2,5	3,8	179,1	98,1	6,2b	4,6	1,4	-1,7	-5,9
BG	2,5	-31,2	4,5	15,4	19,5p	4,0p	5,6	91,8	20,2	5,2	5,8	4,5	-2,1	-8,3
CZ	0,6	-20,3	8,7	5,1	14,4	6,2	3,1	80,8	30,2	2,4	5,6	1,7	-1,1	-4,9
DK	8,0	76,9	-0,2	2,6	1,4	1,5	11,4	221,2	33,3	5.3b	13,1	1,6b	-0,4	-2,1
DE	7,4	71,7	2,1	-1,1	7,9	4,3	5,4	105,4	59,6	3,4	7,3	1,3	-0,5	-1,3
EE	1,7	-21,4	6,2	2,0	19,9	4,4	3,8	97,8	8,4	5,2	12,5	1,4	-1,2	-2,3
IE	-1,6	-174,0	-1,4	71,0	-4,4	0,0	-9,1	202,4	57,4	5,8	15,5	0,6	-2,6	-4,3
EL	-2,1	-155,9	0,3	3,7	1,7p	6,5e	0,8p	109,9p	180,5	19,4	11,5	0,2	-4,8	-12,1
ES	2,3	-73,9	1,7	2,6	4,0p	4,1	1,3p	129,4p	95,5	15,5	0,9	-0,4	-4,2	-11,9
FR	-0,7	-22,9	1,6	-0,5	1,3p	2,3	8,0p	153,3p	98,1	9,0	7,5	0,3	-1,2	-4,9
HR	2,6	-50,3	1,5	22,5	4,7p	8,1	1,7p	91,2p	72,8	8,8	6,8	0,9	-4,2	-14,7
IT	2,7	-1,5	0,2	-2,6	3,2	-0,6	0,2	106,6	134,7	10,6	3,8	0,8	-1,1	-8,6
CY	-5,2	-122,3	-0,1	13,7	5,2p	2,6	2,7p	259,1p	94,0	8,9	3,9	2,6	-3,7	-12,5
LV	0,1	-41,7	3,7	3,6	17,0	5,8	1,5	67,1	36,9	7,5	4,6	1,0	-1,6	-4,9
LT	1,4	-24,1	3,7	16,8	16,4	4,9	3,0	55,1	35,9	6,5	4,1	2,5	-1,1	-2,6
LU	4,7	56,2	2,0	10,3	11,9	8,0	3,8	318,7	22,0	5,6	3,3	2,0	-0,9	-1,9
HU	0,7	-43,7	0,3	5,9	10,0p	12,8p	3,2p	66,6p	65,4	3,8	17,8	2,5	-1,3	-1,5
MT	5,1	54,6	1,3	18,1	8,5	4,0p	8,5	123,7	42,6	3,8	4,4	5,3	-1,5	-1,4
NL	10,5	90,0	2,4	0,7	5,9p	4,8	0,0p	234,0p	48,7	4,0	6,1p	1,2	-1,5	-4,1
AT	1,8	12,1	2,1	1,4	5,5	3,9	4,5	120,1	70,5	5,0	4,3	0,9	-0,8	-2,7
PL	-0,4	-49,4	2,8	25,1	9,2p	6,7	3,3	74,0	45,7	4,0	4,2	1,8	-1,5	-7,8
PT	0,5	-100,3	-0,4	8,5	7,6p	8,7	2,2p	149,2p	117,2	7,5	0,0	1,8	-3,4	-9,7
RO	-4,0	-43,5	0,2	17,9	24,5p	-1,7	2,0p	46,7p	35,3	4,3	10,4	3,0	-1,3	-3,8
SI	5,9	-15,4	1,0	16,0	8,4	4,8	0,8	68,7	65,6	5,4	9,9	3,6	-2,4	-7,1
SK	-2,3	-66,3	2,6	1,9	14,5	6,2	5,0	91,6	48,5	6,8	4,9e	0,8	-2,4	-6,1
FI	-0,9	3,6	0,2	4,6	0,8	0,0	7,6	147,5	59,3	7,6	7,6	2,4	-1,1	-2,9
SE	3,3	18,2	-8,3	-5,1	8,2	0,5	9,8	203,9	35,1	6,6b	10,6	0,8	-0,4	1,2
Atg.: AK	-3,9	-26,2	-2,9	-1,4	8,8	-0,3	2,8	154,7	85,4	4,0	3,3	0,8	-0,4	-1,8

Izceltie skaitļi sakrīt ar robežvērtību vai to pārsniedz. Apzīmējumi. b: datu sērijas pārtraukums. e: aplēse. p: pieņēmums.

1) Apvienotā Karaliste izstājās no Eiropas Savienības 2020. gada 31 janvārī, pamatojoties uz Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas ("Izstāšanās līgums", OV C 384 I, 12.11.2019., 1 lpp.). Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā pārejas periodā, kas beidzas 2020. gada 31 decembrī, turpina piemērot Savienības tiesības. 2) Nodarbinātības rādītājus sk. 2016. gada BMZ, 2. lpp. 3) Mājokļu cenu indekss e = NCB aplēse par Grieķiju. 4) Privātā sektora parāds, privātā sektora kredītplūsma, kopējās finanšu sektora saistības: Luksemburga veica valsts finanšu pārskatu pamatkritēriju pārskatīšanu. 5) Kopējās finanšu sektora saistības Slovākijas gadījumā "Atvasinātie finanšu instrumenti un darba ņēmēju akciju iegādes iespējas" (F.7) neietver darba ņēmēju akciju iegādes iespējas. 6) Bezdarba līmenis, b = pārskatīta aptaujas metodika Beļģijas gadījumā; b = datu ievākšanas uzlabojums (datorizētas internetintervijas (*CAWI*) tehnikas ieviešana) Dānijas gadījumā.

Avots: Eiropas Komisija, Eurostat un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts (reālais efektīvais valūtas maiņas kurss), kā arī Starptautiskā Valūtas fonda dati, pasaules ekonomikas apskats (pasaules preču un pakalpojumu eksporta apjoms).

2. tabula. Papildrādītāji, 2019. gads

2019. g.	**Reālais IKP** (procentuālās izmaiņas 1 gada garumā)	**Bruto pamatkapitāla veidošana** (procentos no IKP)	**Bruto iekšzemes izdevumi pētniecībai un izstrādei** (procentos no IKP)	**Tekošais konts un kapitāla konts (Neto aizdevumi/aizņēmumi)** (procentos no IKP)	***NIIP*, izņemot instrumentus, kas nav saistību nelzpildes instrumenti** (% no IKP)	**Iekšējie ārvalstu tiešie ieguldījumi – plūsmas** (procentos no IKP)	**Iekšējie ārvalstu tiešie ieguldījumi – uzkrātie lielumi** (procentos no IKP)	**Energoproduktu neto tirdzniecības bilance** (procentos no IKP)	***REER* — eurozonas tirdzniecības partneri, (procentuālas izmaiņas 3 gadu garumā)**	**Eksporta rādītāju salīdzinājums ar attīstītajām valstīm** (% izmaiņas 5 gadu garumā)	**Tirdzniecības nosacījumi** (procentuālas izmaiņas 5 gadu garumā)	**Eksporta tirgus daļa** (procentuālas izmaiņas 1 gada garumā)	**Darbaspēka produktivitāte** (procentuālās izmaiņas 1 gada garumā)	**Bruto INA iekšzemes un ārvalstu struktūrās** (% no bruto aizdevumiem)	**VDI produktivitāte attiecībā pret EZ** (% izmaiņas 10 gadu garumā)	**Mājokļu cenu indekss, 2015. gads = 100, nominālais** (% izmaiņas 3 gadu garumā)	**Mājokļu būvniecība** (procentos no IKP)	**Mājsaimniecību parāds, konsolidēts** (iesk. MABO, % no IKP)	**Konsolidētais banku aizņemto līdzekļu īpatsvars, iekšzemes un ārvalstu vienības**
BE	1,7	24,2	n/d	0,5	40,2	-5,3	168,1	-2,6	1,1	-4,8	1,2	-0,1	0,2	2,1p	0,3	10,9	6,2	61,2	13,4p
BG	3,7	18,7	0,8p	4,5	39,9	2,4	81,7	-2,9	1,7	13,4	8,9	2,8	3,3	6,5p	42,5	22,8p	2,8	23,3	8,2p
CZ	2,3	26,2	1,9p	0,2	29,7	3,7	78,1	-2,4	7,5	3,2	0,9	0,2	2,1	1,7p	9,0	32,4	4,5	31,8	12,1p
DK	2,8	22,0	3,0p	8,9	27,2	-2,0	54,3	-0,4	-2,5	0,8	-1,3	3,9	1,6	1,9p	-6,6	11,7	4,9	109,5	16,7p
DE	0,6	21,7	3,2e	7,1	51,3	1,9	46,6	-1,8	0,3	-2,9	3,3	-0,1	-0,3	1,2p	10,4	19,7	6,6	54,4	13,7p
EE	5,0	26,2	1,6p	3,2	31,2	9,3	96,7	-1,2	4,4	0,2	0,6	5,1	3,7	1,6p	22,2	19,6	4,9	37,6	7,5p
IE	5,6	45,6	0,8	-21,2	-285,4	-11,4	436,7	-1,2	-2,9	68,0	4,3	9,4	2,6	3,4p	-35,4	25,1	2,3	37,2	7,4p
EL	1,9p	10,1p	1,2p	-1,1	-135,3	2,4	23,8	-2,4p	-2,0	1,8	1,9p	3,7p	0,6p	35,5p	-17,8	8,0e	0,7p	54,3	10,9p
ES	2,0p	19,9p	1,1p	2,5	-46,8	1,0	67,7	-1,9p	0,0	0,8	-1,0p	1,2p	-0,3p	3,1p	-11,8	19,2	5,7p	56,9	13,5p
FR	1,5p	23,6p	n/d	-0,6	-35,6	1,9	48,0	-1,8p	-0,1	-2,2	2,5p	0,8p	0,4p	2,5p	-1,4	9,7	6,4p	61,7	15,1p
HR	2,9p	21,0p	n/d	4,7	-5,5	2,4	49,4	-2,9p	0,5	20,4	3,7p	5,7p	-0,2p	5,2p	-17,6	20,0	n/d	34,6	7,5p
IT	0,3	18,1	1,5p	2,9	0,0	1,6	29,0	-2,0	-1,7	-4,3	4,2	-0,1	-0,2	6,7p	-2,4	-1,8	4,2	41,2	12,9p
CY	3,1p	19.4p	n/d	-6,2	-159,5	103,5	1827,5	-4,0p	-2,5	11,7	0,7p	-1,5p	-0,1p	18,1p	-11,5	7,9	7,9p	89,5	12,8p
LV	2,1	22,2	0,6p	0,8	4,5	3,1	56,0	-2,7	2,8	1,8	6,7	1,0	2,1	3,9p	17,3	29,9	2,4	20,3	9,8p
LT	4,3	21,4	1,0p	5,2	4,8	2,9	44,0	-3,6	3,4	14,7	4,5	8,4	3,9	1,7p	16,8	24,9	2,9	23,0	14,5p
LU	2,3	16,9	n/d	4,5	-3893,6	-446,6	6742,5	-3,2	1,0	8,3	-0,7	-0,3	-1,3	0,6p	8,5	24,5	3,4	65,9	15,0p
HU	4,6p	27,2p	1,5	1,6	-2,5	19,7	169,6	-3,8p	-0,6	4,0	0,0p	4,7p	3,3p	4,1p	15,3	50,0p	3,2p	18,4	9,6p
MT	4,9	21,6p	0,6p	5,6	246,3	27,5	1497,1	-6,4	-0,1	16,0	3,3	5,0	-0,8	3,2p	4,5	18,2p	4,9p	49,7	11,2p
NL	1,7p	21,0p	n/d	9,9	-0,5	3,9	581,2	-0,8p	0,9	-1,1	1,9p	1,6p	-0,2p	1,8p	-1,7	26,3	5,0p	100,3p	16,1p
AT	1,4	24,7	3,2p	2,8	-1,1	-1,9	59,7	-2,2	1,1	-0,4	0,7	1,8	0,3	2,2p	5,5	16,6	4,7	49,5	11,2p
PL	4,5	18,5	1,3p	2,5	-12,5	2,4	46,4	-2,4	1,6	22,9	3,7	4,0	4,8p	6,1p	4,1	20,3	2,0	34,4	9,7p
PT	2,2p	18,2p	1,4p	0,9	-47,1	3,5	80,6	-2,5p	-1,6	6,6	4,1p	2,4p	1,4p	6,1p	-7,1	32,1	3,2p	63,6	10,8p
RO	4,2p	23,6p	n/d	-3,4	-4,1	2,9	44,2	-1,7p	-1,2	15,8	4,7p	2,9p	4,2p	4,3p	30,7	15,8	2,4p	15,4	9,1p
SI	3,2	19,6	n/d	5,2	1,6	3,1	39,7	-3,5	0,4	13,9	2,0	3,0	0,7	3,4p	-1,4	25,6	2,2	26,9	8,2p
SK	2,3	21,4	0,8	-2,0	-14,1	2,2	69,6	-3,1	1,9	0,1	-2,0	-0,3	1,3	2,9p	6,3	24,1	3,4	43,7	9,6p
FI	1,1	23,9	2,8p	-0,1	6,3	5,9	50,9	-1,7	-1,7	2,7	2,5	6,6	-0,5	1,4p	-3,1	3,7	7,2	66,0	16,6p
SE	1,3	24,5	3,4pe	4,2	-5,0	4,6	86,1	-1,1	-9,7	-6,7	-0,5	2,2	0,7	1,1p	5,8	8,3	4,6	88,6	17,9p
Atg.: AK	1,3	18,0	n/d	-4,3	-15,1	0,8	80,5	-0,5	-4,4	-3,1	2,3	1,7	0,2	1,2p	9,2	9,1	4,0	84,1	16,0p

Apzīmējumi. e: aplēse. p: pieņēmums.

1) Apvienotā Karaliste izstājās no Eiropas Savienības 2020. gada 31 janvārī, pamatojoties uz Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (" Izstāšanās līgums" , OV C 384 I, 12.11.2019., 1.lpp.). Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā pārejas periodā, kas beidzas 2020. gada 31 decembrī, turpina piemērot Savienības tiesības. 2) Oficiālais iesniegšanas termiņš datiem par bruto iekšzemes izdevumiem pētniecībai un izstrādei 2019. gadā ir 2020. gada 31 oktobris, bet dati tika izgūti 2020. gada 23. oktobrī. 3) Mājokļu cenu indekss e = NCB aplēse par Grieķiju. 4) Mājsaimniecību parāds: Luksemburga veica valsts finanšu pārskatu pamatkritēriju pārskatīšanu.

Avots: Eiropas Komisija, Eurostat un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts (reālais efektīvais valūtas maiņas kurss), Eiropas Centrālā banka (konsolidētais banku aizņemto līdzekļu īpatsvars un bruto ieņēmumus nenesošie aizdevumi iekšzemes un ārvalstu struktūrās), kā arī Starptautiskā Valūtas fonda dati, Pasaules ekonomikas apskats (pasaules preču un pakalpojumu eksporta apjoms).

2. tabula, turpinājums. Papildrādītāji, 2019. gads

2019. g.	Nodarbinātība (procentuālās izmaiņas 1 gada garumā)	Ekonomiski aktīvā darbaspēka līmenis — % no iedzīvotāju kopskaita 15–64 g.v. (%)	Ilgtermiņa bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedzīvotājiem 15–74 g.v. (%)	Jauniešu bezdarba līmenis — % no aktīvajiem iedzīvotājiem 15–24 g.v. (%)	Jaunieši, kas nestrādāja, nemācījās un neapguva arodu – % no iedzīvotājiem 15–24 g.v.		Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautie iedzīvotāji – % no iedzīvotājiem		Pēc sociālo pārvedumu saņemšanas nabadzības riskam pakļautie iedzīvotāji – % no iedzīvotājiem		Smagi materiāli nenodrošinātie iedzīvotāji – % no iedzīvotājiem		Personas, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās ir ļoti zema darba intensitāte – % no iedz. 0–59 g.v.	
					%	(izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)	%	(izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)	%	(izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)	%	(izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)	%	(izmaiņas p.p. 3 gadu garumā)
BE	1,6	69,0	2,3	14,2	9,3	-0,6	19,5b	-1,4b	14,8b	-0,7b	4,4b	-1,1b	12,4b	-2,5b
BG	0,3	73,2	2,4	8,9	13,7	-4,5	32,5	-7,9b	22,6	-0,3b	19,9	-12,0b	9,3	-2,6b
CZ	0,2	76,7	0,6	5,6	5,7	-1,3	12,5	-0,8	10,1	0,4	2,7	-2,1	4,2	-2,5
DK	1,2	79,1	0,8	10,1	7,7	1,0b	16,3	-0,5	12,5	0,6	2,6	0,0	9,3	-1,4
DE	0,9	79,2	1,2	5,8	5,7	-1,0	17,4	-2,3	14,8	-1,7	2,6	-1,1	7,6	-2,0
EE	1,3	78,9	0,9	11,1	6,9	-2,2	24,3	-0,1	21,7	0,0	3,3	-1,4	5,4	-0,4
IE	2,9	73,3	1,6	12,5	10,1	-2,5	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
EL	1,2p	68,4	12,2	35,2	12,5	-3,3	30,0	-5,6	17,9	-3,3	16,2	-6,2	13,8	-3,4
ES	2,2p	73,8	5,3	32,5	12,1	-2,5	25,3	-2,6	20,7	-1,6	4,7	-1,1	10,8	-4,1
FR	1,1p	71,7	3,4	19,6	10,6	-1,3	17,9	-0,3	13,6	0,0	4,7	0,3	7,9	-0,5
HR	3,1p	66,5	2,4	16,6	11,8	-5,1	23,3	-4,6	18,3	-1,2	7,2	-5,3	9,2	-3,8
IT	0,5	65,7	5,6	29,2	18,1	-1,8	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
CY	3,1p	76,0	2,1	16,6	13,7	-2,3	22,3	-5,4	14,7	-1,4	9,1	-4,5	6,8	-3,8
LV	-0,1	77,3	2,4	12,4	7,9	-3,3	27,3	-1,2	22,9	1,1	7,8	-5,0	7,6	0,4
LT	0,5	78,0	1,9	11,9	8,6	-0,8	26,3	-3,8	20,6	-1,3	9,4	-4,1	7,5	-2,7
LU	3,6	72,0	1,3	17,0	5,6	0,2	20,6	1,5b	17,5	1,7b	1,3	-0,3b	7,5	0,9b
HU	1,3	72,6	1,1	11,4	11,0	0,0	18,9	-7,4	12,3	-2,2	8,7	-7,5	5,0	-3,2
MT	5,8	75,9	0,9	9,3	8,6	-0,2	20,1	-0,2	17,1	0,6	3,6	-0,8	4,9	-2,4
NL	1,9p	80,9	1,0	6,7	4,3	-0,3	16,5	-0,2b	13,2	0,5b	2,5	-0,1b	9,2	-0,5b
AT	1,1	77,1	1,1	8,5	7,1	-0,6	16,9	-1,1	13,3	-0,8	2,6	-0,4	7,8	-0,3
PL	-0,2p	70,6	0,7	9,9	8,1	-2,4	18,2	-3,7	15,4	-1,9	3,6	-3,1	4,7	-1,7
PT	0,8p	75,5	2,8	18,3	8,0	-2,6	21,6	-3,5	17,2	-1,8	5,6	-2,8	6,2	-2,9
RO	0,0p	68,6	1,7	16,8	14,7	-2,7	31,2	-7,6	23,8	-1,5	14,5	-9,3	6,0	-2,2
SI	2,5	75,2	1,9	8,1	7,0	-1,0	14,4	-4,0	12,0	-1,9	2,6	-2,8	5,2	-2,2
SK	1,0	72,7	3,4	16,1	10,3	-2,0	16,4	-1,7	11,9	-0,8	7,9	-0,3	6,2	-0,3
FI	1,7	78,3	1,2	17,2	8,2	-1,7	15,6	-1,0	11,6	0,0	2,4	0,2	9,7	-1,7
SE	0,6	82,9	0,9	20,1	5,5	-1,0	18,8	0,5	17,1	0,9	1,8	1,0	8,6	0,1
Atg.: AK	1,1	78,1	0,9	11,2	10,5	-0,4	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d

Apzīmējumi. b: datu sērijas pārtraukums. p: pieņēmums.

1) Apvienotā Karaliste izstājās no Eiropas Savienības 2020. gada 31. janvārī, pamatojoties uz Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas ("Izstāšanās līgums", OV C 384 I, 12.11.2019., 1. lpp.). Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā pārejas periodā, kas beidzas 2020. gada 31. decembrī, turpina piemērot Savienības tiesības. 2) Oficiālais iesniegšanas termiņš statistikas datiem par ienākumu un dzīves apstākļu rādītājiem (*EU-SILC* 2019. gadā ir 2020. gada 30. novembris, bet dati tika izgūti 2020. gada 23. oktobrī. 3) Ienākumu un dzīves apstākļu rādītāji. Beļģijas gadījumā periodu salīdzinājumi jāveic piesardzīgi – apsekojumā tika veikti vairāki būtiski uzlabojumi. Izmaiņas ir gan saturiskas, gan metodoloģiskas. Satura ziņā 2019. gadā lielākajai daļai ienākumu mainīgo lielumu sāka izmantot administratīvos datus. Tāpēc *SILC* anketa kopumā tika būtiski pārskatīta. Metodoloģiskā līmenī tika pārskatīts viss datu labošanas modelis atbillu nesniegšanas, dalībnieku nomaiņas un kalibrēšanas gadījumiem.

Avots: Eiropas Komisija, *Eurostat*